

Bulletin slovenskej advokácie

**Zánik záväzku
zaplatením
odstupného**
v obchodnom práve
vo svetle judikatúry

Najvýznamnejšie
**zmeny právnej
úpravy pracovného
času** po novele
Zákonníka práce
a ich aplikácie v praxi

Morová proti
Francúzsku alebo
**advokát v médiách
a profesijné
tajomstvo**

AKTUÁLNE

ROZHOVOR

- 2 Činnosť škodovej komisie vychádza z praxe

DISKUSIA

- 4 Ďalšie zmeny v rozhodovaní odvolacích súdov
o náhrade trov konania
6 Peter Tomka vo významnej celosvetovej funkcii

ČLÁNKY, ŠTÚDIE

- 8 Zánik záväzku zaplacením odstupného
v obchodnom práve vo svetle judikatúry
prof. JUDr. Oľga Ovečková, DrSc.
16 Najvýznamnejšie zmeny právnej úpravy pracovného času
po novele Zákonníka práce a ich aplikácie v praxi
Mgr. Peter Kotira
23 Morová proti Francúzsku
alebo advokát v médiách a profesijné tajomstvo
Mgr. Michaela Chládeková

JUDIKATÚRA

- 30 Posudzovanie splnenia podmienky bezúhonnosti
pre zápis žiadateľa do zoznamu advokátov
a zahľadanie odsúdenia za trestnú činnosť

ADVOKÁCIA

SAK

- 32 Zo zasadnutia predsedníctva SAK
32 Pýta(j)te sa predsedníctva
33 Zo zasadnutia Stáleho výboru CCBE
Viedeň, 16. február 2012
34 Návšteva zástupcov Najvyššieho kasačného súdu
Bulharskej republiky
36 Šachový turnaj
37 Spôsob poskytovania informácií klientovi.
Povinnosť advokáta reagovať na výzvu SAK
vyjadriť sa k obsahu sťažnosti

ZAHRANIČIE

- 40 Povinnosť advokáta viesť primeranú dokumentáciu
o poskytovaní právnych služieb
– k otázke premlčania disciplinárneho previnenia
42 Pozvánka na Karlovarské právnické dni
43 Obhájce v trestnom řízení

ZAUJÍMAVOSTI

- 44 Advokát Janko Jesenský (30. 12. 1874 – 27. 12. 1945)
a advokáti v jeho diele
JUDr. Peter Kerecman, PhD.

Vážené kolegyně, vážení kolegovia,

predsedníctvo komory aj kancelária komory v poslednom období zaznamenáva búrlivé, až negatívne reakcie advokátov, ktorí sa dostali do omeškania so zaplacením príspevku na činnosť SAK za rok 2011.

Výška príspevku na činnosť SAK vrátane príslušenstva bola naposledy upravená Uznesením konferencie advokátov 19. júna 2004. Podľa § 3 ods. 1 citovaného uznesenia v prípade nedodržania lehôt splatnosti príspevku zaplatí advokát pokutu vo výške 10 % príspevku za každý začatý mesiac omeškania, maximálne do výšky 100 %.

V stavovských predpisoch sa nachádza aj Uznesenie konferencie advokátov o sociálnom fonde, ktoré stanovuje výšku príspevku do sociálneho fondu aj úroky z omeškania pri nedodržaní lehoty na jeho zaplatenie. V § 4 ods. 4 uvedeného uznesenia sa uvádza, že pri nedodržaní lehôt zaplatí advokát, ktorý je v omeškaní, úroky z omeškania podľa Občianskeho zákonníka (§ 517).

Z uvedeného je zrejmé, že v prípade omeškania so zaplacením príspevku na činnosť SAK je ako sankcia stanovená pokuta a v prípade omeškania so zaplacením príspevku do sociálneho fondu úrok z omeškania podľa všeobecne záväzného predpisu.

Dovoľte mi pripomenúť, že na Konferencii advokátov v roku 2007 predseda návrhovej komisie predniesol návrh na zmenu uznesenia o príspevku do sociálneho fondu. V tento rokovací deň však nebol schválený návrh na zmenu uznesenia o príspevku na činnosť SAK, preto zostalo v platnosti a účinnosti pôvodné ustanovenie o pokute vo výške 10 % príspevku za každý začatý mesiac omeškania až doteraz.

Vyššie uvedeným pohľadom do minulosti sa snažím vysvetliť dôvody, pre ktoré je predsedníctvo komory povinné dodržiavať uznesenia konferencie a uplatňovať aj príslušenstvo k pohľadávke.

Situáciu je možné zmeniť iba prijatím nového uznesenia o príspevku na činnosť SAK. Dovoľujem si preto, milé kolegyně a kolegovia, už teraz apelovať na čo najväčšiu účasť na nasledujúcej konferencii advokátov. Diskusia o návrhoch zmien stavovských predpisov a hlasovanie o nich je spravidla zaradené do programu druhého rokovacieho dňa, ktorý považujem za rovnako dôležitý ako prvý deň, kedy sa volia členovia orgánov.

JUDr. Ľubomír Hreždovič
podpredseda SAK

K fotografii na obálke

Návšteva zástupcov Najvyššieho kasačného súdu Bulharskej republiky. Viac na s. 34. (Foto Zuzana Knížeková)

ROZHOVOR

Činnosť škodovej komisie vychádza z praxe

Pokračujeme v cykle rozhovorov s členmi predsedníctva Slovenskej advokátskej komory a predstavujeme **JUDr. Máriu Chrenkovú**, členku škodovej komisie SAK.

■ Ako dlho pôsobíte v advokácii a prečo ste sa rozhodli pre toto povolanie?

V naivných študentských predstavách som mala skreslenú predstavu o tom, kto chráni ústavné a ostatné práva a zákonosť ako takú. V právnickom živote som sa chcela venovať povolaniu, v ktorom môžem takpovediac priložiť ruku k dielu a urobiť niečo pre to, aby sa právne prostredie u nás uberalo pozitívnym smerom. Musím priznať, že pôvodne som chcela byť na „druhej strane“ a viac ma lákal prokurátorský talár. Vzhľadom na to, že som nikdy nebola politicky aktívna, však prokuratúra zamietla moju žiadosť o prijatie do prokurátorského stavu. Až roky praxe ukázali, že to, čo som pôvodne

vnímala ako malé sklamanie, bolo pre mňa vlastne výhrou. Hneď po tom, ako sa dvere do advokátskeho stavu otvorili pre širší okruh právnikov, som sa v roku 1994 stala členkou Slovenskej advokátskej komory. Za nesmierne dôležitú osobne považujem nezávislosť od akéhokoľvek vplyvu, čo mi advokácia ako slobodné povolanie ponúka. Uvedomujem si však, že slobodné povolanie má nielen práva, ale aj povinnosti, ak má garantovať riadne uplatňovanie a presadzovanie práva.

■ Čo Vás motivovalo a viedlo k tomu, aby ste sa osobne angažovali v advokátskej samospráve?

Som človek, ktorý je presvedčený, že každý by sa mal podieľať na zlepšovaní prostredia, v ktorom sa nachádza a snažiť sa v rámci vlastných možností vylepšovať ho. Skutočnosť, že dnes pôsobím v advokátskej samospráve, je prirodzeným pokračovaním mojej aktívnej činnosti. Už v predchádzajúcich volebných obdobiach ma kolegovia nominovali do orgánov komory. Nomináciu som neprijala z dôvodu aktívnej činnosti v Nadácii slovenskej advokácie; aktivitám v nadácii som sa venovala s veľkou mierou osobnej angažovanosti a so zaujatím v rokoch 2002 až 2008 v pozícii správkyne. Spolupracujem aj s inými charitatívnymi organizáciami mimo advokácie a bolo pre mňa čťou prijať funkciu správkyne v nadácii zriadenej mojou stavovskou organizáciou. Ak vezmeme do úvahy fakt, že aktívne vykonávam advokátsku prax, na ďalšie „funkcionárčenie“ som nemala priestor. Situácia sa zmenila, pole pôsobnosti v nadácii som prenechala iným a dospela som k záveru, že na výkon činností v rámci samosprávy nastal správny čas.

■ Napĺňa činnosť predsedníctva komory a Vaša pozícia v ňom Vaše individuálne predstavy?

Aj napriek tomu, že po voľbách sa v predsedníctve komory stretli neznámi ľudia, vieme pracovať v konštruktívnej atmosfére a máme záujem riešiť problémy členov komory tak, aby sme im uľahčili prácu. Ak sa nám podarí pozdvihnúť úroveň komory na vyššiu úroveň, budem spokojná.

■ V ktorých oblastiach prešla slovenská advokácia a „jej komora“ najvýraznejšími zmenami?

Zmien je dosť a dovoľm si vysloviť presvedčenie, že sú viditeľné. Vzhľadom na napredovanie technického pokroku sa zlepšila a zefektívnila komunikácia so všetkými členmi komory, poskytujeme priestor na diskusiu k návrhom a problémom. Webová stránka Slovenskej advokátskej komory je stále aktuálna a „živá“, s najnovšími informáciami prichádza newsletter. S prihliadnutím na stále narastajúci počet advokátov a advokátskych koncipientov sme sa rozhodli pokračovať v činnosti regionálnych zástupcov; v spolupráci s nimi realizujeme stretnutia s advokátmi v regiónoch, ako aj s predstaviteľmi prokuratúry a súdov. S cieľom dosiahnuť zvýšenie kvality vzdelávania advokátskych koncipientov došlo k zmenám a úprave koncepcie seminárov, pre novo zapísaných adeptov na výkon advokácie sme doplnili seminár zameraný na etiku advokátskeho povolania. Zefektívnil sme disciplinárne konania, atď. Mnoho času sme venovali prípravu novely zákona o advokácii, ktorú sa však v kontexte aktuálneho diania na politickej scéne nepodarilo presadiť, práce na novele boli ministerstvom spravodlivosti zastavené. Napokon, o všetkých záveroch prijatých na zasadnutiach informujeme členskú základňu zverejňovaním zápisníc na webovej stránke komory.

■ Do činnosti Nadácie slovenskej advokácie sa aktívne zapájate naďalej. Mohli by ste stručne priblížiť jej najvýznamnejšie oblasti pôsobnosti?

Za desať rokov existencie nadácie sa nám podarilo vytvoriť aj podporiť veľa pekných projektov. V spolupráci s právnickými fakultami sme vyhodnotili a odmenili kvalifikované diplomové práce, advokátskym koncipientom s vynikajúcim prospechom na advokátskych skúškach sme poskytnutím finančného príspevku umožnili účasť sa na Slovenských dňoch obchodného práva, aktuálne a aktívne sme sa podieľali na vydaní knižnej publikácie Advokát pred európskymi súdmi. Nadácia však realizovala aj filantropickú činnosť financovaním projektov pre telesne postihnuté deti a projektov v oblasti onkologického výskumu.

Mojou srdcovou záležitosťou je šachový turnaj, ktorý komora už päť rokov každoročne organizuje s cieľom pripomenúť si prijatie slobodného zákona o advokácii. Šach sa považuje za jeden z najlepších spôsobov zapojenia mysle i nadania účastníkov, patrí mu prívlastok „kráľovská hra“. Podujatie kladie dôraz na spolupôsobenie jednotlivých právnických povolání nielen v odbornej sfére, ale aj v priateľskej súťaživej atmosfére mimo súdnych siení a oficiálnych miest. Teší ma, že počet účastníkov každým ročníkom narastá.

■ Vnímate teda činnosť nadácie ako prospešnú a opodstatnenú?

Samozrejme, áno, cieľom nadácie je vyslať pozitívny signál vo vzťahu k verejnosti. Súčasné mediálne prostredie advokátov nešetří, preto je dôležité, aby sa komora prezentovala aj vo verejnoprospešnej a charitatívnej oblasti. Realizáciou dobrých nadačných projektov sa to nepochybné podarí.

■ Do značnej miery zodpovedáte aj za činnosť škodovej komisie SAK. Mohli by ste v krátkosti priblížiť predmet jej činnosti?

Každý advokát má zo zákona povinnosť byť poistený pre zodpovednosť za škodu spôsobenú výkonom advokácie. Slovenská advokátska komora uzatvára hromadnú poisťovňu zmluvu, je preto nemysliteľné, aby iba poisťovňa rozhodovala o uplatňovaní nárokov z poisťovnej zmluvy. Škodová komisia je vlastne pracovnou skupinou, v ktorej má rovnaké zastúpenie poisťovňa aj komora, prerokúva uplatnené nároky a jej závery sú pre obe strany záväzné.

■ Sú v súčasnosti nevyhnutné zmeny za účelom zlepšenia činnosti škodovej komisie?

Zmeny sú vždy potrebné; činnosť škodovej komisie je úzko prepojená s každodennou činnosťou advokáta, s pribúdaním nových advokátov pribúdajú aj nové kauzy, ktoré nadväzujú na prirodzený vývoj v spoločnosti ako takej. Akákoľvek snaha o zlepšenie bez aktívnej pomoci členskej základne však nie je možná. Želám si, aby bolo škodových udalostí súvisiacich s výkonom advokátskej činnosti čo najmenej a aby bola advokácia všeobecne vnímaná pozitívne.

INZERCIA
sa v elektronickej verzii nezobrazuje

DISKUSIA

Ďalšie zmeny v rozhodovaní odvolacích súdov o náhrade trov konania

Svoje námety na nové témy, krátke glosy, prípadne stručné a heslovité poznámky do kontaktnej rubriky zasielajte na e-mailovú adresu **office@sak.sk**.
Vaše podnety publikačne spracuje JUDr. František Sedlačko, PhD., LL.M.

Otázkam súvisiacim s náhradou trov odvolacieho konania bol v rámci tejto rubriky pred rokom venovaný osobitný príspevok (*Ako ďalej s náhradou trov odvolacieho konania?*, BSA č. 4/2011). Obsahovo bol zameraný predovšetkým na pragmatické aspekty včasného vyčíslenia trov odvolacieho konania. Pri rozhodovaní súdu o riadnom opravnom prostriedku prichádza totiž bežne do úvahy verejnú vyhlásenie rozsudku bez pojednávania, pričom odvolací súd o tomto úkone „informuje“ v zmysle § 156 ods. 3 OSP v nadväznosti na § 211 ods. 2 OSP iba prostredníctvom oznámenia miesta a času verejného vyhlásenia rozsudku na úradnej tabuli súdu v lehote najmenej päť dní vopred. Nakoľko so zmeškaním lehoty na vyčíslenie trov odvolacieho konania spája zákon negatívne dôsledky (§ 151 ods. 2 OSP v nadv. na § 224 ods. 1 OSP), možno vo všeobecnosti odporúčať vyčíslenie týchto trov vopred – bližšie súvislosti v uvedenom príspevku.

Medzičasom došlo k nemálo významným legislatívnym zmenám. Dňa 1. januára 2012 nadobudol účinnosť zákon č. 388/2011 Z. z., ktorým sa mení a dopĺňa zák. č. 99/1963 Zb. Občiansky súdny poriadok v znení neskorších predpisov a ktorým sa menia a dopĺňajú niektoré zákony (ďalej len „novela“), ktorý v čl. I pod bodom č. 49 nahradil celé pôvodné znenie § 214 OSP novým ustanovením. Notifikačná povinnosť odvolacieho súdu o verejnom vyhlásení odvolacieho rozsudku bola rozšírená o povinnosť upovedomiť o tomto úkone vopred účastníka alebo jeho zástupcu elektronickými prostriedkami, t. j. e-mailovou správou. Túto povinnosť má odvolací súd podľa § 214 ods. 3 OSP v prípade, ak účastník konania alebo jeho advokát požiadali o doručovanie písomností aj elektronickými prostriedkami v zmysle § 45 ods. 4 OSP. Doručovanie elektronickými prostriedkami je realizované na účastníkom alebo advokátom označenú (e-mailovú) adresu, pričom písomnosť súdu sa považuje za doručenie piaty deň od jej odoslania, aj keď ju adresát neprečítal. Z doručovania elektronickými prostriedkami sú vylúčené súdne rozhodnutia, predvolania na pojednávanie a písomnosti, ktoré sa doručujú do vlastných rúk. Oznámenie odvolacieho súdu o verejnom vyhlásení rozsudku je teda jedným z typic-

kých úkonov súdu, pri ktorom nájde doručovanie elektronickými prostriedkami svoje praktické uplatnenie a túto zmenu možno rozhodne hodnotiť pozitívne.

Ak účastník konania alebo jeho advokát nevyužijú možnosť doručenia oznámenia o verejnom vyhlásení odvolacieho rozsudku elektronickými prostriedkami, ostáva jediným zdrojom informácií úradná tabuľa odvolacieho súdu. V tomto smere došlo taktiež k určitým zmenám, ktoré pôvodný príspevok v BSA č. 4/2011 ešte nezohľadňoval. S účinnosťou od 1. 6. 2011 je súd v zmysle § 21 ods. 2 vyhl. 543/2005 Z. z. o Spravovacom a kancelárskom poriadku pre okresné sudy, krajské sudy, Špeciálny súd a vojenské sudy v znení neskorších predpisov povinný zverejniť oznámenie o verejnom vyhlásení odvolacieho rozsudku v elektronickej podobe (spravidla formát pdf) aj na webovej stránke súdu, a to v deň vyvesenia písomnosti na úradnej tabuli súdu. Príslušná webová stránka súdu je dostupná cez webový portál Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky (aktuálne: <http://www.justice.gov.sk/Stranky/Sudy/SudZoznam.aspx>).

Všeobecná dostupnosť informácií o verejnom vyhlásení rozsudku odvolacieho súdu v konkrétnej veci bola teda jednotlivými legislatívnymi zmenami zvýšená, čo umožňuje advokátovi pružnejšie a efektívnejšie reagovať, pokiaľ ide o vyčíslenie trov odvolacieho konania do troch pracovných dní od vyhlásenia rozhodnutia. Odvolací súd je po stanovení termínu verejného vyhlásenia rozsudku povinný skúmať, či účastník alebo jeho advokát požiadali o doručovanie písomností elektronickými prostriedkami podľa § 45 ods. 4 OSP a v prípade pozitívneho záveru zaslať včas oznámenie o termíne elektronickými prostriedkami v zmysle § 214 ods. 3 OSP. V nadväznosti na § 156 ods. 3 OSP musí byť toto oznámenie odoslané najmenej päť dní vopred. Súčasne súd zabezpečí, aby v deň vyvesenia oznámenia o termíne verejného vyhlásenia rozsudku na úradnej tabuli bolo toto oznámenie zverejnené aj na webovej stránke súdu.

Novela zaviedla zmeny aj do samotného vyčísl'ovania trov odvolacieho konania a do rozhodovania odvolacieho súdu o nároku na náhradu trov odvolacieho konania. To, samo-

zrejme, platí aj pre trovy konania na súde prvého stupňa, pokiaľ o nich v zmysle § 224 ods. 2 OSP pri zmene napadnutého rozhodnutia rozhoduje odvolací súd; pre zjednodušenie je v ďalšom texte – s obidvoma uvedenými významami – používaný iba výraz „trovy odvolacieho konania“ resp. „odvolacie trovy“. V súlade s novým znením prvej vety § 214 ods. 5 OSP „Ak nemožno v čase verejného vyhlásenia rozsudku možné rozhodnúť o náhrade trov konania, pretože neboli vyčíslené, odvolací súd rozhodne samostatným uznesením“. V prvom rade je potrebné poukázať na zjavnú tlačovú chybu v normatívnom texte, ktorá zatiaľ nebola odstránená uverejnením redakčného oznámenia v zmysle § 9 ods. 2 zákona NR SR č. 1/1993 Z. z. o Zbierke zákonov Slovenskej republiky v znení neskorších predpisov. Národná rada SR totiž pôvodne dňa 19. 10. 2012 schválila znenie „Ak nie je v čase verejného vyhlásenia rozsudku možné rozhodnúť o náhrade trov konania, (...)“.

Odhladnuc od odstrániteľných formálnych nedostatkov vyvoláva citovaná právna norma niekoľko interpretačných a aplikačných nejasností. Predovšetkým je narušená doterajšia koncepcia spôsobu rozhodovania o náhrade trov odvolacieho konania. Odvolací súd pôvodne ako súčasť rozsudku verejne vyhlásil aj výrok o náhrade trov konania (s právnou povahou uznesenia) a spravoval sa pritom ustanovením § 151 ods. 1 OSP v nadv. na § 224 ods. 1 OSP. Ak niektorému z účastníkov priznal nárok na náhradu trov odvolacieho konania, pričom tieto trovy neboli v čase verejného vyhlásenia rozsudku vyčíslené, postupoval v súlade s § 151 ods. 2 OSP a v prípade nevyčíslenia týchto trov ani v dodatočnej lehote troch pracovných dní od vyhlásenia nebol rozhodnutím o prisúdení náhrady trov odvolacieho konania viazaný. Podľa konkrétnych okolností bolo dôsledkom priznania náhrady trov vyplývajúcich zo spisu, s výnimkou trov právneho zastúpenia, prípadne nepriznania náhrady trov odvolacieho konania vôbec.

Ako vyplýva z citovaného znenia § 214 ods. 5 OSP, novela zavádza stav, kedy odvolací súd „nemôže“ v čase verejného vyhlásenia rozsudku o náhrade trov konania rozhodnúť z dôvodu, že neboli vyčíslené. Vyčíslenie trov konania sa teda stáva podmienkou samotného rozhodnutia súdu o trovách odvolacieho konania v určitom štádiu procesu – na rozdiel od konania pred súdom prvého stupňa a na rozdiel od odvolacieho konania pred účinnosťou novely. Dôvodová správa k novele nevenuje tejto zmene žiadnu pozornosť. Zámer zákonodarcu teda ostáva zahmlený a interpretácii daného ustanovenia bude dominovať výklad sémantický resp. gramatický a čiastočne aj systematický a logický.

Z hľadiska celkovej koncepcie inštitútu náhrady trov konania a rozhodovania súdov o tomto nároku podľa OSP zaráža hneď prvá súvislosť, a to skúmanie vyčíslenia trov odvolacím súdom pred verejným vyhlásením rozsudku. Z povahy veci vyplýva, že takto bude súd postupovať iba v prípade, ak bol napriek absencii vyčíslenia nárok na náhradu trov odvolacieho konania ako taký uplatnený (totožne: Števček, M. – Ficová, S. a kol.: Občiansky súdny poriadok. Komentár - I. diel. 2. vydanie. C. H. Beck, Praha 2012, s. 846). V prípade

neuplatnenia nároku na náhradu trov odvolacieho konania nie je daný dôvod na postup súdu podľa § 214 ods. 5 OSP a súd spolu s rozsudkom verejne vyhlási aj výrok, ktorým žiadnemu z účastníkov nárok na náhradu trov odvolacieho konania neprizná.

Ak, naopak, zistí splnenie podmienok v zmysle § 214 ods. 5 OSP, verejne vyhlási rozsudok a o trovách konania nerozhodne, čo odporuje ustanoveniu § 151 ods. 1 OSP podľa ktorého súd o náhrade trov rozhoduje spravidla v rozhodnutí, ktorým sa konanie končí. Účastníkovi konania teda za daných okolností nie je (predbežne) pri verejnom vyhlásení rozsudku priznaná náhrada trov odvolacieho konania z dôvodu, že ich vopred nevyčísli. Otázne je, či ich má vyčísliť následne a ak áno, v akej lehote. Ustanovenie § 151 ods. 1 OSP určuje lehotu troch pracovných dní od vyhlásenia rozhodnutia, ktorým sa náhrada trov prisudzuje. To zodpovedá aj aktuálnej judikatúre (napr. NS SR sp.zn. 1 M Cdo 11/2009; NS SR sp. zn. 1 M Cdo 10/2008, bližšie k tomu: *Ešte raz k vyčísleniu civilných trov* BSA č. 9/2011). Tu však takéto rozhodnutie ešte nebolo prijaté a účastníci ani nemajú vedomosť o tom, komu a prípadne v akom pomere bude náhrada trov odvolacieho konania priznaná. Zo znenia § 214 ods. 4 OSP pritom vyplýva, že samostatné uznesenie odvolacieho súdu o trovách konania by malo časovo bezprostredne nadväzo-

INZERCIA
sa v elektronickej verzii nezobrazuje

vať na verejné vyhlásenie rozsudku. Ten sa totiž doručuje súčasne s uznesením o trovách odvolacieho konania (§ 214 ods. 4 OSP tretia veta).

Taktiež nemožno s náležitou určitosťou uzavrieť, či vyčíslenie trov konania je pre odvolací súd prekážkou rozhodnutia iba pri verejnom vyhlásení rozsudku, alebo aj po jeho vyhlásení; a či po márnom uplynutí troch pracovných dní od verejného vyhlásenia odvolacieho rozsudku môže odvolací súd bez ďalšieho vydať uznesenie podľa § 151 ods. 2 OSP s tým, že trovy neboli včas vyčíslené. Pokiaľ je tomu tak, nebola žiadna legislatívna zmena potrebná. Doterajší procesný postup, opísaný vyššie, možno označiť za jednoduchší, prehľadnejší a efektívnejší, pričom jeho výsledkom bolo iba jedno písomne vyhotovené rozhodnutie, namiesto aktuálnych dvoch.

Ako uspokojivý z pozície advokáta a jeho klienta sa javí výklad, že ak súd rozhodne rozsudkom, ktorým je od vyhlásenia viazaný (§ 156 ods. 4 OSP v nad. na § 211 ods. 2 OSP) a o trovách má následne rozhodnúť samostatným uznesením, stáva sa toto uznesenie sui generis rozhodnutím, ktorým sa konanie končí. Tým by bola odôvodnená aplikácia § 151 ods. 4 OSP a odvolací súd by bol povinný vyzvať účast-

níka na vyčíslenie trov odvolacieho konania v lehote troch pracovných dní od doručenia výzvy, nakoľko samostatné uznesenie o trovách konania už odvolací súd nevyhlasuje. Až po následnom uplynutí tejto lehoty bez relevantného vyčíslenia trov konania by mohol odvolací súd vydať samostatné uznesenie o trovách konania podľa § 214 ods. 5 OSP, rozhodnúť o nepriznaní náhrady trov právneho zastúpenia podľa § 151 ods. 2 OSP v nadv. na § 224 ods. 1 OSP a doručiť toto uznesenie spolu s verejne vyhláseným rozsudkom odvolacieho súdu v zmysle § 214 ods. 4 OSP.

Bez ohľadu na to, či súdna prax bude po novele jednotne považovať samostatné uznesenie podľa § 214 ods. 5 OSP za osobitné rozhodnutie, ktorým sa konanie končí a na základe tejto skutočnosti budú odvolacie súdy v zmysle § 151 ods. 4 OSP individuálne vyzývať po vyhlásení rozsudku na vyčíslenie trov alebo nie, možno naďalej zotrvať pri pôvodnom praktickom odporúčaní vyčísliť trovy vopred vo vyjadrení k odvolaniu, resp. v odvolaní proti rozhodnutiu súdu prvého stupňa. Spofahnúť sa možno aj na elektronické doručovanie oznámenia o verejnom vyhlásení rozsudku odvolacím súdom v zmysle § 214 ods. 3 OSP a vyčíslenie trov konania tomu efektívne prispôbiť.

Peter Tomka vo významnej celosvetovej funkcii

Nedávno sa na stránkach tlače objavila správa, že JUDr. Peter Tomka z Banskej Bystrice bol zvolený za prezidenta Medzinárodného súdneho dvora (Cour Internationale de Justice, CIJ) v Haagu. Ide o najvýznamnejšie postavenie, aké dosiahol v súčasnosti slovenský právnik vo svete.

Pre pochopenie dôležitosti tohto postu treba povedať, že Medzinárodný súdny dvor je hlavný súdny orgán OSN a patrí do sústavy jej najdôležitejších šiestich orgánov. Riadi sa Štatútom, z ktorého vyplýva aj jeho kompetencia riešiť spory medzi štátmi, ktoré nemôžu byť riešené diplomatickou cestou a vydávať taktiež posudky k právnym otázkam. Sudcom Medzinárodného súdneho dvora sa môže stať vysoko morálna osoba, ktorá má kvalifikáciu zastávať najvyššie súdne funkcie vo svojom štáte alebo je uznávaným odborníkom v oblasti medzinárodného práva. Sudcov MSD volí súbežne Valné zhromaždenie OSN a Bezpečnostná rada, z čoho vyplýva, že musí ísť o všeobecne odborné a morálne uznávanú a medzinárodne rešpektovanú osobu.

Na Slovensku nás môže tešiť, že práve takéto náročné kritériá spĺňa náš kolega právnik, pochádzajúci zo Slovenska, ktorý bol zvolený sudcom MSD v roku 2002 na deväťročné funkčné obdobie. Od roku 2009 sa stal podpredsedom

MSD a v roku 2012 prezidentom MSD na trojročné obdobie. Slovenská republika je zmluvnou stranou Charty OSN a Štatútu MSD od r. 1993, predtým Československo od roku 1945.

JUDr. Peter Tomka sa stal u nás známy najmä keď Československo a Maďarsko predložili MSD na rozhodnutie spor o Sústavu vodných diel Gabčíkovo-Nagymaros v roku 1993 a Slovenská republika požiadala JUDr. P. Tomku, aby v tomto spore viedol naše zastupovanie. JUDr. Tomka si počínal mimoriadne zdatne, s vysokou odbornosťou a taktickou zrelosťou. Jedným z jeho majstrovských návrhov bolo aj pozvanie sudcov MSD počas sporu na priamu obhliadku výstavby vodného diela, ktorá sa uskutočnila v apríli v roku 1997, prvýkrát v histórii MSD. Svojím prehľadom, zmyslom pre kolektívnu prácu dokázal vytvoriť tím významných domácich a zahraničných odborníkov, ktorí sa v Haagu pričínili o našu výhru v spore rozsudkom vyhláseným zo dňa 25. septembra 1997.

Za slovenských advokátov, Vám, pán prezident, blahoželáme k zvoleniu na čelo tejto dôležitej medzinárodnej organizácie OSN.

JUDr. Anton Blaha

INZERCIA
sa v elektronickej verzii nezobrazuje

Zánik záväzku zaplatením odstupného v obchodnom práve vo svetle judikatúry

prof. JUDr. Oľga Ovečková, DrSc.

*Zaplatenie odstupného, ako zmluvná forma zániku záväzku.
Jeho podstata a charakter právnej úpravy je konfrontovaný s aplikáciou
§ 355 ods. 2 Obchodného zákonníka vo svetle judikátu Najvyššieho súdu SR.*

Úvod

Inštitút zaplatenia odstupného je tradične súčasťou nášho právneho poriadku. Nájdeme ho už vo Všeobecnom zákonníku občianskom z roku 1811, v Občianskom zákonníku z roku 1950 ako aj v dnes platnom Občianskom zákonníku (zákon č. 40/1964 Zb. v znení neskorších predpisov; ďalej len „OZ“). Nechýbal ani v Zákonníku medzinárodného obchodu z roku 1963.

Prof. JUDr. Oľga Ovečková, DrSc.

pôsobí ako vedecká pracovníčka v Ústave štátu a práva SAV. Externe učí na Právnickej fakulte Paneurópskej vysokej školy. Vykonáva advokátsku prax. Je zapísaná v zozname advokátov Slovenskej advokátskej komory a Českej advokátskej komory.

V Obchodnom zákonníku (zákon číslo 513/1991 Zb. v znení neskorších predpisov; ďalej len „ObZ“) je zaplateniu odstupného venované ust. § 355. No i tak ide o inštitút pre obchodné vzťahy veľmi potrebný a jeho praktické využitie je opodstatnené. Cieľom nasledujúceho príspevku nie je podať vyčerpávajúci rozbor právnej úpravy zaplatenia odstupného.¹ Ide predovšetkým o upozornenie na niektoré výkladové a aplikačné problémy, ktoré sa v praxi, aj súdnej, objavujú v súvislosti s chápaním a aplikáciou zaplatenia odstupného.

1 Zaplatenie odstupného a jeho podstata

Zaplatenie odstupného je samostatný právny inštitút, pri ktorom ide o zmluvnú formu zániku záväzku. Je to dojednanie strán zahrnuté do zmluvy, podľa ktorého jedna zo strán alebo ktorákoľvek zo strán je oprávnená zmluvu zrušiť zaplatením odstupného (§ 355 ObZ).

Význam dohody o zaplatení odstupného spočíva predovšetkým v tom, že zmluvná strana môže na základe svojho rozhodnutia zaplatením odstupného bez toho, aby došlo k porušeniu povinnosti, dosiahnuť zrušenie zmluvy. Strana pri uzatváraní zmluvy, najmä na dlhšie časové obdobie nemôže vylúčiť, že po uzatvorení zmluvy nastanú okolnosti, pre ktoré sa pre ňu samotné splnenie zmluvy stane ekonomicky nevýhodné. Dohodnutie odstupného má v takomto prípade význam v tom, že strana sa na základe vlastného rozhodnutia môže zbaviť povinnosti plniť zmluvu, ktorá pre ňu stratila význam. Navyše, bez toho, aby na ňu dopadla povinnosť nahradiť škodu, ak táto vznikne druhej strane v dôsledku zrušenia zmluvy.

Zaplatenie odstupného teda plní niekoľko funkcií. Predovšetkým plní funkciu odstupného, ktorá je určitou kompenzáciou a poskytuje sa dotknutej strane za výhodu zrušenia zmluvy, ktorá bola dohodnutá v prospech druhej strany. Ďalej je to funkcia náhrady nákladov vynaložených na prípravu plnenia. Napokon plní aj funkciu náhrady prípadnej škody, ktorá vznikla dotknutej strane zrušením zmluvy.

¹ Bližšie OVEČKOVÁ, O. a kol.: **Obchodný zákonník. Komentár zv. 2. Tretie doplnené vydanie.** Bratislava, Iura Edition 2012, výklad k § 355; OVEČKOVÁ, O.: **Zmluvná pokuta. Druhé prepracované a doplnené vydanie.** Bratislava, Iura Edition 2011, s. 289 a nasl.

Aj keď zákon hovorí pri odstúpanom o „dojednaní zahrnutom do zmluvy“, takéto dojednanie môže byť súčasťou zmluvy, ale odstúpané môže byť dojednané aj samostatne, mimo text zmluvy, ktorej sa odstúpané týka, t. j. v jej dodatku.

Zákon vyžaduje splnenie určitých náležitostí dohody o odstúpanom. Bez ich naplnenia dohoda o odstúpanom nemôže vzniknúť. Základným predpokladom dohody o odstúpanom je existencia platného záväzku. Z textu ust. § 355 ods. 1 ObZ vyplývajú nasledujúce náležitosti dohody o odstúpanom.

V dohode musí byť uvedené, **kto má oprávnenie zrušiť zmluvu zaplatením odstúpaného**. Môže to byť jedna zo strán alebo ktorákoľvek zo strán. Ďalej musí byť **dohodnutá výška odstúpaného**. Uvedené náležitosti sú obligatórne, lebo charakterizujú podstatu odstúpaného.

Pre dohodu o zrušení zmluvy zaplatením odstúpaného **zákon nevyžaduje písomnú formu**, a preto takúto dohodu možno uzatvoriť aj ústne. Písomná forma bude obligatórna, ak sa zmluvné strany na tom dohodnú, alebo niektorá zo strán prejaví vôľu, aby sa dohoda uzatvorila písomne (§ 272 ods. 1 ObZ).

Na to, aby nastali účinky zrušenia zmluvy je potrebné splniť dve obligatórne podmienky: (1) **oznámenie** oprávnenej osoby adresované druhej strane (jednostranný právny úkon), že svoje právo využíva a (2) **zaplatenie odstúpaného**. Len splnením oboch podmienok môže dôjsť k zrušeniu zmluvy. Pritom nie je rozhodujúce ich poradie.

Účinky zrušenia zmluvy zaplatením odstúpaného nastávajú od samého začiatku (ex tunc), teda tak, ako keby k vzniku záväzku nikdy nedošlo. K zrušeniu zmluvy zaplatením odstúpaného dochádza v dôsledku výkonu práva, t. j. tým, že oprávnená strana využije svoje právo vyplývajúce zo zmluvy zrušiť zmluvu zaplatením odstúpaného.

V obchodných vzťahoch **treba rozlišovať medzi zaplatením odstúpaného a odstúpením od zmluvy** (§ 344 a nasl.), i keď oba inštitúty sú veľmi blízke. Odstúpenie od zmluvy pripúšťa zákon len v prípadoch, v ktorých to ustanovuje zmluva alebo zákon. Rozdiel medzi odstúpením od zmluvy a zrušením zmluvy zaplatením odstúpaného spočíva predovšetkým v odlišných účinkoch zániku záväzkového vzťahu. Pri oboch spôsoboch zániku záväzkového vzťahu zanikajú všetky práva a povinnosti subjektov tohto vzťahu. Rozdiel je však v čase, od ktorého tento zánik nastane. Pri odstúpení od zmluvy zaniká záväzkový vzťah od okamihu odstúpenia (*ex nunc*).² Pri zrušení zmluvy zaplatením odstúpaného zaniká záväzok späťne od počiatku (*ex tunc*). Aj v súvislosti s realizáciou oboch inštitútov zákon vyžaduje splnenie rozdielnych podmienok. Môže sa stať, že obe možnosti, tak možnosť odstúpiť od zmluvy ako aj možnosť zrušenia zmluvy zaplatením odstúpaného sa stretnú a zmluvná strana bude mať možnosť voľby, ktorým z týchto dôvodov dosiahnuť zánik zmluvy.

Právna úprava odstúpaného je v Obchodnom zákonníku upravená ako jeden zo samostatných spôsobov zániku nesplneného záväzku. V Občianskom zákonníku v rámci záväzkového práva nájdeme všeobecné ustanovenia, medzi ktorými ust. § 497 pod marginálnou rubrikou „Obsah záväzkov“ upravuje výhradu odstúpenia od zmluvy v tom zmysle, že každý z účastníkov si môže vymieniť odstúpenie od zmluvy a dojednať pre tento prípad odstúpané. Je to spôsob zrušenia zmluvy od začiatku s tým, že na prvom mieste je odstúpenie od zmluvy a až následne ide o vyplatenie odstúpaného. V tejto súvislosti sa často skúma, aký je vzťah § 355 ObZ a § 497 OZ. Aj keď možno konštatovať určité rozdiely medzi oboma právnymi úpravami, z hľadiska cieľa a dôsledkov, ktoré uvedené úpravy sledujú, rozdiely sa strácajú. Úpravu § 355 ObZ preto chápeme ako úpravu vo vzťahu k ustanoveniu § 497 OZ takou, ktorá svojou podstatou plne nahrádza úpravu zmluvnej výhrady odstúpenia od zmluvy v § 497 OZ. A preto sa právna úprava zmluvnej výhrady odstúpenia od zmluvy v Občianskom zákonníku na obchodné vzťahy nebude aplikovať.

2 Charakter právnej úpravy odstúpaného

Ustanovenie § 355 sa od počiatku účinnosti Obchodného zákonníka považuje za dispozitívne na základe § 263 ObZ, ktoré ho neuvádza vo výpočte kogentných ustanovení. Na tejto dispozitívnosti slovenský Obchodný zákonník zotrúva dodnes.

Česká právna úprava (novela Obchodného zákonníka zákon č. 370/2000 Sb.) dodatočne zaradila ustanovenie § 355 českého ObZ do výpočtu kogentných ustanovení (§ 263 ObZ). Tým

2 Obchodný zákonník ukladá pri odstúpení od zmluvy *ex nunc* novú povinnosť, t. j. aby strana, ktorej pred odstúpením od zmluvy poskytla plnenie druhá strana, toto plnenie vrátila (§ 351 ods. 2).

ust. § 355 nemožno dohodou strán modifikovať. Neprichádza teda do úvahy ani dohoda účastníkov o tom, že zmluvu možno zrušiť zaplatením odstupného aj po čiastočnom plnení alebo prijatí takéhoto plnenia.

O kogentnosti, či dispozitívnosti uvedeného zákazu sa uvažovalo už v súvislosti s právnou úpravou odstupného v Občianskom zákonníku z roku 1950. V. Knapp v tejto súvislosti uvádza: „Odstúpením môže byť spôsobený iba zánik celého záväzku (nie iba jeho časti) a odstúpenie spôsobí zánik záväzkového právneho vzťahu vždy *ex tunc* (teda tak, ako by k jeho vzniku vôbec nebolo došlo). To vyplýva z ustanovenia druhej vety § 223 ods. 1 OZ, ktorý ustanovuje, že ten, kto zmluvu splní aspoň z časti alebo prijme hoci len čiastočné plnenie, nemôže už od zmluvy odstúpiť, a to ani vtedy, keď zaplatí odstupné. Toto ustanovenie je zrejme imperatívnej povahy (lebo inak by vôbec nemalo zmysel).“³

K uvedenému názoru, v čase keď § 355 ObZ nebol zaradený medzi výpočet kogentných ustanovení v českom Obchodnom zákonníku, sa vyjadrila I. Pelikánová: „Je potrebné s týmto stanoviskom vysloviť úplný súhlas, pretože je nezmyselné pripúšťať odchýlnu dohodu strán od ustanovenia, ktoré stranám dovoľuje niečo si dohodnúť. Žiaľ, náš súčasný § 355 ObZ o období obsahu je tiež dispozitívny na základe § 263 ObZ nepripúšťajúceho pochybnosti“.⁴

Slovenská právna úprava, ako sme už uviedli, zotrváva na dispozitívnosti ust. § 355 ObZ a tým umožňuje, aby si strany podmienky zrušenia zmluvy zaplatením odstupného modifikovali. Treba však mať aj v tejto situácii na pamäti, že ust. § 355 ObZ treba chápať ako celok v tom zmysle, že ide o dohodu o zrušení zmluvy a pre tento prípad strany dohodli odstupné. Ak by strany dohodli zrušenie zmluvy jednostranným právnym úkonom bez dohodnutia odstupného, išlo by skôr o odstúpenie od zmluvy. V tomto prípade, by sa nemohlo uplatniť ust. § 355 ods. 2 ObZ.⁵

Inak povedané, aj za predpokladu dispozitívnosti ust. § 355 ObZ **je potrebné kvalifikovať dodržanie požiadaviek, ktoré vyjadrujú podstatu inštitútu odstúpenia ako obligatórne**, lebo, ak by sme ich eliminovali, nešlo by o inštitút odstupného. Stratila by sa jeho podstata, a preto by sa potom nemohlo aplikovať ani ust. § 355 ods. 2, lebo toto sa viaže na inštitút odstupného.

Ide o obdobnú situáciu, aká bola v minulosti v súvislosti so základnými ustanoveniami pri jednotlivých zmluvných typoch, ktoré pôvodne neboli začlenené do výpočtu kogentných ustanovení v § 263 ObZ. Až novela Obchodného zákonníka (zák. č. 432/2004 Z. z.) ich v § 263 v novom odseku 2 výslovne ako kogentné uviedla. Napriek tomu, aj do tejto novely nebolo pochyb o tom, že ak strany chcú uzatvoriť konkrétny typ zmluvy upravený v Obchodnom zákonníku, táto zmluva musí obligatórne spĺňať požiadavky obsiahnuté v základnom ustanovení pre tento typ zmluvy. Teda kogentnosť týchto základných ustanovení bolo možné vyvodiť sprostredkované z ustanovenia § 269 ods. 1 ObZ.

S dispozitívnosťou ustanovenia § 355 ObZ sú spojené určité problémy tak z hľadiska zmysluplnosti dispozitívneho charakteru uvedeného ustanovenia, ako aj z hľadiska jeho aplikovateľnosti, osobitne odseku 2.

Ustanovenie § 355 ods. 2 ObZ vyjadruje všeobecný zákaz zrušenia zmluvy zaplatením odstupného vtedy, ak strana už prijala plnenie záväzku druhej strany alebo jeho časti, alebo ktorá splnila svoj záväzok alebo jeho časť. Ak by išlo o kogentné ustanovenie, uvedený zákaz by platil bezvýnimčne. Avšak z dispozitívnosti ustanovenia sa všeobecne vyvodzuje, že strany sa môžu od tohto zákazu odchýliť, teda zmluvné strany si môžu dohodnúť právo zrušiť zmluvu zaplatením odstupného aj potom, ak sa už čiastočne plnilo.

S aplikáciou § 355 ods. 2 ObZ vzniká viacero problémov, ktoré súvisia nielen s dohodou zmluvných strán, ktorá by umožnila odstúpiť aj po čiastočnom plnení, ale aj s aplikáciou samého ustanovenia odseku 2 aj v prípade jeho kogentnosti. Vyplýva to z judikatúry, na ktorú v nasledujúcom upozorníme.

3

Aplikácia § 355 ods. 2 Obchodného zákonníka vo svetle judikatúry

Predovšetkým treba upozorniť na potrebu precíznej formulácie dohody o odchýlnej úprave od § 355 ods. 2 ObZ t. j. keď sa strany dohodnú, že zmluvu môže oprávnená strana zrušiť zaplatením odstupného, aj keď sa už čiastočne plnilo. Ide o možnosť, ktorú poskytuje dispozitívny charakter ustanovenia. Treba celkom jednoznačne sformulovať vôľu zmluvných strán, že aj

3 KNAPP, V.: **Splnění závazků a jiné způsoby jejich zániku**. Praha, Nakladatelství ČSAV 1955, s. 246.

4 PELIKÁNOVÁ, I.: **Komentář k obchodnímu zákoníku**. 3. díl. Praha, Linde 1998, s. 359.

5 Rozsudok Najvyššieho súdu ČR sp. zn. 3 Cdon 1213/96. Právní rozhledy č. 7/1998.

v prípade, ak sa zo zmluvy už plnilo je možné, aby oprávnená strana zmluvu zrušila zaplatením odstúpeného. Ani to však nerieši všetky problémy, ktoré môžu vzniknúť v súvislosti s možnosťou odstúpenia v prípade, ak sa už zo zmluvy čiastočne plnilo.

V § 355 ods. 1 ObZ v poslednej vete je ustanovené, že ustanovenie § 351 ods. 1 ObZ platí primerane pre účinky zrušenia zmluvy. V zmysle uvedeného ustanovenia odstúpením zanikajú všetky práva a povinnosti strán zo zmluvy. Zánik zmluvy v dôsledku odstúpenia od zmluvy nastáva v obchodných vzťahoch *ex nunc* t. j. od doby účinnosti právneho úkonu, ktorým oprávnená strana odstúpila od zmluvy (§ 349 ods. 1 ObZ). Na rozdiel od právnej úpravy v Občianskom zákonníku, v zmysle ktorého odstúpením od zmluvy sa táto od začiatku zrušuje, ak nie je právnym predpisom ustanovené alebo účastníkmi dohodnuté inak (§ 48 ods. 1 OZ). Z uvedeného vyplýva, že túto časť ustanovenia § 351 ods. 1 ObZ možno len primerane použiť, lebo pre zrušenie zmluvy zaplatením odstúpeného platí, že zmluva zaniká *ex tunc*.

Podľa dispozitívneho ustanovenia § 355 ods. 2 ObZ neprichádza do úvahy zrušenie zmluvy zaplatením odstúpeného v prípade, ak sa už sčasti plnilo. Preto zrejme ani zákon neustanovuje primerané použitie ustanovenia § 351 ods. 2 ObZ, lebo toto neprichádza do úvahy. V prípade, ak sa strany dohodou od § 355 ods. 2 ObZ odchyľia a umožnia zrušenie zmluvy aj po čiastočnom plnení je nevyhnutné, aby sa zároveň dohodli, ako má byť naložené s tým, čo sa už plnilo.

Na základe primeranej platnosti § 351 ods. 1 aj pri zrušení zmluvy zaplatením odstúpeného zostávajú zachované niektoré ustanovenia zrušenej zmluvy a to ustanovenia týkajúce sa voľby práva, voľby Obchodného zákonníka podľa § 262 ObZ, riešenia sporov medzi stranami, ako aj ustanovenia, ktoré podľa prejavenej vôle strán alebo vzhľadom na svoju povahu majú trvať aj po ukončení zmluvy (napr. povinnosť utajovať údaje o know-how).

Už vzhľadom na uvedené je zjavné, že dohode zmluvných strán o odchylení sa od ustanovenia § 355 ods. 2 ObZ treba venovať náležitú pozornosť a dojednať všetky podrobnosti realizácie takejto dohody v záujme predchádzania sporov. Napokon, táto požiadavka je odôvodnená aj vo svetle judikatúry. V súvislosti s výkladom a aplikáciou § 355 ods. 2 ObZ je potrebné sa zaoberať aj judikátom Najvyššieho súdu SR.⁶ Toto rozhodnutie rieši situáciu, keď malo dôjsť zaplatením odstúpeného k zrušeniu tzv. manažérskej zmluvy (resp. zmlúv), uzavretej medzi obchodnou spoločnosťou a jej konateľmi na dobu neurčitú po dvoch rokoch realizácie tejto zmluvy. Odvolací súd považoval takéto riešenie za neprípustné, lebo zmluvné strany dohodou nevylúčili aplikáciu § 355 ods. 2 ObZ. Teda, absentovala ich dohoda o vylúčení zákazu, že strana, ktorá už prijala plnenie záväzku druhej strany alebo jeho časti, alebo ktorá splnila svoj záväzok alebo jeho časť stratila právo využiť odstúpené.

Odvolací senát Najvyššieho súdu SR vyslovil nasledujúci právny názor týkajúci sa výkladu a aplikácie § 355 ods. 2 ObZ: „*Obchodný zákonník ako jeden zo spôsobov zániku nesplneného zmluvného záväzku upravuje možnosť dohody zmluvných strán, že zmluvu môžu zrušiť zaplatením odstúpeného. Takéto oprávnenie ale nepriznáva strane ktorá už prijala plnenie záväzku (jeho časti) alebo svoj záväzok (jeho časť) splnila. Toto dispozitívne zákonné ustanovenie však platí iba v prípade, ak ide o jednorazové plnenie a ak sa strany nedohodnú inak*“. Ako sa uvádza ďalej v odôvodnení, pri plnení opakujúceho sa záväzku (v konkrétnom prípade išlo o manažérsku zmluvu) nejde o plnenie časti záväzku, a preto zmluvu s opakujúcim sa plnením možno zrušiť zaplatením odstúpeného aj v prípade, keď sa už zo zmluvy plnilo a to **bez toho, aby sa strany o tom výslovne dohodli**. Zároveň sa dôvodí, že v opačnom prípade za stavu opakujúceho sa alebo trvajúceho plnenia by inštitút odstúpeného nebolo možné využiť.

Prv, ako sa vyjadríme k judikovanému názoru je potrebné sa zaoberať podrobnejšie terminológiou a výkladom ustanovenia § 355 ods. 2 ObZ.

Predovšetkým treba **rozlišovať medzi zánikom záväzkového vzťahu ako celku a zánikom konkrétnej subjektívnej povinnosti (dlhu) vyplývajúcej z tohto záväzkového vzťahu**. Záväzkový vzťah má svoj obsah, ktorý tvoria jednotlivé povinnosti a im zodpovedajúce subjektívne práva. Preto záväzkový vzťah môže zaniknúť len vtedy, ak zaniknú všetky práva a povinnosti tvoriace jeho obsah. Jednotlivé práva a povinnosti tvoriace obsah záväzkového vzťahu nemôžu existovať bez existencie záväzkového vzťahu. To je dôležité si uvedomiť, lebo spravidla sa pod pojmom záväzok rozumie tak záväzkový vzťah, ako aj dlh, t. j. subjektívna povinnosť.

Takisto treba pojmovo **diferencovať medzi záväzkovým vzťahom a zmluvou**. Zmluva je právnou skutočnosťou, ktorá má za následok vznik záväzkového vzťahu. Preto môžeme hovoriť o zániku záväzku, t. j. právneho vzťahu, ale nie o zániku zmluvy, t. j. právnej skutočnosti.

6 Rozsudok Najvyššieho súdu sp. zn. 1 Obdo V/80/2008. Publikované: Zo súdnej praxe č. 3/2011, pod číslom 27/2011.

Zmluva uzatvorená aj po zániku záväzku preto trvá. V súvislosti so zmluvou je preto výstižnejšie hovoriť o jej zrušení buď *ex tunc*, alebo *ex nunc*. Na tom nič nemení ani to, že aj zákon niekedy používa termín zánik zmluvy (napr. § 349 ods. 1, § 650, § 705 ObZ) a to spravidla vtedy, keď chce vyjadriť ukončenie zmluvného vzťahu medzi stranami. Preto aj o význame jednotlivých použitých pojmov je potrebné usudzovať z celkového kontextu, významu a cieľa či už zákonného textu alebo odborného vyjadrenia. To platí aj o výklade § 355 ods. 2 ObZ.

Odsek 2 hovorí o dvoch prípadoch:

- a) o prijatí plnenia záväzku alebo splnení záväzku,
- b) o prijatí časti plnenia záväzku alebo splnení časti záväzku.

Ad a) V prvom prípade **dôjde k zániku záväzkového vzťahu jeho splnením**. Preto zrušenie zmluvy zaplatením odstupného ani iný spôsob zániku záväzku neprichádza do úvahy, lebo záväzkový vzťah už neexistuje, zanikol splnením. To znamená, že aj keď ide o ustanovenie dispozitívne, neprichádza v tomto prípade do úvahy dohoda strán o zrušení zmluvy zaplatením odstupného. Nepripúšťa to povaha veci.

Ad b) V druhom prípade ide o **prijatie časti plnenia alebo splnenie časti záväzku**. Tu vzniká výkladový problém tak v prípade, či ustanovenie § 355 ObZ je kogentné alebo, či toto ustanovenie je dispozitívne. Problém spočíva v otázke, či je možné zaplatením odstupného zrušiť zmluvu, ktorou sa poskytuje opakujúce sa, prípadne nepretržité plnenie a na jej základe už bolo čiastočne plnené bez toho, aby sa strany výslovne dohodli, že možno zrušiť zmluvu zaplatením odstupného aj v prípade čiastočného plnenia.

K uvedenej problematike v dostupnej odbornej literatúre (slovenskej a českej) nie je zmienka. Upozorňuje na ňu len J. Hurdík v komentári k Občianskemu zákonníku, kde pri výklade § 497 OZ píše: „Treba rozlišovať zmluvy, ktorými sa poskytuje opakované plnenie (napr. nájomné zmluvy), od zmlúv, ktorými sa poskytuje plnenie v splátkach ako úhrada jediného vzájomného plnenia ako celku. V prvom prípade bude zrejme možné od zmluvy odstúpiť v rozsahu doposiaľ neposkytnutých vzájomných plnení (budúci nájom), v druhom prípade, ak bola už poskytnutá hoci len jedna splátka, od zmluvy odstúpiť nebude možné.“⁷ Uvedené tvrdenie autor ďalej neodôvodňuje.

Vráťme sa k textu ustanovenia § 355 ods. 2 ObZ. Ako chápať výraz „časť záväzku“. Ide o časť záväzku ako celku t. j. o záväzkový vzťah založený zmluvou, alebo ide o konkrétnu subjektívnu povinnosť?

Ak chápeme „časť plnenia“ v prvom význame, teda ako časť záväzkového vzťahu založeného zmluvou, neprichádza do úvahy diferenciacia postupného plnenia na opakované plnenie a plnenie v splátkach. V oboch prípadoch pôjde o plnenie „časti záväzku“.

Ak však chápeme „časť plnenia“ v druhom význame, teda ako konkrétnu subjektívnu povinnosť, prichádza do úvahy aj diferenciacia podľa predmetu plnenia a to, či ide o čiastočné plnenie, resp. plnenie po častiach, kedy je jeden predmet plnenia rozdelený na časti a dlžník plní po jednotlivých častiach. Napríklad záväzok na dodanie určitého množstva výrobkov, ktorý sa plní prostredníctvom viacerých dodávok (plnenie po častiach). Prípadne môže ísť o opakované plnenie, keď predmetom záväzkového vzťahu ako celku je opakované plnenie, kde predmet jednotlivých plnení sa opakuje. Napríklad zmluva o nájme, prípadne môže ísť aj o nepretržité plnenie. No aj v tomto prípade **záväzok na opakujúce sa plnenie** zaniká až uplynutím doby, počas ktorej trvá povinnosť jednotlivé plnenia poskytovať.

Späť k citovanému judikátu Najvyššieho súdu SR. Zjednodušene povedané, judikát vychádza z toho, že ak ide o opakujúce sa plnenie a strany si dojednávajú, že zmluvu možno zrušiť zaplatením odstupného, z toho vždy vyplýva, že zrušiť zmluvu zaplatením odstupného je možné využiť kedykoľvek počas trvania zmluvy bez toho, aby sa strany museli v zmluve výslovne dohodnúť, že zrušiť zmluvu zaplatením odstupného je možné aj vtedy, ak strana už čiastočne plnila, resp. prijala plnenie časti záväzku.

A opäť sme pri rozlišovaní, čo je v zmysle § 355 ods. 2 ObZ „časť záväzku“ t. j. či ide o časť záväzkového vzťahu založeného zmluvou, alebo ide o konkrétnu subjektívnu povinnosť.

Domnievame sa, že **pod „časťou záväzku“ treba chápať tak čiastočné plnenie t. j. plnenie po častiach ako aj opakujúce sa (nepretržité) plnenie**. Vyplýva to z toho, že zrušením zmluvy zaplatením odstupného zaniká záväzkový vzťah založený zmluvou ako celok, nie len jeho jednotlivá časť, a to *ex tunc*. Vyplýva to aj z toho, že pri opakujúcom sa plnení záväzkový vzťah nezániká postupne v dôsledku jednotlivých plnení, ale až uplynutím doby, počas ktorej trvá povinnosť opakujúce sa plnenie poskytovať.⁸

7 HURDÍK, J., In: ELIÁŠ, K. a kol.: **Občiansky zákonník. Veľký akademický komentár. 1. svazek.** Praha, Linde 2008, s. 1426 a nasl.

8 ŠKÁROVÁ, M. In: ŠVESTKA, J., SPÁČIL, J., ŠKÁROVÁ, M., HULMÁK, M. a kol.: **Občiansky zákonník II. Komentár.** Praha, C. H. Beck, 2008, s. 1501.

V judikáte sa ďalej dôvodí, že pri opakujúcom sa plnení, resp. ako uvádza judikát „plnenie opakujúceho sa záväzku“ zostáva pre zmluvné strany možnosť voľby, či bude plniť ďalšie opakujúce sa záväzky, alebo sa zbavia týchto záväzkov zaplatením odstupného. Na to nadväzuje tvrdenie, že „tým nemôže vzniknúť situácia, že dochádza k zániku povinnosti, ktoré už zanikli plnením, ale len k zániku povinností, ktoré sa mali v budúcnosti plniť opakovane počas určitej doby“.

K uvedenému treba uviesť dve skutočnosti. Predovšetkým opakujúcim sa plnením nedochádza k postupnej konzumácii záväzkového vzťahu, ale tento trvá ako celok až do jeho zániku. V druhom rade zrušením zmluvy zaplatením odstupného dochádza k zániku celého záväzkového vzťahu a nielen jeho časti (resp. k zániku povinností, ktoré sa majú v budúcnosti plniť, ako uvádza judikát). Zaplatenie odstupného spôsobuje zrušenie zmluvy *ex tunc*, čo znamená, že nastáva stav ako keby k vzniku zmluvy a teda aj celého záväzkového vzťahu vôbec nebolo došlo.

Ďalej možno uviesť, že subjekty si nemusia vždy pri uzatváraní dohody o odstupnom uvedomiť, keď ide o postupné plnenie, či takéto plnenie má charakter opakujúceho sa alebo čiastočného plnenia. A preto ich vôľa nemusí obsiahnuť možnosť zrušenia zmluvy zaplatením odstupného aj v prípade, ak sa už zo zmluvy plnilo, či už čiastočne alebo opakovane. No napriek tomu sa stane, že strana, ktorá využije odstupné aj po čiastočnom plnení (hoci bez takejto výslovnej dohody) bude na súde úspešná, lebo v konkrétnom prípade súd posúdi plnenie ako opakujúce sa. Preto pri dohode o odstupnom treba detailne upraviť dohodu strán aj pre prípad že ide o postupné, či opakujúce sa plnenie. V dohode treba jasne vyjadriť, že zmluvu možno zrušiť zaplatením odstupného aj v prípade čiastočného plnenia, prípadne vyjadriť, že zmluvu nemožno zrušiť zaplatením odstupného, ak sa zo zmluvy plnilo akýmkoľvek spôsobom.

Napokon je tu aj ďalší problém, ktorý vychádza z toho, že zaplatením odstupného sa zmluva ruší *ex tunc*, a preto vznikne komplikovaná situácia, čo s poskytnutým plnením. Zrejme prichádza do úvahy vysporiadanie vo väzbe na bezdôvodné obohatenie. Aj tu vidno, že dispozitívnosť ustanovenia § 355 ObZ, a teda aj možnosť odchylnej dohody strán od ustanovenia odseku 2 je problematická. Preto za stavu *de lege lata*, keď ide o dispozitívne ustanovenie je oprávnená požiadavka, a to v záujme právnej istoty strán, aby si strany, ak sa dohodnú na odstupnom aj pre prípad, že sa zo zmluvy už plnilo, dohodli aj spôsob vysporiadania.

Ešte k názoru dovolacieho súdu, že dispozitívne ust. § 355 ods. 2 ObZ platí iba v prípade jednorázového plnenia, lebo inak by v prípade opakujúceho sa alebo trvajúceho plnenia odstupné nebolo možné využiť. Zmluvy s opakujúcim sa, respektíve s pokračujúcim plnením majú spravidla účinnosť viazanú konkrétne na určený termín, ktorý je odlišný od platnosti zmluvy. V prípade, ak to výnimočne tak nie je a platnosť a účinnosť zmluvy časovo splyva, možno z toho výkladom spoľahlivo vyvodit' vôľu zmluvných strán využiť možnosť zrušiť zmluvu zaplatením odstupného aj vtedy, ak sa už zo zmluvy plnilo. Napriek tomu, aj v týchto prípadoch možno odporučiť, aby sa strany v zmluve výslovne dohodli na odstupnom pre prípad plnenia časti záväzku.

Záverom možno vo väzbe na uvedený judikát vyvodit' niekoľko aktuálnych odporúčaní pre prax. Predovšetkým za súčasného stavu, ak sa strany chcú odchýliť od dispozitívneho ust. § 355 ods. 2 ObZ je potrebné celkom jednoznačne v dohode vyjadriť, že zmluvu možno zrušiť zaplatením odstupného aj v prípade, ak sa zo zmluvy už plnilo. V súvislosti s uvedeným judikátom však ani to nepostačuje. V záujme právnej istoty bude potrebné vyjadriť jednoznačne aj to, že strany chcú v každom prípade zachovať platnosť ust. § 355 ods. 2 ObZ aj v prípade opakujúceho sa plnenia.

Záver

Súčasná právna úprava odstupného vychádza z dispozitívnosti ustanovenia § 355 a teda umožňuje dojednať zrušenie zmluvy zaplatením odstupného aj v prípade, ak je stranou plnená len časť záväzku alebo oprávnený prijme plnenie hoci len časti záväzku. Zároveň je táto dispozitívnosť kombinovaná s tým, že zrušenie zmluvy zaplatením odstupného má spätné dôsledky t. j. *ex tunc*. Uvedená konštrukcia v Obchodnom zákonníku nie je šťastným riešením a vyvoláva viaceré problémy tak právno-teoretické, ako aj právno-aplikačné práve v dôsledku kombinácie možnosti čiastočne plniť a retroaktívnych účinkom zrušenia zmluvy.

Pokiaľ ide o rozhodnutie dovolacieho senátu Najvyššieho súdu SR možno záverečne uviesť nasledovné. Predovšetkým z konkrétneho prípadu, ako je popísaný v rozhodnutí možno vyvo-

diť, že zmluvné strany v posudzovaných manažérskych zmluvách sa dohodli na tom, že zmluvu možno zrušiť zaplatením odstupného. Sporné bolo, či sa strany dohodli aj na tom, že tak možno urobiť aj v prípade, ak sa zo zmluvy už hoci aj čiastočne plnilo. Inak povedané, či zmluvné strany v dohode vylúčili platnosť ust. § 355 ods. 2 ObZ. Domnievame sa, že vôľa zmluvných strán v tomto prípade k tomu smerovala. Hoci v dohode nebola vyjadrená výslovne, išlo o taký spôsob prejavu vôle, ktorý nevzbudzoval pochybnosti o tom, čo chceli zmluvné strany prejsť. Vyplýva to z toho, ako sa uvádza v rozhodnutí, že podpísanie zmluvy a začatie jej plnenia splyňovali v jeden moment. Z dohody o zrušení zmluvy zaplatením odstupného v kombinácii so skutočnosťou, že podpísaním zmluvy sa zmluva začala aj plniť možno vyvodíť nepochybný úmysel strán, že zrušiť zmluvu zaplatením odstupného možno aj keď sa zo zmluvy už plnilo. Teda, možnosť zrušiť zmluvu v tomto prípade vyplýva z prejavenej vôle zmluvných strán, tak ako je uvedené aj v odôvodnení rozhodnutia dovolacieho senátu, t. j. z ich dohody a nie z charakteru plnenia, resp. z predmetu zmluvy.

Nepresvedčivé je preto zovšeobecnenie v právnej vete spočívajúce v tvrdení, že „toto dispozitívne zákonné ustanovenie (§ 355 ods. 1 ObZ poznámka autorky) však platí iba v prípade, ak ide o jednorázové plnenie a ak sa strany nedohodnú inak“. Domnievame sa, že ak by išlo o opakujúce sa plnenie alebo trvajúce plnenie, ale platnosť zmluvy a začatie plnenia by nespĺňali v jeden moment, uvedené tvrdenie by nebolo možné aplikovať. Zmluvné strany by museli možnosť zrušenia zmluvy zaplatením odstupného aj v prípade plnenia zo zmluvy dohodnúť.

Otázkou je, či za súčasného právneho stavu (účinky zrušenia zmluvy *ex tunc* a dispozitívnosť ustanovenia § 355 ObZ) má právny názor vyslovený v právnej vete uvedeného judikátu oporu v zákone. Domnievame sa, že nemá. Ak strany chcú zrušiť zmluvu zaplatením odstupného s pokračujúcim plnením počas plnenia zmluvy, musia to zmluvné strany dohodnúť. Z tejto dohody musí byť zrejmá odchýlka od ustanovenia § 355 ods. 2 ObZ. Za súčasného právneho stavu ide judikát tým, že obmedzuje použitie „dispozitívneho zákonného ustanovenia iba na prípady, ak ide o jedno rázové plnenie a ak sa strany nedohodnú inak“ nad rámec platnej právnej úpravy. Lebo z ustanovenia § 355 ods. 2 ObZ vyplýva niečo iné, a to zákaz akéhokoľvek, hoci len čiastočného plnenia záväzku s tým, že strany sa môžu dohodnúť inak.

Uvedené zovšeobecnenie v právnej vete preto nepovažujeme za šťastné už aj preto, že za súčasného právneho stavu pripúšťa možnosť, ak sa na základe zmluvy už plnilo, zrušiť zmluvu zaplatením odstupného aj bez dohody zmluvných strán, čo komplikovanosť konštrukcie odstupného *de lege lata* ešte znásobuje. Akceptácia názoru dovolacieho súdu o možnosti zrušenia zmluvy s pokračujúcim plnením by podľa nášho názoru predpokladala právnu úpravu v tom zmysle, ako je to pri odstúpení od zmluvy pri omeškaní dlžníka (§ 347 ods. 2 ObZ). Takáto úprava by však v súčasnosti vo väzbe na dispozitívnosť právnej úpravy odstúpenia bola nadbytočná, lebo stranám nič nebráni, aby si takúto možnosť dohodli.

V súvislosti s riešením odstupného *de lege ferenda* je potrebné zvažovať nasledujúce. Spojíť zrušenie zmluvy zaplatením odstupného s jednoznačnou požiadavkou zániku práva zrušiť záväzok zaplatením odstupného pre prípad, ak došlo k splneniu záväzku hoci len čiastočnému. Inak je potrebné v obchodnom práve zvažovať opodstatnenosť zotrvávania pri retroaktívnych dôsledkoch zaplatenia odstupného *ex tunc* aj vzhľadom na dôsledky odstúpenia od zmluvy *ex nunc*.

Už vzhľadom na uvedené pochybnosti, ktoré rozoberaný judikát vyvoláva je potrebné o problematike zrušenia zmluvy zaplatením odstupného diskutovať nielen *de lege lata* ale aj *de lege ferenda*. ■

Poznámka

Článok reaguje na judikát publikovaný v časopise *Zo súdnej praxe* č. 3/2011 (pod č. 27/2011). Po odovzdaní článku na publikovanie bola autorka informovaná, že uvedený rozsudok bol napadnutý sťažnosťou a vec rieši Ústavný súd SR. Vzhľadom na to, že ústavný súd medzičasom už vo veci rozhodol, pokladáme za potrebné o tomto informovať čitateľov. Podstatou ústavnej sťažnosti boli štyri základné námietky, z ktorých jedna spočívala v tom, že najvyšší súd v napadnutom rozsudku zaujal ústavne nekonformný výklad k ustanoveniu § 355 ods. 2 ObZ, ktorý spočíval v nasledovnom. „Pri zmluvách, ktoré sa okamžite po ich uzatvorení začínajú plniť (takými zmluvami sú aj sporné manažérske zmluvy), nie je možné využiť možnosť zrušenia zmluvy zaplatením odstupného, pokiaľ zmluvné strany nevylúčili aplikovateľnosť § 322 ods. 2 ObZ na ich záväzkovo-

právny vzťah alebo aspoň nemodifikovali normatívne účinky tohto ustanovenia. Sťažovateľka zdôraznila, že napadnuté manažérske zmluvy v žiadnom ustanovení neobsahujú úpravu odchyľujúcu sa alebo úpravu vylučujúcu použitie § 355 ods. 2 ObZ, v dôsledku čoho je nevyhnutné túto právnu normu na daný záväzkový vzťah v celom rozsahu aplikovať.“

V rozhodnutí ústavného súdu sa v tejto súvislosti uvádza: „Ústavný súd dáva sťažovateľke za pravdu v tom smere, že aplikáciu ustanovenia § 355 ods. 2 ObZ nemožno bez ďalšieho a priori vylúčiť pre zmluvy s opakujúcim sa plnením. Zároveň však ústavný súd k tomu dodáva, že Najvyšší súd SR v napadnutom rozhodnutí takýto interpretačný zámer ani neprejudikoval, ale v závislosti od skutkových okolností odvodil, že vylúčenie dispozitívneho ustanovenia § 355 ods. 2 Obchodného zákonníka bolo dohodnuté účastníkmi zmluvného vzťahu.“

RESUMÉ

Zánik záväzku zaplatením odstupného v obchodnom práve vo svetle judikatúry

Zaplatenie odstupného, ako samostatný právny inštitút, je zmluvnou formou zániku záväzku a tradične je súčasťou nášho právneho poriadku. Článok sa stručne zaoberá podstatou zaplatenia odstupného ako aj charakterom právnej úpravy odstupného. Posledná časť je venovaná aplikácii ustanovenia § 355 ods. 2 Obchodného zákonníka v súvislosti s rozsudkom Najvyššieho súdu SR (z 1. mája 2011, sp. zn. 1 Obdo V/80/2008), v ktorom dovolací senát Najvyššieho súdu SR vyslovil právny názor, podľa ktorého ustanovenie § 355 ods. 2 Obchodného zákonníka platí iba v prípade, že ide o jednorázové plnenie a ak sa strany nedohodnú inak. Napokon úvahy vyúsťia aj do kritického pohľadu na súčasnú právnu úpravu zaplatenia odstupného a stručne obsiahnu aj úvahy *de lege ferenda*.

SUMMARY

Extinguishment of an Obligation by the Payment of a Compensation in Commercial Law in the Light of the Case Law

Payment of a compensation as a separate legal concept is a contractual form of the extinguishment of an obligation, and it traditionally forms an integral part of the Slovak legislation. The article briefly deals with the nature of the payment of the compensation as well as with the nature of legal rules applicable thereto. The last part deals with the application of Sec. 355(2) of the Commercial Code in the light of the judgement made by the Supreme Court of the Slovak Republic (of 1 May 2011, Case No. 1 Obdo V/80/2008), in which the second-appeal panel of the Slovak Supreme Court ruled that Sec. 355(2) of the Commercial Code shall apply only in the case involving a one-off compensation and unless the parties agree otherwise. Deliberations also end up in a critical view of legal rules currently applicable to the payment of the compensation, and they briefly comprise also *de lege ferenda* deliberations.

ZUSAMENFASSUNG

Erlöschen der Verbindlichkeit durch Abfindungszahlung im Handelsrecht im Licht der Rechtsprechung

Die Zahlung der Abfindung als selbstständiges Rechtsinstrument ist eine vertragliche Form des Erlöschens der Verbindlichkeit und traditionsgemäß ein Bestandteil unserer Rechtsordnung. Der Artikel befasst sich kurz mit der Beschaffenheit der Abfindungszahlung sowie mit dem Charakter der Rechtsregelung des Abfindungsgeldes. Der letzte Teil ist der Anwendung der Bestimmung § 355 Abs. 2 des Handelsgesetzbuches in Zusammenhang mit dem Urteil des Obergerichtes der Slowakischen Republik (vom 1. Mai 2011, Aktenzeichen 1 Obdo V/80/2008) gewidmet, mit dem das Revisionsssenat des Obergerichtes der SR die Rechtsansicht ausgesprochen hat, wonach die Bestimmung § 355 Abs. 2 des Handelsgesetzbuches nur gilt, wenn es sich um eine einmalige Leistung handelt und die Parteien nicht etwas anderes vereinbart haben. Und schließlich münden die Betrachtungen in eine kritische Ansicht auf die derzeitige Rechtsregelung der Zahlung des Abfindungsgeldes und kurz auch in den Betrachtungen *de lege ferenda*.

Najvýznamnejšie zmeny právnej úpravy pracovného času po novele Zákonníka práce a ich aplikácie v praxi

Mgr. Peter Kotira

Zákonník práce č. 311/2001 Z. z. z 2. júla 2001 (ďalej len „ZP“) prešiel po novele č. 257/2011 Z. z. s účinnosťou od 1. septembra 2011 významnými zmenami, ktoré sa dotkli takmer všetkých jej častí. Oproti pôvodnej právnej úprave pracovného času nastali rovnako významné zmeny smerom k „liberalizácii“ tohto inštitútu, predovšetkým vo vzťahu k niektorým kategóriám zamestnancov. Preto je potrebné poukázať na nedostatky novej právnej úpravy aj vo vzťahu k Smernici Európskeho parlamentu a Rady 2003/88/ES zo 4. novembra 2003 o niektorých aspektoch organizácie pracovného času (ďalej len „Smernica“) a nájsť správne odpovede na niektoré sporné ustanovenia, tak aby boli v súlade s funkciou a úlohou ZP.1

Osobitná právna úprava nadčasovej práce v § 85a

V § 85a ZP došlo k rozšíreniu kategórií zamestnancov, s ktorými je možné dohodnúť „opt-out“, teda pracovný čas vrátane práce nadčas nad 48 hodín za obdobie štyroch mesiacov po sebe nasledujúcich, ktorá okrem zdravotníckych zamestnancov bola rozšírená o vedúceho zamestnanca v priamej riadiacej pôsobnosti štatutárneho orgánu alebo člena štatutárneho orgánu

Mgr. Peter Kotira

Absolvent Právnickej fakulty Trnavskej univerzity v Trnave (2010).

V súčasnosti pôsobí ako interný doktorand na Katedre pracovného

práva a práva sociálneho zabezpečenia Právnickej fakulty Trnavskej univerzity v Trnave.

alebo vedúceho zamestnanca, ktorý je v priamej riadiacej pôsobnosti tohto vedúceho zamestnanca. Zostalo však zachované právo zamestnanca na udelenie súhlasu s danou úpravou pracovného času. Navyše, zákonodarca doplnil ako určitú formu „záchranej brzdy“ pre zamestnanca ustanovenie odseku 4, ktorý zakotvuje, že zamestnanec má právo odvolať daný súhlas, pričom odvolanie súhlasu je účinné uplynutím jedného mesiaca od jeho doručenia zamestnávateľovi. Ďalšou zmenou prešla posledná veta § 85a

ods. 1, ktorá zakotvuje, že priemerný týždenný pracovný čas zamestnanca podľa prvej vety vrátane práce nadčas nesmie presiahnuť 56 hodín. V starej právnej úprave bolo zakotvené, že rozsah týždenného pracovného času neprekročí 56 hodín v priemere. Kým pôvodná právna úprava vychádzala z prekladu smernice, nová právna úprava už zakotvuje pojem priemerný týždenný pracovný čas, avšak ZP ho nedefinuje, ale používa v zmysle § 86 ods. 2 posledná veta ako čas, ktorý nesmie v určitom období, spravidla štvortýždňovom, presahovať hranicu ustanoveného pracovného času. Čo to v praxi znamená? V spojení s § 92 ods. 1 a 2 ZP, ktoré zakotvujú nepretržitý denný odpočinok tak, že zamestnanec má mať medzi koncom jednej a začiatkom druhej zmeny minimálny odpočinok v trvaní 12 po sebe nasledujúcich hodín v priebehu 24 hodín, ktorý možno skrátiť zamestnancovi staršiemu ako 18 rokov v prípadoch ustanovených v ods. 2 na 8 hodín, tak zamestnanec môže pracovať až 60 hodín týždenne alebo v druhom prípade až 70 hodín týždenne, aj keď v tomto prípade je zamestnávateľ povinný dodatočne poskytnúť zamestnancovi do 30 dní rovnocenný nepretržitý náhradný odpočinok. Zákonodarca navyše vôbec nezohľadnil základný znak pracovnoprávných vzťahov, že sú vykonávané vo vzťahu nadriadenosti zamestnávateľa a podriadenosti zamestnanca a iba pre-

1 Názory vyslovené v tomto článku nemožno považovať za názory Katedry pracovného práva a práva sociálneho zabezpečenia Právnickej fakulty, Trnavskej univerzity v Trnave.

2 Duddington, J.: **Employment Law**. Dorchester : Henry Ling Ltd, 2007, s. 150.

3 Spracované z Recký, M. – Kotira, P. **Pracovný čas a jeho reflexie v sociálnom dialógu**. In: Možnosti a hranice liberalizácie pracovných vzťahov. Bratislava : Sprint dva, 2011, s. 147.

4 Blanpain, R.: **European labour law**. Alphen aan den Rijn : Kluwer Law International, 2008, s. 593–594.

5 Pozri celé znenie na: <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:62001J0397:-SK:HTML>.

nášanie bremena na vzájomný konsenzus medzi zamestnancom a zamestnávateľom oslabuje postavenie zamestnanca, ktorý pri súčasnej situácii na pracovnom trhu je v absolútne „patovej“ situácii.

To môže predstavovať bezprostredné dôsledky pre prax, kde sa zamestnancom dávajú štandardné *opt-out* formy, aby ich podpísali a je brané za samozrejmé, že ich chcú podpísať. Rovnako nepostačuje, že pracovná zmluva dotknutého zamestnanca odkazuje na kolektívnu zmluvu, ktorá umožňuje takéto prekročenie.² Aj z vyššie uvedeného vyplýva, že zakotvenie pojmu priemerný týždenný pracovný čas je veľmi nešťastné, aj keď zákonodarca ho aplikoval v súlade so Smernicou. Hranica maximálneho pracovného času aj s prácou nadčas má byť stanovená jednoznačne vymedzenou hranicou, pretože ide o veľmi významný zásah do práv zamestnanca na odpočinok po práci a rodinný život.

Zákonník práce v zmysle § 9 ods. 3 zakotvuje ako vedúcich zamestnancov, ktorí sú na jednotlivých stupňoch riadenia zamestnávateľa oprávnení určovať a ukladať podriadeným zamestnancom zamestnávateľa pracovné úlohy, organizovať, riadiť a kontrolovať ich prácu a dávať im na ten účel záväzné pokyny.

Avšak predovšetkým pri pojme „vedúci zamestnanec v priamej riadiacej pôsobnosti tohto vedúceho zamestnanca“ z dikcie zákona vyplýva, že zákonodarca mal pod pojmom „tohto vedúceho zamestnanca“ na mysli člena štatutárneho orgánu, je príliš extenzívna. Domnievame sa, že dané ustanovenie je v rozpore s účelom Smernice, ktorá v čl. 17 upravuje odchýlky od maximálneho 48-hodinového týždenného pracovného času vrátane nadčasov, pričom do 1. bodu, okrem iných výnimiek, zahrňuje aj vrcholových riadiacich pracovníkov alebo iné osoby s právomocou nezávislého rozhodovania. Pri súčasnej zákonnej úprave hrozí riziko obchádzania ZP zo strany zamestnávateľa tým, že ustanoví do pozície vedúceho zamestnanca čo najväčší počet bežných zamestnancov, pričom im formálne upraví právomoci a bude vyžadovať ich súhlas s 56-hodinovým priemerným týždenným pracovným časom.³

Už pôvodné znenie § 85a je neúplné, lebo síce zakotvovalo maximálny 56-hodinový priemerný pracovný čas za štvormesačné obdobie, ale neobsahovalo, rovnako ako súčasná právna úprava slovné spojenie „v kalendárnom roku“. Po mesiaci 48-hodinového priemerného pracovného času je teda opätovne možné, ako nám vyplýva z dikcie zákona, zaviesť 56-hodinový priemerný týždenný pracovný čas. To znamená, že dĺžka nadčasovej práce je limitovaná len zákonným maximálnym množstvom nadčasovej práce pri kategóriách vedúcich zamestnancov až na 550 hodín ročne.

Zamestnávateľ nemôže obchádzať zákonné ustanovenia o maximálnom pracovnom čase tým, že by *opt-out* autorizoval kolektívnu zmluvou, pretože jednotlivý zamestnanec by musel súhlasiť s *opt-outom*. Podmienky okolo platného súhlasu by mali byť:

- súhlas by mal byť daný písomne,
- súhlas by nemal byť daný na začiatku pracovnoprávneho vzťahu alebo počas skúšobnej doby,
- platnosť *opt-out* zmluvy by mala byť obmedzená na jeden rok, aj keď môže byť opätovne dojednaná,
- žiaden zamestnanec nemôže byť postihnutý za to, že odmietol pracovať viac ako 48 hodín týždenne,
- absolútnym stropom pre týždenný pracovný čas má byť 65 hodín týždenne, ak nie je uvedené inak v kolektívnej zmluve,
- zamestnávateľ je povinný viesť evidenciu zamestnancov, ktorí vykonávajú takúto prácu a počet odpracovaných hodín,
- tieto majú byť k dispozícii príslušným orgánom, ktoré môžu pri bezpečnosti a ochrane zdravia pri práci zakázať alebo obmedziť možnosti prekročenia maximálneho týždenného pracovného času,
- zamestnávateľ by mal poskytnúť príslušným orgánom na ich vyžiadanie informácie o prípadoch, pri ktorých sa dohodli na *opt-out* z maximálneho 48-hodinového priemerného pracovného týždenného času, rovnako aj informovať o počte odpracovaných hodín dotknutých zamestnancov.⁴

Vyššie uvedený záver potvrdil aj ESD vo veci *Pfeiffer v. Deutsches Rotes Kreuz*,⁵ kde rozhodol, že ak zamestnanec súhlasil s *opt-outmi* nad ustanovený 48-hodinový pracovný čas, tento súhlas musí byť daný slobodne a s vedomosťou o všetkých podstatných faktoch. To môže pred-

stavovať bezprostredné dôsledky pre prax, kde sa zamestnancom dávajú štandardné *opt-out* formy, aby ich podpísali a je brané a samozrejme, že ich chcú podpísať. Rovnako nepostačuje, že pracovná zmluva dotknutého zamestnanca odkazuje na kolektívnu zmluvu, ktorá umožňuje takéto prekročenie.⁶

Napríklad, z výskumov vykonaných vo Veľkej Británii vyplýva, že menej ako 50 percent zamestnancov vie, že majú právo nepracovať viac ako 48 hodín týždenne a dvoch z troch, ktorí pracujú viac ako 48 hodín neupovedomil zamestnávateľ na potrebu podpísania dohody o takejto nadčasovej práci. Navyše sa zdá, že sa stalo úplne bežné žiadať zamestnanca, aby podpísal formulár, ktorým súhlasí, že bude vykonávať *opt-out* nad rozsah maximálneho týždenného pracovného času. Viac ako 40 percent britských firiem využíva individuálne dohodnuté *opt-outy*.⁷

Konto pracovného času vs. flexikonto

Súčasná právna úprava umožňuje zamestnávateľovi výber medzi dvoma kontami pracovného času, a to podľa § 87a ZP kontom pracovného času a § 142a ZP tzv. „flexikontom.“

Konto pracovného času je spôsob nerovnomerného rozvrhnutia pracovného času, ktorý zamestnávateľ môže zaviesť len po dohode so zástupcami zamestnancov, zákon neupravuje, s ktorými zástupcami sa má uzatvoriť daná dohoda a v nadväznosti na § 233a ZP je možné takúto dohodu uzatvoriť so zamestnaneckou radou alebo zamestnaneckým dôverníkom. Avšak v nadväznosti na § 233a ods. 2 môže s nimi uzatvoriť dohodu len, ak u zamestnávateľa nepôsobí odborová organizácia. Dohoda o zavedení konta pracovného času musí byť písomná. Avšak z dôvodu § 17 ods. 2 ústne dohodnutá dohoda je neplatná, len ak to výslovne ustanovuje ZP alebo osobitný predpis (tzv. doložka neplatnosti). „Nedodržanie zákonom predpísanej formy pri tomto type právnych úkonov je síce v rozpore so zákonom, ale právny úkon napriek tomu bude platný.“⁸ Túto dohodu nemožno nahradiť rozhodnutím zamestnávateľa. Podstatou konta pracovného času je stanovenie vyrovnávacieho obdobia, po ktoré bude konto uplatnené, pričom maximálny zákonom ustanovený rozsah predstavuje 12 po sebe nasledujúcich mesiacov. Konkrétne dĺžku rozvrhového obdobia by mal zamestnávateľ dohodnúť so zástupcami zamestnancov, pretože ide o podstatný obsahový prvok zavedenia konta pracovného času u príslušného zamestnávateľa.⁹ Po vyrovnávacom období dochádza k oddeleniu pracovnej doby od odmeňovania za prácu vykonanú v pracovnej dobe. V rámci zhodnotenia výhod a nevýhod konta pracovného času je možné konštatovať, že jednoznačne je výhodné pre zamestnávateľa, pretože jeho zavedením môže dosiahnuť lepšie prispôbenie pracovnej doby potrebám práce, jednak úsporu mzdových prostriedkov (odklad platieb). Jednoznačnou nevýhodou je nedostatočná právna úprava, absencia relevantných súdnych rozhodnutí a zvýšená administratíva spojená s vedením evidencie pracovnej doby a mzdy.¹⁰ V rámci právnej úpravy flexikonta v § 142a ods. 1 je zakotvené, že ak zamestnanec nemôže z vážnych prevádzkových dôvodov vykonávať prácu, môže mu zamestnávateľ po prerokovaní so zástupcami zamestnancov poskytnúť pracovné voľno, za ktoré mu patrí mzda najmenej v sume základnej zložky mzdy, teda podľa odpracovaného času alebo dosiahnutého výkonu, ak sa so zamestnancom nedohodne na výhodnejšej úprave.

Porovnaním výhodnosti týchto inštitútov je určite pre zamestnávateľa výhodnejšie flexikonto predovšetkým z dôvodu výplaty len základnej zložky mzdy. Pri konte pracovného času je zamestnávateľ povinný vyplatiť zamestnancovi mzdu, ktorá zodpovedá ustanovenému týždennému pracovnému času zamestnanca. Ak bola do skončenia pracovného pomeru zamestnancovi vyplatená nižšia mzda ako by mu patrila podľa účtu pracovného času, zamestnávateľ je povinný zamestnancovi zvýšnú časť mzdy doplatiť. Rovnako na dojednanie flexikonta postačuje len prerokovanie so zástupcami zamestnancov. To znamená, že samotné dojednanie nie je viazané na súhlas zástupcov zamestnancov.

Na druhej strane je nevyhnutné zodpovedať otázku, či je možné dojednanie týchto foriem, aj keď na pracovisku nepôsobia zástupcovia zamestnancov? Kým pri konte pracovného času je úprava jednoznačná a vylučuje sa jednostranné rozhodnutie zamestnávateľa, to znamená, že vzhľadom na § 87a¹¹ nie je možné nahradiť súhlas zástupcov zamestnancov a teda podmienkou možného dojednania je: **a)** ich existencia na pracovisku, **b)** ich súhlas. Pri flexikonte vzniká

6 Duddington, J.: **Employment Law**. Dorchester : Henry Ling Ltd, 2007, s. 150.

7 Bližšie pozri: Pennings, F. – Konijn, Y. – Veldman A.: **Social responsibility in labour relations: European and comparative perspectives**. Alphen aan den Rijn : Kluwer Law International, 2008, s. 292.

8 Hodálová, I.: **Obsah a forma právnych úkonov v pracovnom práve**. In: Príjmy a mzdy. ISSN 1335-5791. Roč. 8, č. 11 (2007), s. 32.

9 Barancová, H.: **Zákonník práce. Komentár. 2. vydanie**. Praha : C.H. Beck, 2012, s. 591.

10 Spracované z: Bělina, M. a kol.: **Zákonník práce. Komentár. 1. vydání**. Praha : C. H. Beck, 2008, s. 317.

11 Čo jednoznačne potvrdzuje § 87a ods.1 tretia veta: „Dohodu nemožno nahradiť rozhodnutím zamestnávateľa“.

12 Porovnaj napríklad s § 87 ods. 1, 2 ZP o nerovnomernom rozvrhnutí pracovného času.

13 Porovnaj napríklad s § 87a ods. 1 tretia veta, § 142 ods. 4 posledná veta, v týchto prípadoch nie je možné dohodu nahradiť jednostranným rozhodnutím zamestnávateľa.

významný problém hneď v dvoch rovinách. Prvou je, že zákonodarca nezakotvil do tohto ustanovenia doložku neplatnosti a teda nie je vylúčené, že v prípade, ak sa zamestnávateľ len jednostranne rozhodne zaviesť flexikonto nepotrebuje tento krok prerokovať so zástupcami zamestnancov a nejde o neplatný právny úkon, aj keď poruší ustanovenia ZP a hrozí mu pokuta od inšpekcie práce. Druhý problém spočíva v tom, či je možné rozhodnúť o zavedení flexikonta, aj keď u zamestnávateľa nepôsobia zástupcovia zamestnancov, prípadne či postačí len prerokovanie so zamestnancami. Z kogentnej dikcie ZP jednoznačne vyplýva, že zákonodarca neposkytol inú alternatívu ako prerokovanie so zástupcami zamestnancov a z toho dôvodu len samotná dohoda so zamestnancom prípadne zamestnancami a týmto spôsobom obchádzať sociálnych partnerov je vylúčené.¹² To znamená, že zamestnávateľ môže uvažovať o zavedení flexikonta len v prípade, ak uňho pôsobia zástupcovia zamestnancov, avšak zákonodarca nechal pre zamestnávateľov otvorené „zadné dvierka“, kedy v prípade, ak uňho nepôsobia zástupcovia zamestnancov, nemusí splniť podmienku prerokovania a môže len jednostranne rozhodnúť o zavedení flexikonta.¹³

Zmeny v úprave pružného pracovného času a práce na zmeny

Ďalšia významná zmena v rámci úpravy pracovného času sa dotýka pružného pracovného času. Vnímame ju z dvoch strán. Tou prvou je podstatné sprehľadnenie právnej úpravy tohto inštitútu oproti pôvodnej právnej úprave. Nová právna úprava zakotvuje a definuje veľmi prehľadne v § 88 ods. 2 až 6, že:

Základný pracovný čas je časový úsek, v ktorom je zamestnanec povinný byť na pracovisku. Pôvodná právna úprava ho definovala ako časový úsek vložený medzi dva úseky pracovného času. Dané vymedzenie už nie je v súčasnosti možné. Je možné predpokladať, že spôsob vymedzenia sa určí v rámci rokovania so zástupcami zamestnancov.

Voliteľný pracovný čas je časový úsek, v ktorom je zamestnanec povinný byť na pracovisku v takom rozsahu, aby odpracoval prevádzkový čas. Podľa pôvodnej právnej úpravy si zamestnanec sám volí začiatok alebo aj koniec pracovného času v jednotlivých dňoch v rámci časových úsekov určených zamestnávateľom. Z dikcie novej právnej úpravy vyplýva, že už zamestnávateľ neurčuje jednotlivé úseky, počas ktorých je potrebné odpracovať voliteľný pracovný čas, ale je bremeno na zamestnancovi, aby si ho zvolil tak, aby odpracoval celý čas určený na dané obdobie zamestnávateľom.

Prevádzkový čas je celkový pracovný čas, ktorý je zamestnanec povinný odpracovať v pružnom pracovnom období určenom zamestnávateľom.

Pružné pracovné obdobie sa uplatní ako pracovný deň, pracovný týždeň, štvortýždňové pracovné obdobie alebo iné pracovné obdobie.

Dĺžka pracovnej zmeny pri uplatnení pružného pracovného času môže byť najviac 12 hodín.

Na druhej strane zákonodarca vynechal z právnej úpravy pôvodne zakotvený účel pružného pracovného času, ktorým je zvýšenie efektívnosti práce a lepšie zabezpečenie potrieb zamestnancov. Rovnako treba poukázať, že došlo k výraznej zmene procesu, ktorý je potrebné absolvovať pri zakotvení pružného pracovného času. Kým podľa pôvodnej právnej úpravy sa vyžadovala dohoda so zástupcami zamestnancov, podľa novej právnej úpravy postačuje len jej prerokovanie so zástupcami zamestnancov, to znamená, že sa nevyžaduje ich súhlas. Pružný pracovný čas je spôsob rovnomerného alebo nerovnomerného pracovného času. Zákonodarca však nestanovil aj rovnaký spôsob dojednávania pružného pracovného času ako je to pri nerovnomerne rozvrhnutom pracovnom čase, teda individuálna dohoda so zamestnancom, ale len po prerokovaní so zástupcami. Opäť však § 88 neobsahuje doložku neplatnosti, práve z toho dôvodu sa môže zamestnávateľ aj jednostranne rozhodnúť nariadiť pružný pracovný čas.¹⁴ Ustanovenie § 89 zakotvuje, že pružný pracovný čas sa neuplatní, ak zamestnávateľ vyšle zamestnanca na pracovnú cestu. Zákoník práce tu zavádza povinnosť zamestnávateľa na tento účel určiť pevný začiatok a koniec pracovnej zmeny. Na rozdiel od doterajšieho právneho stavu sa zásadným spôsobom v prospech zamestnávateľa mení jeho pozícia, čo následne ovplyvňuje aj pozíciu zamestnanca.¹⁵

14 Obdobne ako pri ustanoveniach o „flexikonte“ v § 142a, aj v tomto prípade sa v zmysle ustanovení ZP predpokladá existencia zástupcov zamestnancov na pracovisku.

15 Barancová, H.: **Zákoník práce. Komentár. 2. vydanie.** Praha : C. H. Beck, 2012, s. 593.

Novela sa dotkla aj § 90 ods. 2, v ktorom zakotvila, že prácou na zmeny je aj súbežný výkon práce zamestnancov pri striedaní zamestnancov v zmenách nadväzujúcich zmien. V pôvodnej právnej úprave bolo zakotvené, ak došlo k súbežnému výkonu práce najviac po dobu jednej hodiny. Pre prax môže novelizovaná právna úprava byť prospešná, pretože zamestnávateľ nemusí striktné stanovovať začiatok rannej zmeny pri pracovnom čase rozvrhnutom na zmeny na 6. maximálne 7. hodinu, ale môže pokojne nechať začiatok rannej zmeny aj na neskoršiu dobu bez toho, aby mal obavy z možného prekryvania pracovných zmien nad 1 hodinu a s tým spojeného porušovania ZP. Musí však dodržať podmienky § 90 ods. 5 a 7, ktoré zakotvujú, že prevažná časť rannej zmeny musí spadať do času medzi 6. a 14. hodinou a prevažná časť odpoľudňajšej zmeny spadať do času medzi 14. a 22. hodinou. Pričom ranná zmena nesmie v zásade začínať pred 6. hodinou, odpoľudňajšia zmena nesmie v zásade končiť po 22. hodine. Nová úprava môže vyvolať praktické problémy v súvislosti s novelizovaným § 95, podľa ktorého na pracoviskách s nočnými zmenami sa začína deň pracovného pokoja hodinou zodpovedajúcou nástupu pracovnej zmeny, ktorá v pracovnom týždni nastupuje podľa rozvrhu zmien ako prvá ranná zmena. Pokiaľ nočná zmena trvala od 22. do 6. hodiny a ranná zmena začínala od 6. hodiny, tak v podstate deň pracovného pokoja začal koncom večernej zmeny. Problém však nastane, ak zamestnávateľ určil rannú zmenu napríklad na 9. hodinu, keďže sa mu môže prekryvať s odpoľudňajšou zmenou. V tomto prípade deň pracovného pokoja začína pre nočnú zmenu až 9. hodinou, teda prvou rannou zmenou.

Rovnako je v tomto prípade potrebné poukázať na odmeňovanie za prácu vo sviatok. Kedy zamestnanec, ktorý pracoval v nočnej zmene, patrí mzdové zvýhodnenie za prácu vo sviatok? Z dikcie zákona to vyplýva pomerne jednoznačne, pretože deň pracovného pokoja sa začína hodinou zodpovedajúcou nástupu rannej zmeny. V tomto prípade zamestnanec, ktorý pracoval v nočnej zmene, ktorá síce zasahuje do dňa, ktorý je sviatok nemá však nárok na mzdové zvýhodnenie. Avšak, ako sa má postupovať v prípadoch, ak nočná zmena zamestnanca začala vo sviatok, kde odpracoval len jej časť a zvyšok odpracoval v riadny pracovný deň alebo keď sa nočná zmena kryje s časťou rannej zmeny, ktorou sa začína sviatok? Zákoník práce, ani prax nedáva na túto otázku jednoznačnú odpoveď. V praxi môžu nastať dve cesty. Prvou je, že zamestnanec dostane mzdové zvýhodnenie len za časť zmeny, ktorú odpracoval počas sviatku a za zvyšok zmeny mu už mzdové zvýhodnenie nepatrí alebo mu patrí mzdové zvýhodnenie za celú zmenu. Odpoveď na túto otázku môžeme nájsť v § 90 ods. 6, z ktorého vyplýva, že pracovná zmena je celistvá jednotka a možno ju rozdeliť až po dohode so zástupcami zamestnancov na dve časti. To znamená, že zmena má byť ako jednotný celok ohodnotená celá mzdovým zvýhodnením za prácu vo sviatok, nie len jej jednotlivá časť, pričom rozhodujúci je moment začatia jej plynutia.

Snaha o liberalizáciu ZP a oslabenie práv zamestnanca je zjavná v § 90 ods. 8, kedy zákonodarca umožnil zamestnávateľovi rozvrhnúť pracovný čas zamestnanca tak, aby pracoval 2 týždne po sebe v nočných zmenách a to nielen, ak povaha práce alebo podmienky prevádzky neumožňujú rozvrhnúť pracovný čas inak, teda objektívne dôvody, ktoré zamestnávateľ nemôže ovplyvniť, ale aj po písomnej dohode so zamestnancom. Zákonodarca nezohľadnil jeden zo základných znakov pracovného pomeru ako záväzkového vzťahu, v ktorom platí subordinatívny princíp a nepreniesol možnosť uzatvorenia takejto dohody len na zástupcov zamestnancov.

Z ustanovenia § 97, ktorý zakotvoval nadčasovú prácu bol zmenený odsek 10. Ten zakotvoval, že zamestnávateľ sa môže zo závažných dôvodov dohodnúť so zamestnancom na nadčasovej práci v maximálnom rozsahu 250 hodín. Nová právna úprava zakotvuje, že zamestnanec môže odpracovať maximálne 400 hodín nadčasov, pričom v nadväznosti na ods. 12 je možné v kolektívnej zmluve dohodnúť rozsah práce nadčas odchylné od ods. 7, ktorý zakotvuje možnosť nariadiť prácu nadčas zamestnancovi v rozsahu 150 hodín, najviac však v rozsahu 250 hodín za kalendárny rok. To znamená, že v prípade ak zamestnávateľ nariadi zamestnancovi odpracovať 250 hodín, môže sa s ním dohodnúť nad tento rozsah, a to nielen zo závažných dôvodov, ešte na ďalších 150 nadčasových hodinách, aby dosiahol limit 400 hodín nadčasov v kalendárnom roku. Odchylná úprava sa týka vedúcich zamestnancov v priamej riadiacej pôsobnosti štatutárneho orgánu alebo člena štatutárneho orgánu a vedúci zamestnanec, ktorý je v priamej riadiacej pôsobnosti tohto vedúceho zamestnanca, ktorí môžu vykonávať prácu nadčas najviac v rozsahu 550 hodín v kalendárnom roku, ak súhlasil s rozsahom pracovného

času nad 48 hodín týždenne vrátane nadčasov podľa § 85a ods. 1. U tejto kategórie môže zamestnávateľ opäť nariadiť len 150 hodín a cez kolektívnu zmluvu je možné nariadiť opäť len 250 hodín, bez ohľadu na to, či zamestnanec súhlasil s prácou nad 48-hodinový týždenný pracovný čas. Môžeme predpokladať, že na odpracovaní zostávajúcich 300 alebo 400 hodín do limitu 550 hodín nadčasovej práce sa môže zamestnávateľom so zamestnancom dohodnúť.

Osobitná úprava sa dotýka zdravotníckych zamestnancov starších ako 50 rokov, ktorým nemožno nariadiť prácu nadčas, ale je prípustná len po dohode s nimi. Z gramatického vyjadrenia ods. 10 priamo vyplýva, že len vedúci manažéri prvej a druhej línie včítane manažerov v zdravotníctve môžu sa dobrovoľne zaviazat' k výkonu práce nadčas do rozsahu 550 hodín. Ostatní zdravotnícki zamestnanci vychádzajúc z dobrovoľného výkonu 56-hodinového pracovného týždňa môžu odpracovať ako prácu nadčas len 56 hodín v týždni, t. j. za 52 týždňov v roku 416 hodín ročne.¹⁶

V rámci práce nadčas a pri ich maximálnych rozsahoch je znemožnené čerpanie 4 týždňov dovolenky za kalendárny rok. Pretože pri rozložení nadčasových hodín na jednotlivé týždne nám jasne vychádza, že zamestnanec, ak musí odpracovať 400 hodín nadčasov bude pracovať 50 týždňov, pričom rok má 52 týždňov. Na druhej strane vedúci zamestnanci budú pri rozložení 550 hodín na kalendárny rok musieť odpracovať pri zachovaní 56 hodinového pracovného času 36 týždňov alebo iný rozsah, ale každopádne je možnosť využívania práva na dovolenku minimalizovaný. V tomto prípade sa stráca ochranná funkcia pracovného práva a zabezpečenie rovnováhy medzi nárokmi zamestnávateľa a právami zamestnanca. V záujme ochrany zdravia zamestnanca a zachovania jeho dôstojnosti by bolo vhodné obmedzenie súčasných limitov nadčasovej práce v slovenskom Zákonníku práce. Takáto úprava tak značne obmedzuje zamestnancovu dispozíciu s voľným časom, ako aj možnosti organizácie jeho osobného a rodinného života.¹⁷

V ustanovení § 98 sa menila dĺžka nočnej práce, pričom sa skrátilo časové rozmedzie, ktoré sa považuje za nočnú prácu na 7 hodín, teda od 22. hodiny do 5. hodiny. Opäť je možné vidieť znevýhodnenie zamestnanca, lebo nočná zmena trvá od 22. do 6. hodiny a teda sa nekryje v plnom rozsahu s nočnou zmenou.

Záver

Súčasná úprava ZP je pomerne neurčitá a presúva veľmi významné kompetencie na rozhodovanie zamestnávateľa. Je tu viditeľný jasný posun smerom k liberalizácii pracovnoprávných vzťahov a prenos odlišnej úpravy na kolektívne zmluvy a dohody podľa § 233a, ktoré umožňujú aj zhoršenie postavenia zamestnanca oproti ustanoveniam ZP. Týmto sa stráca alebo oslabuje ochranná funkcia pracovného práva. Navyše je stále otáznne, či tieto zmeny budú viesť k primárnemu cieľu, ktorým je zvýšenie zamestnanosti. ■

Použitá literatúra:

Barancová, H.: **Zákonník práce. Komentár. 1. vydanie.** Praha : C. H. Beck, 2010, s. 693, ISBN 978-80-7400-172-7

Barancová, H.: **Zákonník práce. Komentár. 2. vydanie.** Praha : C. H. Beck, 2012, s. 1072, ISBN 978-80-7400-416-2

Bělina, M. a kol.: **Zákonník práce. Komentář. 1. vydání.** Praha : C. H. Beck, 2008, s. 1084, ISBN 978-80-7179-607-7

Blanpain, R.: **European labour law.** Alphen aan den Rijn : Kluwer Law International, 2008, s. 858, ISBN 978-90-411-2767-9

Duddington, J.: **Employment Law.** Dorchester : Henry Ling Ltd, 2007, s. 453, ISBN 978-1-4058-5823-6

Hodálová, I.: **Obsah a forma právných úkonov v pracovnom práve.** In: Príjmy a mzdy. Roč. 8, č. 11 (2007), s. 29–32, ISSN 1335-5791

Križan, V.: **Flexibilita pracovného času.** In: Liberalizácia pracovného práva – možnosti a obmedzenia. Trnava : Typi Universitatis Tyrnaviensis, vydavateľstvo Trnavskej univerzity, 2007, s. 127–137, ISBN 978-80-224-0958-2

Pennings, F. – Konijn, Y. – Veldman A. **Social responsibility in labour relations: European and comparative perspectives.** Alphen aan den Rijn : Kluwer Law International, 2008, s. 532, ISBN 978-90-411-2783-9

16 Barancová, H.: **Zákonník práce. Komentár. 2. vydanie.** Praha : C. H. Beck, 2012, s. 621.

17 Križan, V.: **Flexibilita pracovného času.** In: Liberalizácia pracovného práva – možnosti a obmedzenia. Trnava : Typi Universitatis Tyrnaviensis, vydavateľstvo Trnavskej univerzity, 2007, s. 137.

Recký, M. – Kotira, P.: **Pracovný čas a jeho reflexie v sociálnom dialógu.** In: Možnosti a hranice liberalizácie pracovných vzťahov. Bratislava : Sprint dva, 2011, s. 145–156, ISBN 978-80-89393-50-3

RESUMÉ

Najvýznamnejšie zmeny právnej úpravy pracovného času po novele Zákonníka práce a ich aplikácie v praxi

Autor sa v článku zaoberá zmenami v Zákonníku práce po jeho novelizácii v oblasti právnej úpravy pracovného času. Poukazuje na sporné ustanovenia, ktoré zákonodarca zakotvil, a ktorých výklad je bez hlbšieho skúmania veľmi sporný, najmä pri ich aplikácii v bežných situáciách v každodennej praxi. Autor vedie výklad vždy v intenciách, ktoré Zákonník práce umožňuje, čo je vzhľadom na absenciu judikatúry a iných právnych výkladov jediná možnosť. Zohľadňuje pritom špecifické postavenie pracovného práva v systéme práva a zvláštnosti, ktoré ho odlišujú od práva súkromného. Autor poukazuje aj na to, že zákonodarca v snahe o sflexibilnenie pozabudol na postavenie subjektov pracovnoprávných vzťahov a základné funkcie pracovného práva. Na viacerých ustanoveniach demonštruje, že zákonodarca uprednostňuje organizačnú funkciu pracovného práva pred jej ochrannou funkciou, čím narúša vzájomnú rovnováhu medzi právami a povinnosťami zamestnanca.

SUMMARY

The Most Significant Changes of Legal Rules Applicable to Working Hours after the Amendment to the Labour Code and Their Practical Applications

The author deals with changes and modifications of the Labour Code after its amendment in those provisions, which apply to working hours. He points to contentious provisions, the interpretation of which is without their careful consideration rather disputable, mainly in the light of their application in day-to-day situations in everyday practice. The author interprets individual provisions always within the limits of options provided for by the Labour Code itself, which is the only possible way with regard to the absence of case-law and other legal interpretations. He takes into account specific status of labour law within the system of legal rules, and its specific features, which mark the difference between the labour law and private law. The author also refers to the fact that the legislative body – with a view to making applicable provisions more flexible – somehow omitted the status of entities involved in labour relations and basic functions of labour law. He demonstrates through several provisions that the legislative body put an emphasis on the organizational function of labour law and preferred it to its protective function, whereby it disturbed the balance between employees' rights and obligations.

ZUSAMENFASSUNG

Die bedeutendsten Änderungen der Rechtsregelung der Arbeitszeit nach der Novelle des Arbeitsgesetzbuches und deren Anwendung in der Praxis

Der Autor des Artikels befasst sich mit den Änderungen im Handelsgesetzbuch nach seiner Novellierung im Bereich der Arbeitszeitrechtsregelung. Er verweist auf strittige Bestimmungen, die vom Gesetzgeber verankert wurden und deren Auslegung ohne eine tiefere Forschung sehr strittig ist, insbesondere bei deren Anwendung in geläufigen Situationen der tagtäglichen Praxis. Der Autor führt die Auslegung jeweils in den Intentionen aus, die das Gesetzbuch zulässt, was angesichts der absentierenden Rechtsprechung und anderer Rechtsauslegungen die einzige Möglichkeit ist. Er berücksichtigt dabei die spezifische Stellung des Arbeitsrechtes im System des Rechtes und Besonderheiten, die es vom Privatrecht unterscheiden. Der Autor verweist darauf, dass der Gesetzgeber im Bestreben nach einer größeren Flexibilität die Stellung der Subjekte in den arbeitsrechtlichen Beziehungen und grundlegenden Funktionen des Arbeitsrechtes unterlassen hat. An mehreren Bestimmungen bringt er zum Ausdruck, dass der Gesetzgeber die organisatorische Funktion des Arbeitsrechtes vor der Schutzfunktion bevorzugt hat, wodurch das gegenseitige Gleichgewicht zwischen den Rechten und Pflichten des Arbeitnehmers gestört wird.

Morová proti Francúzsku alebo advokát v médiách a profesijné tajomstvo

Mgr. Michaela Chládeková

Vyhlásenie rozsudku Európskeho súdu pre ľudské práva vo veci Morová proti Francúzsku opäť zameral pohľad advokátskej i akademickej obce v Európe na stret základných ľudských práv a deontologických pravidiel. Hoci tematika slobody prejavu a zásady mlčanlivosti sa môže pýšiť početnými odbornými príspevkami, úpravami a diskusiami, rozsudok je dôkazom toho, že nie všetky zaujímavé aspekty už boli vyčerpané.

1 Rozsudok ESĽP z 20. mája 1998, č. 56/1997/840/1046, Schöpfer proti Švajčiarsku.

2 Rozsudok ESĽP z 20. apríla 2004, č. 60115/00, Amihalachioaie proti Moldavsku; rozsudok z 21. marca 2002, č. 31611/96, Nikula proti Fínsku; rozsudok z 15. decembra 2005, č. 73797/01, Kyprianou proti Cypru.

3 Vid' Kyprianou proti Cypru.

4 Homolková, M.: **Advokát a novinár – nepriateľ či spolupracovník?** In: Bulletin advokacie, č. 8/2001, s. 38.

5 Svák, J a kol: **Advokát pred európskymi súdmi.** Bratislava: Poradca podnikateľa, 2004. s. 27.

6 Svák, J a kol: **Advokát pred európskymi súdmi.** Bratislava: Poradca podnikateľa, 2004. s. 27. Do tejto skupiny patria na základe rozhodovacej praxe ESĽP príslušníci ozbrojených síl, štátni zamestnanci, novinári, ale aj sudcovia a advokáti.

7 Vid' Nikula proti Fínsku.

Úloha právnych zástupcov pri príprave sťažnosti na Európsky súd pre ľudské práva (ESĽP), pri právnej analýze a zastupovaní sťažovateľov má veľkú váhu a nezastupiteľné miesto pri ochrane ľudských a procesných práv jednotlivcov. V niektorých prípadoch sa však advokát sám stáva sťažovateľom a to nielen ako ľudská bytosť, ktorej práva boli ohrozené, ale práve v súvislosti s výkonom svojho povolania.

ESĽP pri viacerých príležitostiach zdôraznil špecifickú povahu advokácie a vyzdvihol úlohu, ktorú advokáti plnia pri zabezpečovaní riadneho výkonu spravodlivosti. V prípade *Schöpfer proti Švajčiarsku*¹ ESĽP vyhlásil, že „ich osobité postavenie dáva advokátom kľúčovú úlohu pri výkone spravodlivosti, ktorú plnia ako sprostredkovatelia medzi verejnosťou a súdmi. Takéto postavenie je dôvodom na zvyčajné obmedzenia, ktoré ukladá etický kódex členom advokátskej komory (...) Od advokátov sa legitímne očakáva, že prispievajú k riadnemu výkonu spravodlivosti a tak zachovávajú dôveru verejnosti“ v súdne konanie, ktorá je nevyhnutná pre fungovanie demokracie a právneho štátu.² Na to, aby verejnosť mala dôveru vo výkon spravodlivosti je rovnako nevyhnutné, aby mala dôveru v schopnosť advokátov efektívne zastupovať záujmy klientov.³

Súčasná etapa dejín je známa aj ako obdobie informačnej revolúcie. Druhá polovica 20. storočia odštartovala dynamickú liberalizáciu a modernizáciu informačných prostriedkov.

Vývoj mal vplyv aj na deontologické pravidlá s dlhou tradíciou. Zásadný význam informácie spôsobil, že aj advokát je dnes zasiahnutý potrebou publicity, resp. potrebou komunikácie s verejnosťou v rámci výkonu svojho slobodného povolania.⁴

Sloboda prejavu a osobitý status advokátskeho povolania

Sloboda prejavu patrí medzi kľúčové občianske a politické práva a je základom reálnej pluralitnej demokracie.⁵ V prípade niektorých šíriteľov informácií existuje osobitné prepojenie tejto slobody s povinnosťami a zodpovednosťou.⁶ Aj advokát má podľa ESĽP právo verejne sa vyjadrovať a komentovať otázky súvisiace s výkonom spravodlivosti. Zásah do slobody prejavu advokáta možno kvalifikovať ako nevyhnutný v demokratickej spoločnosti len v krajne výnimočných prípadoch.⁷ V rozsudkoch *Nikula proti Fínsku* i *Schöpfer proti Švajčiarsku* ESĽP pripomenul, že čl. 10 sa nevzťahuje len na obsah myšlienok a informácií, ale jeho súčasťou je i sloboda formy prejavu. Zároveň však advokátske povolanie so sebou nesie aj väčšiu zodpovednosť. Kritika

Mgr. Michaela Chládeková

Absolventka právnickej fakulty Paneurópskej vysokej školy. V súčasnosti pracuje na Odbore medzinárodných vzťahov SAK a pôsobí ako doktorandka v rámci študijného programu

Európske štúdiá na Fakulte sociálnych a ekonomických vied Univerzity Komenského so zameraním na problematiku ochrany ľudských práv v EÚ a humanitárnu pomoc.

z úst advokátov na účet súdov a ďalších osôb zúčastnených na konaní podlieha prísnejším kritériám a nesmie prekročiť isté hranice.⁸

V prípade *Schöpfer proti Švajčiarsku* ESLP nepotvrdil porušenie slobody prejavu práve z dôvodu, že konanie advokáta nebolo v súlade s jeho úlohou budovať dôveru verejnosti v príslušné justičné orgány. Advokát sa podľa ESLP vyjadril na účet vnútroštátneho súdu spôsobom, ktorý prekročil medze a nerešpektoval dôstojnosť advokátskeho povolania. Zároveň urobil verejné vyhlásenie o súdnom konaní pre médiá v čase, keď konanie nebolo právoplatne skončené a pred tým, ako podal odvolanie, ktoré bolo nakoniec čiastočne úspešné.

„Je nutné brať do úvahy potrebu nastaviť rovnováhu medzi rôznymi záujmami, ku ktorým patrí právo verejnosti na informácie v otázkach vyplývajúcich zo súdnych rozhodnutí, požiadavkou riadneho výkonu spravodlivosti a dôstojnosťou právnickej profesie. Advokátska komora a vnútroštátne súdy vďaka priamemu a neustálemu kontaktu s jej členmi vedia určiť spôsob, ako dosiahnuť rovnováhu lepšie ako medzinárodný súd.“⁹ ESLP vo svojej rozhodovacej činnosti prikladá značný význam stanoviskám advokátskych komôr, potvrdzuje tak ich úlohu vo vzťahu k členom advokátskej obce a vyjadruje rešpekt k ich postaveniu, ktoré umožňuje lepšie vyhodnotenie situácie v otázkach, na ktoré sa vzťahuje ich disciplinárna právomoc. Rovnako rešpektuje deontologické pravidlá, ktoré komory prijímajú.

Rozsudok Morová proti Francúzsku

Dňa 15. decembra 2011 ESLP vydal dlho očakávaný rozsudok vo veci *Morová proti Francúzsku*¹⁰ týkajúci sa čl. 10 Dohovoru o slobode prejavu.

Sťažovateľkou vo veci bola francúzska advokátka. V roku 1998 podala žalobu vo veci náhrady škody za neúmyselné zabitie následkom očkovania proti hepatitíde typu B, obeťou ktorého bolo 12-ročné dieťa. Postupne sa dozvedela o ďalších podobných prípadoch a zastupovala viaceré osoby proti farmaceutickej spoločnosti, ktorá vyrobila a distribuovala vakcíny proti hepatitíde. Súčasťou trestného konania bol vyše 400-stranový znalecký posudok vyhotovený znalcom v oblasti farmakoepidemiológie a farmakovigilancie. Časti znaleckého posudku zverejnili denníky *Le Parisien* a *Le Figaro* a novinári kontaktovali na žiadosť rodičov obete sťažovateľku. Posudok poukázal na pochybenia výrobcov a orgánov zdravotníctva, ktoré iniciovali očkovaciu kampaň v 90. rokoch. Neskôr denník uverejnil aj rozhovor so sťažovateľkou, v ktorom odpovedala na otázky ohľadom stavu konania, osoby znalca a kvality znaleckého posudku, rovnako ako o útlaku nátlaku vyvinutom na súdneho znalca. Podobne sa vyjadrila v rádiu Europe 1, kde zdôraznila značne laxný prístup ministerstva zdravotníctva voči zisteniam v znaleckom posudku (vakcíny boli v tom čase stále v predaji).

Farmaceutické laboratórium, ktoré distribuovalo vakcíny, následne na sťažovateľku podalo žalobu za porušenie povinnosti zachovávať mlčanlivosť o skutočnostiach, o ktorých sa dozvedela počas trestného konania a nerešpektovanie zásady mlčanlivosti, ktorá vyplýva z výkonu povolania advokáta. Tribunal correctionnel pani Morovú prehlásil za vinnú z porušenia profesijného tajomstva, ktorého sa dopustila zverejnením informácií zo znaleckého posudku v médiách. Sudca bol názoru, že predchádzajúce zverejnenie častí znaleckého posudku je irelevantné pre posúdenie sťažovateľkinej viny. ESLP sťažovateľke uložil zaplatiť symbolické jedno euro farmaceutickej spoločnosti.

Rozhodnutie potvrdil v roku 2008 odvolací súd v Paríži, ktorý bol toho názoru, že rozsudkom nedošlo k porušeniu čl. 10 Dohovoru a rozhodnutie bolo nevyhnutné na zachovanie verejného poriadku a zabezpečenie riadneho výkonu povolania, ktorého úlohou je prispieť k dobrému fungovaniu justície a ktoré musí požívať dôveru verejnosti. Porušenie povinnosti mlčanlivosti nebolo nevyhnutné na účely obhajoby klienta. Sťažovateľka sa obrátila na Kasačný súd, ktorý vec zamietol s odvolaním sa na rozhodnutie odvolacieho súdu, ktoré považoval za správne.

Pani Morová preto v roku 2009 podala sťažnosť na Európsky súd pre ľudské práva.

Trestno-procesné zásady vs. zásada mlčanlivosti advokáta

Priebeh konania ostro sledovala Rada európskych advokátskych komôr (CCBE), ktorá na základe čl. 36 ods. 2¹¹ Dohovoru predložila svoje stanovisko. CCBE možno považovať za zainte-

8 Vo veci *Amihalachioaie proti Moldavsku*, sťažovateľ kritizoval rozhodnutie Ústavného súdu o súlade zákona o advokácii s Ústavou. ESLP nepovažoval sťažovateľove vyjadrenia za vážne a urážlivé voči sudcom daného súdu a zásah do slobody prejavu formou pokuty nepovažoval za nevyhnutný. Naopak vo veci *Schöpfer proti Švajčiarsku* vážnosť kritiky z úst advokáta, jej tón a voľba slov, prispela k tomu, že ESLP považoval rozhodnutie disciplinárneho panelu advokátskej komory a uloženú pokutu za primerané.

9 Vid' *Schöpfer proti Švajčiarsku*.

10 Rozsudok V. sekcie ESLP z 15. decembra 2011, č. 28198/09 vo veci *Morová proti Francúzsku*, dostupné na internete v elektronickej databáze Rady Európy HUDOC vo francúzskom jazyku.

11 Predseda súdu môže v záujme riadneho výkonu spravodlivosti vyzvať ktorúkoľvek Vysokú zmluvnú stranu, ktorá nie je stranou v konaní, alebo ktorúkoľvek zainteresovanú osobu, inú ako sťažovateľ, aby predložili písomné vyjadrenie alebo sa zúčastnili na pojednávaníach.

resovanú stranu, pretože zastupuje záujmy advokátov členských krajín EÚ. Výbor CCBE pre deontológiu stál za znením Etického kódexu CCBE, ktorý prijali všetky členské komory. Zásada mlčanlivosti, resp. dôvernosti či profesijného tajomstva rezonovala v poslednom období vo viacerých smeroch a bola aj prvým článkom, ktorý CCBE analyzovala v rámci pracovnej skupiny, ktorá sa zaoberá etickými zásadami advokácie. Podobne sa k veci vyjadrila aj Národná rada advokátskych komôr Francúzska, ktorá pripomenula, že právo klienta a povinnosť advokáta zachovať zásadu mlčanlivosti pripúšťa výnimky a musí byť v súlade so zárukou práva na obhajobu a práva na informácie.

CCBE sa v stanovisku vyjadrila, že ak sťažovateľka bola odsúdená za porušenie profesijného tajomstva, nejde v danom prípade o povinnosť mlčanlivosti za účelom ochrany dôvernosti vzťahu medzi advokátom a klientom, ale o povinnosť mlčať o skutočnostiach zistených počas trestného konania. Obe zásady možno nazvať profesionálnym tajomstvom, ale základ a rozsah týchto dvoch zásad je značne odlišný.

Zásada mlčanlivosti je právo a povinnosť advokáta. Zakladá vzťah dôvery a jej trvanie nie je časovo obmedzené. Vzťahuje sa na akúkoľvek informáciu získanú v súvislosti s výkonom povolania a zastupovaním klienta. Advokát môže zverejniť informácie len ak je to v najlepšom záujme klienta, ak získal klientov súhlas a neexistujú ďalšie ustanovenia, s ktorými by odhalenie informácie bolo v rozpore.

Zákaz šíriť informácie, o ktorých sa oprávnená osoba dozvie z vyšetrovacieho spisu alebo počas súdneho konania je obsahom trestno-procesnej zásady. Jej cieľom je zabezpečiť nerušený priebeh trestného konania, zachovanie prezumpcie nevinny a výkon spravodlivosti.

Francúzsky trestný zákon v roku 1811 bol prvým právnym predpisom, ktorý z čisto etického imperatívu spravil trestnoprávnou povinnosť.¹² Podľa čl. 11 Trestného poriadku *okrem prípadov, ktoré zákon upravuje inak, a bez toho, aby bolo dotknuté právo na obhajobu, vyšetrovanie a súdne konanie je prísne dôverné. Každá osoba, ktorá je účastná na tomto procese, je viazaná profesijným tajomstvom za podmienok a pod hrozbou trestu v súlade s čl. 226-13 a 226-14 trestného zákona.* Čl. 5 nariadenia č. 2005-790 z 12. júla 2005 týkajúci sa deontologických pravidiel advokátskej profesie zaväzuje advokáta *rešpektovať povinnosť mlčanlivosti o vyšetrovaní a súdnom konaní v trestných veciach a zdržať sa podávania informácií zo súdneho spisu alebo zverejňovania dokumentov, predmetov a listov súvisiacich s vyšetrovaním s výnimkou výkonu práva na obhajobu.* Čl. 11 a 226-13 trestného zákona v spojení s nariadením o advokácii¹³ a nariadením o deontologických pravidlách advokátskej profesie¹⁴ ukladajú advokátom povinnosť zachovávať mlčanlivosť o všetkom, čo sa dozvedeli v rámci vyšetrovania a súdneho konania pod hrozbou sankcie odňatia slobody až na 1 rok a peňažnej pokuty vo výške 15 000 eur. Advokát môže dať kópie súdneho spisu svojmu klientovi alebo tretím osobám len za podmienok stanovených v čl. 114 trestného poriadku, ktorý v ods. 2 stanovuje, že *strany alebo ich právni zástupcovia môžu s cieľom výkonu práva na obhajobu poskytnúť tretím osobám kópie znaleckých posudkov.* Sťažovateľka sa odvolávala na toto ustanovenie, ale Tribunal correctionnel interpretoval pojem „tretie osoby“ vo svojom rozhodnutí tak, že zahŕňa len osoby, ktoré podávajú na posudok svoj odborný názor a neumožňuje zverejniť informácie prostredníctvom tlače, lebo takýto krok nezodpovedá potrebám obhajoby.

Prísna francúzska právna úprava v oblasti zverejňovania informácií však nie je ojedinelá. Anglický Conduct of Work for Practising Barristers zakotvuje pravidlo o vzťahu právnych zástupcov (barristers) a médií¹⁵ v čl. 709: Barrister nesmie v súvislosti so žiadnym predpokladaným alebo prebiehajúcim súdnym konaním alebo alternatívnym riešením sporu, o ktorom bol informovaný alebo v rámci ktorého zastupuje alebo bude zastupovať stranu ako advokát, vyjadriť osobný názor pre tlač alebo iné médiá ani urobiť žiadne iné verejné vyhlásenie o skutočnostiach alebo dôsledkoch vyplývajúcich z konania.

ESLP nepopiera dôležitosť tejto trestnoprávnej zásady. Zásah do slobody prejavu však musí naplniť požiadavku primeranosti, musí sledovať legitímny cieľ a dôvody zásahu musia byť dostatočne odôvodnené. Podľa CCBE, primeranosť zásahu sa musí skúmať vo svetle všetkých okolností, vrátane druhu informácie, časového ohraničenia povinnosti, miery záujmu verejnosti na získaní informácie, medializácii prípadu, orgánu príslušného na uloženie sankcie, sily dôkazov svedčiacich proti sťažovateľke, odstraňujúci účinok prípadnej sankcie.

12 Krsková, A.: **Etika právnického povolania.** Bratislava : UK, 1994, s. 64.

13 Čl. 160 nariadenia č. 91-1197 z 27. novembra 1991 o advokátskej profesii.

14 Čl. 5 nariadenia č. 2005-790 z 12. júla 2005 týkajúci sa deontologických pravidiel advokátskej profesie.

15 Dostál, A.: **Povinnosť mlčanlivosti advokáta s náznakem mezinárodného srovnání.** In: Bulletin advokacie, č. 6/2004, s. 20.

Odstrašujúci účinok sankcie

Rovnako dôležité je, aby podmienku proporcionality spĺňali aj sankcie.¹⁶ Napriek tomu, že sankcia, ktorú francúzsky súd uložil sťažovateľke, bola len symbolická, nič sa nemení na jej trestno-právnej povahe.¹⁷ EŠLP viackrát zdôraznil, že zásah do slobody prejavu môže mať za následok odradenie od výkonu tejto slobody¹⁸ a aj relatívne mierny charakter sankcií stačí na jej ohrozenie.¹⁹

V prípade *Kyprianou proti Cypru* EŠLP podobne hovorí o tzv. odstrašujúcom účinku (chilling effect), ktorý môže nastať následkom niektorých opatrení. „Je zrejmé, že advokáti počas obhajoby klienta na súde, najmä v kontexte sporového konania, čelia delikátnym situáciám, kedy sa musia rozhodnúť, či protestovať proti úkonom súdu, majúci na zreteli najlepší záujem klienta. Vzatie do väzby by nevyhnutne malo „odstrašujúci účinok“, nie len na daného advokáta, ale advokátsku obec ako takú.“²⁰

Podobne v prípade *Morová proti Francúzsku* CCBE vyjadrilo názor, že „možnosť daná jednej zo strán sporu, začať konanie, ktorého cieľom je potrestať advokáta druhej strany na základe údajného porušenia mlčanlivosti o skutočnostiach vyplývajúcich z trestného konania, predstavuje Damoklov meč pre nezávislosť advokáta a môže mať za následok skutočný zásah do práva klienta a jeho advokáta na spravodlivý proces“.

Diskusia vo verejnom záujme

Ludské práva a slobody nie sú absolútne²¹ a tak i sloboda prejavu má svoje hranice. EŠLP však pripomenul, že čl. 10 Dohovoru nepripúšťa obmedzenia slobody prejavu, ak ide o politickú diskusiu alebo o otázku verejného záujmu.

Vo veci *Sürek proti Turecku*,²² na ktorý rozhodnutie odkazuje, EŠLP ďalej uviedol, že pokiaľ ide o kritiku vlády, hranice sú postavené širšie než v prípade jednotlivca alebo konkrétneho politika. Konania a opomenutia vlády musia byť predmetom prísneho skúmania.

Na druhej strane, základným obsahom slobody prejavu je aj právo byť informovaný o veciach, ktoré sa týkajú verejného záujmu. Rozšírenie informácií prostredníctvom médií možno chápať ako odpoveď na právo verejnosti byť informovaný o činnosti súdnych orgánov.²³ Zároveň treba dbať na zachovanie autority a neustrannosti súdnej moci, pričom v praxi ide najmä: o informovanie o priebehu konania, ktoré na jednej strane by nemalo súdny proces zmeniť na „novinový“ a na druhej strane by sa mala zachovať zásada prezumpcie neviny, a po druhé ide o mieru prípustnosti kritiky jednotlivých súdov a súdnictva ako celku.²⁴ Spolupráca novinárov a odborníkov v oblasti práva prináša ovocie pre obe strany, novinári nahradí nedostatok odbornej kvalifikácie a advokátovi poskytne priestor na informovanie verejnosti v masmédiách.²⁵

V prípade *Morová proti Francúzsku* záujem verejnosti zohral dôležitú úlohu. EŠLP považoval sťažovateľkine vyjadrenia za príspevok do diskusie vo verejnom záujme, pretože sa týkala priamo verejného zdravia a poukazovala na zodpovednosť, ktorú v danej veci niesli nielen farmaceutické laboratóriá, ale aj predstavitelia štátu poverení úlohami v súvislosti s očkovacou kampanou. Vakcíny, ktorých nezávadnosť bola spochybnená, v tom čase boli stále v obehu a verejnosť mala prirodzene záujem na aktuálnych informáciách.

Záver v znaleckom posudku boli v danom trestnom konaní rozhodujúcim dôkazom. EŠLP uznal, že zverejnenie informácie o trestnom konaní podliehajúce tajomstvu nezakladá samo o sebe dôvod na oslobodenie advokáta od povinnosti zachovávať mlčanlivosť. Avšak berúc do úvahy okolnosti prípadu a majúci na zreteli jeho medializáciu, bolo naopak žiaduce, aby sa sťažovateľka vyjadrila k informáciám, ktoré novinári podrobne šírili prostredníctvom médií.

Na porovnanie možno uviesť rozhodnutie *Tourancheau a July proti Francúzsku*,²⁶ ktorý má podobné styčné body. EŠLP sa zaoberal porušením slobody prejavu v súvislosti s nerešpektovaním čl. 11 francúzskeho trestného poriadku – sťažovateľom však v tomto prípade nebol advokát, ale novinári denníka *Libération*, ktorí zverejnili reportáž o okolnostiach prípadu vraždy. Článok obsahoval urývky zo súdneho spisu pred tým ako bol rozsudok verejne vyhlásený. Novinári sa v reportáži priklonili na stranu jednej z obvinených osôb a druhú prezentovali ako páchatela.

Podľa čl. 38 francúzskeho zákona o slobode tlače je zakázané uverejňovať v tlači obžalovací spis alebo akékoľvek iné listiny súvisiace s trestným alebo odvolacím konaním pred tým ako boli verejne prečítané sudcom. Novinári uverejnením daného článku porušili toto zákonné ustanovenie za čo každému z nich súd uložil pokutu vo výške 10 000 frankov.

16 Vid' rozsudok EŠLP z 8. júla 1999, č. 26682/95 vo veci *Sürek* proti Turecku; rozsudok EŠLP z 29. júna 2004, č. 64915/01 vo veci *Chauvis* a ostatní proti Francúzsku.

17 Francúzsky trestný poriadok za prezradenie informácií, na ktoré sa vzťahuje profesijné tajomstvo umožňuje uložiť trest odňatia slobody do 1 roka a peňažný trest vo výške 15 000 eur.

18 Vid' rozsudok EŠLP z 10. júna 2004, 33348/96 vo veci *Cumpănă a Mazăre* proti Rumunku.

19 Vid' rozsudok EŠLP zo 7. júna 2007, č. 1914/02 vo veci *Dupuis* a ostatní proti Francúzsku.

20 Vid' *Kyprianou* proti Cypru.

21 Za jediné absolútne právo sa považuje zákaz mučenia, neľudského a ponížujúceho zaobchádzania.

22 Vid' *Sürek* proti Turecku.

23 Rozsudok EŠLP z 13. decembra 2007, č. 35865/04 vo veci *Foglia* proti Švajčiarsku. Vo veci *Foglia* proti Švajčiarsku bol sťažovateľ obvinený z iniciovania mediálnej kampane, ktorá prebiehala paralelne so súdnym konaním. EŠLP považoval samotné okolnosti prípadu za spôsobilé vyvolať záujem médií a verejnosti a sťažovateľove vyjadrenia neprekročili hranice, ani v otázke obsahu ani formy.

24 Svák, J. a kol: **Advokát pred európskymi súdmi**. Bratislava : Poradca podnikateľa, 2004, s. 28.

25 Homolková, M.: **Advokát a novinár – nepriateľ či spolupracovník?** In: Bulletin advokácie č. 8/2001, s. 38

26 Rozsudok EŠLP z 25. novembra 2005 vo veci *Tourancheau a July* proti Francúzsku, sťažnosť 53886/0.

ESLP v tomto prípade považoval obmedzenie slobody prejavu novinárov za zásah nevyhnutný v demokratickej spoločnosti a to z dôvodov, že opatrenie bolo prijaté v záujme ochrany práva na spravodlivý proces osôb uvedených v reportáži (prezumpcia nevinny), ochrany ich dobrej povesti, riadneho výkonu spravodlivosti a nestrannosti súdnej moci. Daná zákonná norma je dostatočne jasná a jednoznačná (sťažovatelia mali predvídať následky) a nebráni absolútnym spôsobom realizácii slobody tlače.

Rozdiel v porovnaní s prípadom *Morová proti Francúzsku* tkvie okrem iného v tom, že záležitosť nemala charakter diskusie vo verejnom záujme, o ktorej by verejnosť mala byť informovaná aj za cenu porušenia zákonných ustanovení. Rozdielna interpretácia sa vzťahuje aj na vzťah zverejnenia informácie k právu na spravodlivý proces, resp. práva na obhajobu.

Právo na obhajobu

Napriek tomu, že čl. 6 Dohovoru nie je primárnym leitmotívom prípadu, je dôležité aspekty práva na spravodlivý proces spomenúť. Pani Morová konala s úmyslom chrániť záujmy klienta a doviesť konanie k priaznivému výsledku pre klienta. Frankofónni advokáti používajú spojenie „imunité de plaidoirie,“ teda advokát požíva akúsi imunitu vzťahujúcu sa na zastupovanie klienta.²⁷ Advokát by mal mať možnosť povedať všetko, čo sa priamo alebo nepriamo týka veci, ak predpokladá, že je to v prospech klienta. Do akej miery možno toto tvrdenie aplikovať mimo súdneho konania a v prípade médií?

Neposkytnutím vyjadrenia sa môže stať, že verejnosť prijme interpretáciu médií, ktorým často chýba odborná znalosť veci. Advokát sa môže ocitnúť v situácii, kedy odhalenie dôvernej informácie bude spôsobilé priniesť jeho klientovi prospech. Mediálne známe prípady s takouto možnosťou počítajú, príp. kalkulujú. Obhajca, ktorý poskytuje novinárovi informáciu zo spisu, nepochybne počíta s ovplyvňovaním verejnej mienky v prospech klienta.²⁸

Zatiaľ čo ESLP interpretuje slobodu prejavu advokáta v súdnej sieni veľmi široko, mimo súdnej siene je sloboda prejavu oveľa viac obmedzená a zásah do slobody po splnení podmienky legality, proporcionality a legitimity je oprávnený. Za legitímny dôvod ESLP považuje ochranu autority a nestrannosti súdov, dobrú povest tretích osôb a v zriedkavých prípadoch i ochranu verejného poriadku. ESLP skúma zvyčajne skutočnosť, či sa advokát mohol vyjadriť iným spôsobom, tak, aby predišiel následkom, ktoré inak nastali.

Francúzsky súd pani Morovej nevyčítal, že sa vyjadrila k obsahu posudku, ale to, že tak urobila mimo súdneho konania. ESLP však nebol presvedčený o správnosti tejto argumentácie a tvrdí, že keďže rodiny obetí mali zrejmý záujem na zverejnení údajného nátlaku na osobu znalca, s cieľom ochrany práva na obhajobu a nezávislého vyšetrovania, ktoré trvalo už štyri roky, vyhlásenia sťažovateľky nemožno považovať sa spôsobilé narušiť riadny výkon spravodlivosti a ohroziť prezumpciu nevinny dotknutých osôb. Naopak, ESLP zastal názor, že sťažovateľkine vyjadrenia v tlači možno považovať za výkon obhajoby klientov, najmä v súvislosti so záujmom médií a verejnosti, ktoré prípad vyvolal.

Úprava v slovenskom právnom poriadku

Privilégium vzťahu advokáta a klienta je upravené v rámci deontologických pravidiel advokácie a v zákone o advokácii. Podľa § 23 (1) Zákona o advokácii, *advokát je povinný zachovávať mlčanlivosť o všetkých skutočnostiach, o ktorých sa dozvedel v súvislosti s výkonom advokácie*. Podobné znenie obsahuje § 9 Advokátskeho poriadku. Toto ustanovenie je určujúce pri vymedzení vecného rozsahu povinnosti mlčanlivosti. V prípade, že interpretujeme § 23 ako privilégium vzťahu advokáta a klienta, jeho obsahom je „len“ zákaz prezradiť dôverné informácie klienta, použiť dôverné informácie v jeho neprospech alebo použiť tieto informácie v prospech tretej osoby. Na rozdiel od právnej úpravy vo Francúzsku, klient môže advokáta povinnosti mlčanlivosti pozbaviť výslovným písomným prejavom. Krsková vysvetľuje, že ide o rozdiel medzi absolútnym a relatívnym profesijným tajomstvom. Druhá spomínaná koncepcia je modernejšia a v podstate nahradila koncepciu absolútneho profesijného tajomstva, ktorá sa presadila na konci 19. storočia.²⁹ Vo Francúzsku, kde je stále zakotvená tradícia absolútnej mlčanlivosti, advokát nesmie prozradiť ani zamýšľaný trestný čin klienta a má sa obmedziť na to, aby sa mu snažil predísť.³⁰

27 Organizácia Interrights v súvislosti s prípadom Nikula proti Fínsku uskutočnila v niekoľkých štátoch Rady Európy prieskum právnej úpravy advokátskej imunity a napriek tomu, že každý zo štátov túto zásadu uznal, jej rozsah značne líši. REPÍK, B.: **Svoboda projevu advokáta při výkonu obhajoby v judikatuře Evropského soudu pro lidská práva**. In: Bulletin advokacie, č. 1/2003, s. 18.

28 Homolková, M.: **Advokát a novinář – nepřítel či spolupracovník?** In: Bulletin advokacie, č. 8/2001, s. 41

29 Krsková, A.: **Etika právnického povolania**. Bratislava : UK, 1994, s. 64.

30 Homolková, M.: **Advokát a novinář – nepřítel či spolupracovník?** In: Bulletin advokacie, č. 8/2001, s. 38.

Garancia záväzku mlčanlivosti je premietnutá aj do procesnoprávných predpisov. Úprava v trestnom práve rešpektuje privilégium vzťahu advokáta a klienta – advokát nesmie byť vypočúvaný ako svedok o dôverných informáciách klienta.³¹ Na rozdiel od francúzskeho zákona však explicitne neupravuje povinnosť zachovávať mlčanlivosť o veciach vyplývajúcich zo súdneho konania alebo vyšetrovacieho spisu. Takáto povinnosť sa vzťahuje len na odborných konzultantov (§ 151 TP). Z toho vyplýva, že ak by podobná situácia ako v prípade *Morová proti Francúzsku* nastala v kontexte slovenského právneho poriadku a zásadu mlčanlivosti by sme interpretovali ako privilégium vzťahu advokát – klient, obmedzenie slobody prejavu by nespĺňalo podmienku legality. Požiadavka zákonnosti (...) vyžaduje, aby sa príslušné opatrenie orgánu verejnej moci opieralo o zodpovedajúcu legislatívu s právnou silou zákona, ktorá je dostatočne konkrétna, zrozumiteľná a dostupná z hľadiska spôsobilosti adresátov, ktorým je určená, urobiť si predstavu o svojich právach a povinnostiach, o svojom právnom postavení a o právnych požiadavkách, ktorým musia prispôbiť svoje správanie, prípadne o následkoch porušenia týchto povinností (...) Výklad a aplikácia príslušných právnych noriem orgánov verejnej moci musí byť zároveň v súlade s ústavou, predovšetkým musí rešpektovať samotnú podstatu a zmysel základného práva na slobodu prejavu.³²

Ústavný súd SR sa slobodou prejavu advokáta dosiaľ nezaoberal. V nadväznosti na okolnosti prípadu však možno uviesť uznesenie, v ktorom ústavný súd konštatuje, že „sloboda prejavu je základným pilierom demokratickej spoločnosti, v ktorej je každému dovolené vyjadrovať sa k verejným veciam a vynášať o nich hodnotové sudy. K veciam verejným pritom nepochybne patrí činnosť orgánov verejnej moci vrátane činnosti súdov a sudcov a taktiež činnosť osôb pôsobiacich vo verejnom živote. Tieto činnosti môžu byť verejne posudzované, pričom pri ich kritike platí z princípu demokracie vyplývajúca ústavná prezumpcia, že ide o kritiku dovolenú“.³³

Je teda advokát na Slovensku oprávnený zverejňovať informácie o súdnom konaní a vyšetrovaní? Znenie zásady mlčanlivosti v § 23 je koncipované široko a do úvahy prichádza aj extenzívnejší výklad, ktorý zachádza nad rámec privilégia vzťahu advokáta a klienta. Kľúčovým je obsah pojmu „výkon advokácie“.³⁴ Ak zásadu mlčanlivosti chápeme tak, že sa netýka len dôverných informácií klienta, ale prevádza advokáta počas každého úkonu, môžeme sa prikloniť k názoru, že advokát má povinnosť obozretne pristupovať k zverejňovaniu akýchkoľvek informácií, o ktorých sa dozvedel v súvislosti s výkonom advokácie.

Dalším dôležitým argumentom je záujem na bezpečnosti spoločnosti a riadnom výkone spravodlivosti cestou súdneho konania. Pokiaľ ide o vyšetrovanie trestných činov, ak má byť úspešné, musí byť prikrýté určitým tajomstvom.³⁵ Komentovať v médiách vykonávané dôkazy alebo iné procesné úkony v ešte prebiehajúcej veci, bez toho, aby za tým bolo vidieť nejaký báznivý dôvod týkajúci sa obhajoby, vyvoláva niekedy nepríjemný pocit, že ide o nepriamy nátlak na orgány činné v trestnom konaní, zvyšovanie popularity alebo reklamu svojej osoby a pod., a to tým skôr, že policajť, prokurátor alebo sudca nemôže na takéto jednostranne podané informácie reagovať.³⁶ Advokát nesmie konať spôsobom, ktorý by ohrozil vyšetrovanie a riadny výkon spravodlivosti. Advokát je akýmsi hovorcom obvineného, má právo robiť vyhlásenia, apelovať na verejnú mienku, robiť písomné vysvetlenia pre médiá v záujme ochrany klienta. V žiadnom prípade, by však nemal mariť vyšetrovanie, publikovať autentické materiály, či dokumenty *in extenso*.³⁷

Záver

Profesijné tajomstvo sa považuje za absolútne ako princíp. Jeho rozsah je však relatívny. Končí sa za hranicami zodpovednosti odborníka voči vyšším spoločenským hodnotám.³⁸ Porušenie profesijného tajomstva by malo byť ospravedlniteľné vtedy, ak sú v hre dôležitejšie záujmy, ako tie, ktoré tajomstvo chráni.³⁹

V prípade *Morová proti Francúzsku* tým záujmom bolo právo na obhajobu klienta. Bez úplného uplatnenia práva na obhajobu vo všetkých jeho prejavoch a v jeho úplnom zákonnom vyjadrení nemožno hovoriť o dosiahnutí spravodlivosti.⁴⁰ „S ohľadom na okolnosti prípadu a berúc do úvahy špecifický status advokátov (...), sa EŠLP domnieva, že nebola dosiahnutá spravodlivá rovnováha medzi potrebou chrániť sťažovateľkine právo na rešpektovanie slobody prejavu a povinnosťou zachovať tajomstvo súdneho konania, medzi právami dotknutých osôb a potrebou zabezpečiť autoritu a nestrannosť súdnej moci. Vyhlásenie sťažovateľky za vinnú preto, že sa z po-

31 Jablonka, B: **Etická a právna zodpovednosť advokáta v slovenskom právnom poriadku**. In: Bulletin advokacie, č. 6/2004, s. 91.

32 Macejková, I.: **„Má sloboda prejavu hranice?“** Príspevok – Okrúhly stôl na tému „Má sloboda prejavu hranice?“ zo dňa 24. 6. 2011. Dostupné na: www.concourt.sk/sk/Dokumenty/2011/D_2011_18.pdf.

33 II. ÚS 326/2009 č. 11/2010.

34 Dostál, A.: **Povinnosť mlčanlivosti advokáta s náznakom mezinárodného srovnání**. In: Bulletin advokacie, č. 6/2004, s. 16.

35 Krsková, A.: **Polhodinka s etikou. Profesijné tajomstvo**. In: BSA č. 2/2000, s. 40.

36 Repik, B.: **Svoboda prejavu advokáta při výkone obhajoby v judikatuře Evropského soudu pro lidská práva**. In: Bulletin advokacie, č. 1/2003, s. 22.

37 Krsková, A.: **Polhodinka s etikou. Profesijné tajomstvo**. In: BSA č. 2/2000, s. 40.

38 Krsková, A.: **Polhodinka s etikou. Profesijné tajomstvo**. In: BSA č. 2/2000, s. 38.

39 Krsková, A.: **Etika právnického povolania**. Bratislava: UK, 1994, s. 64.

40 II. ÚS 52/98 č. 15/99.

41 Vid' Morová proti Francúzsku.

zície advokáta vyjadřila s cieľom obhájiť záujmy klientov, treba považovať za neprimeraný zásah do slobody prejavu danej osoby.⁴¹

Pri ochrane slobody prejavu advokáta sa musí počítať s odchýlkou, na základe ktorej treba brať na zreteľ, že porušenie profesijného tajomstva môže byť nevyhnutné za účelom výkonu práva na obhajobu. EŠLP tak posilnil možnosť uplatnenia slobody prejavu advokáta a výkonu obhajoby mimo priestorov súdnej siene.

Miera kooperácie advokátov s médiami však musí mať hranice. Advokát nesmie zabudnúť na rešpektovanie ďalších „konkurujúcich“ právnych zásad a na dôstojnosť advokátskej profesie. Napriek tomu, že francúzska právna úprava sa od slovenskej v oblasti trestnoprávnej líši, prípad môže slúžiť ako námet na diskusiu o slobode prejavu advokáta a limitoch profesijného tajomstva aj pre slovenskú právnickú obec. ■

RESUMÉ

Morová proti Francúzsku alebo advokát v médiách a profesijné tajomstvo

Predmetom článku je stret deontologických, ľudskoprávných a trestnoprávných zásad, ktorý autorka ilustruje pomocou rozhodovacej činnosti Európskeho súdu pre ľudské práva a národných právnych úprav. EŠLP prisúdil profesii advokáta špecifický status, ktorý jedinečným spôsobom determinuje jeho práva a povinnosti. Rozsudok vo veci Morová proti Francúzsku zo dňa 15. decembra 2011 dôležitou mierou prispel k judikatúre týkajúcej sa úlohy advokáta, slobody prejavu v médiách a zásady mlčanlivosti. Článok rozvíja nasledovné aspekty prípadu, ktoré viedli k rozhodnutiu v prospech sťažovateľky – verejný záujem, realizácia práva na obhajobu, odstrašujúci účinok sankcie. Záverečná časť článku je venovaná slovenskej právnej úprave v komparácii s francúzskymi ustanoveniami.

SUMMARY

Case of Mor v. France or a lawyer in the media and professional secrecy

The article deals with the clash of deontology, human rights and criminal procedure principles which is illustrated with the European Court of Human Rights case law and national legislation. ECtHR attributed a special status to the legal profession and thus the rights and duties of lawyers are determined in a unique way. The judgement in the case Mor v France of 15th December 2011 significantly contributed to the European jurisprudence on the role of lawyers, freedom of expression in the media and professional secrecy. The following aspects of the case that led to the decision in favour of the applicant are analysed – public interest, defence rights and cooling effect of sanctions. In the end, the author focuses on the Slovak legislation in comparison with French legal provisions.

ZUSAMENFASSUNG

Mor gegen Frankreich oder Rechtsanwalt in den Medien und der Berufsgeheimnis

Den Gegenstand des Artikels bildet die Kollision von deontologischen, menschenrechtlichen und strafrechtlichen Grundsätzen, die von der Autorin anhand der Entscheidungstätigkeit des Europäischen Gerichtshofes für Menschenrechte und der nationalen Rechtsregelungen dargestellt wird. Der Europäische Gerichtshof für Menschenrechte hat dem Beruf des Rechtsanwalts einen spezifischen Status zugeordnet, der einzigartig seine Rechte und Pflichten determiniert. Das Urteil in der Sache Morová gegen Frankreich vom 15. Dezember 2011 hat mit einem wichtigen Maß zur Rechtssprechung betreffend die Aufgabe des Rechtsanwaltes, die Meinungsfreiheit in den Medien und den Verschwiegenheitsgrundsatz, beigetragen. Im Artikel werden folgende Gesichtspunkte des Falles, die zur Entscheidung zu Gunsten der Beschwerdeführerin geführt haben, analysiert: das öffentliche Interesse, die Inanspruchnahme des Rechtes auf Verteidigung, die abschreckende Wirkung einer Sanktion. Der letzte Teil des Artikels ist dem Vergleich der slowakischen Rechtsregelung mit den französischen Bestimmungen gewidmet.

Z ROZHODNUTIA NAJvyššieho súdu SR

Posudzovanie splnenia podmienky bezúhonnosti pre zápis žiadateľa do zoznamu advokátov a zahladenie odsúdenia za trestnú činnosť

Spochybním čestného a svedomitého plnenia povinností advokáta podľa § 3 ods. 4 zákona č. 586/2003 Z. z. o advokácii pri posudzovaní splnenia podmienky bezúhonnosti pre zápis do zoznamu advokátov môže byť aj právoplatné odsúdenie žiadateľa za trestnú činnosť v minulosti, a to aj napriek tomu, že odsúdenie bolo zahladené.

(Rozsudok Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 2SŽo/6/2011 zo dňa 19. októbra 2011)

Dotknuté ustanovenia:

– § 3 ods. 1 písm. e), § 3 ods. 4 zákona č. 586/2003 Z. z. o advokácii

Krajský súd napadnutým rozsudkom podľa § 250q ods. 2 OSP¹ potvrdil rozhodnutie odporcu v konaní – Slovenskej advokátskej komory z 15. januára 2010, ktorým Slovenská advokátska komora (ďalej len „SAK“) rozhodla podľa § 3 ods. 4 zákona č. 586/2003 Z. z. o advokácii² nezapísať navrhovateľa do zoznamu advokátov vedeného SAK z dôvodu, že nie je možné nad všetky pochybnosti prijať záver, že na navrhovateľa je možné hľadieť ako na osobu spoločensky bezúhonnú, ktorá je opätovne oprávnená vykonávať advokátsku činnosť. Podľa názoru SAK predpoklady bezúhonnosti spochybňuje skutočnosť, že navrhovateľ ako prokurátor a neskôr advokát páchal v minulosti trestnú činnosť, hoci jeho odsúdenie bolo zahladené.

Navrhovateľ bol v roku 1997 odsúdený pre trestný čin skrátania dane spáchaný v rokoch 1991 až 1993 a bol mu uložený trest odňatia slobody. Z výkonu trestu odňatia slobody bol navrhovateľ podmienčne prepustený v roku 1998 a bola mu určená skúšobná doba. Z dôvodu spáchania trestného činu bol navrhovateľ v roku 1998 vyčiarknutý zo zoznamu advokátov. Odsúdenie navrhovateľa bolo právoplatne zahladené rozhodnutím súdu v roku 2003.

Po zahladení odsúdenia v roku 2003 navrhovateľ požiadal SAK o opätovný zápis do zoznamu advokátov s poukazom na právoplatné uznesenie súdu o tom, že sa podmienčne osvedčil výpisom z registra trestov. Rozhodnutím z 15. januára 2010 SAK rozhodla o žiadosti navrhovateľa tak, že ho nezapísala do zoznamu advokátov z dôvodu, že nespĺňa podmienku bezúhonnosti potrebnú pre zápis advokáta do zoznamu advokátov uvedenú v § 3 ods. 1 písm. e)³ a v § 3 ods. 4 zákona č. 586/2003 Z. z. o advokácii, pretože konanie, ktorého sa dopustil, preukázateľne spochybňuje, že by si opätovne ako advokát čestne a svedomito plnil povinnosti advokáta.

Proti rozhodnutiu SAK podal navrhovateľ odvolanie, ktorým žiadal súd preskúmať zákonosť rozhodnutia a postupu SAK poukazujúc na to, že jediným dôvodom, pre ktorý ho SAK

1 § 250q ods. 2 OSP:

„O opravnom prostriedku (pozn.: proti neprávoplatnému rozhodnutiu správneho orgánu) rozhodne súd rozsudkom, ktorým preskúmané rozhodnutie buď potvrdí, alebo ho zruší a vráti na ďalšie konanie. Ustanovenie § 250j ods. 5 platí obdobne“.

2 § 3 ods. 4 zákona č. 586/2003 Z. z.:

„Bezúhonný na účely tohto zákona nie je ani ten, u koho je preukázateľne spochybnené, že bude čestne a svedomito plniť povinnosti advokáta“.

3 § 3 ods. 1 písm. e)

zákona č. 586/2003 Z. z.:

„Komora zapíše do zoznamu advokátov na písomnú žiadosť do dvoch mesiacov odo dňa jej doručenia toho, kto je bezúhonný“.

4 § 3 ods. 3 zákona**č. 586/2003 Z. z.:**

„Za bezúhonného sa na účely tohto zákona nepovažuje ten, kto bol právoplatne odsúdený za úmyselný trestný čin, a ak ide o obzvlášť závažný zločin, trestný čin zneužívania právomoci verejného činiteľa, trestný čin prijímania úplatku, trestný čin podplácania a trestný čin nepriamej korupcie, ani ten, komu bolo odsúdenie za taký trestný čin zahladené alebo na ktorého sa hľadí, ako keby nebol za taký trestný čin odsúdený podľa osobitného predpisu“.

nezapísala do zoznamu advokátov bolo, že nespĺňa podmienku bezúhonnosti. Podľa názoru navrhovateľa odporca nemôže nedostatok bezúhonnosti podľa § 3 ods. 4 zákona o advokácii odôvodniť len konaním žiadateľa z minulosti, ktoré bolo síce trestné, ale ktoré bolo vzhľadom na plynutie času zahladené. V takom prípade by podľa názoru navrhovateľa úprava nedostatku bezúhonnosti podľa § 3 ods. 3 zákona o advokácii⁴ bola právne bezvýznamná a takýto výklad § 3 ods. 4 zákona o advokácii by dával odporcovi nekontrolovateľnú voľnosť a umožňoval svojvôľu pri posudzovaní bezúhonnosti žiadateľa.

Krajský súd po preskúmaní zákonnosti postupu a rozhodnutia SAK napadnuté rozhodnutie SAK potvrdil. Dospel k záveru, že SAK ako správny orgán postupovala správne, keď navrhovateľa nezapísala do zoznamu advokátov, pretože osoba navrhovateľa a jeho konanie nedáva záruku, že by si plnil povinnosti advokáta čestne a svedomito, ako to vyžaduje zákon. Podľa názoru krajského súdu „aj s prihliadnutím na časový odstup od spáchania trestnej činnosti navrhovateľom nie je možné nad všetky pochybnosti prijať záver, že na navrhovateľa je možné hľadieť ako na osobu spoločensky bezúhonnú, ktorá je opätovne oprávnená vykonávať advokátsku činnosť“. Podľa krajského súdu navrhovateľ svojím konaním spochybnil, že by si ako advokát čestne a svedomito plnil svoje povinnosti, pretože trestnú činnosť spáchal v čase, keď vykonával funkciu prokurátora a aj v období, keď bol zapísaný do zoznamu advokátov.

Odvolaním podaným proti napadnutému rozsudku krajského súdu sa navrhovateľ domáhal, aby Najvyšší súd Slovenskej republiky zmenil napadnutý rozsudok krajského súdu, zrušil rozhodnutie SAK a vrátil jej vec na nové konanie a rozhodnutie. Navrhovateľ uviedol, že podmienku bezúhonnosti spĺňa, pretože jeho odsúdenie je zahladené a treba preto naňho nazerať, ako keby trestaný nikdy nebol. Navrhovateľ ďalej namietal, že odporca musí vyhovieť jeho žiadosti o zápis, pokiaľ splní zákonom predpokladané podmienky.

Najvyšší súd Slovenskej republiky ako súd odvolací preskúmal napadnutý rozsudok a konanie, ktoré mu predchádzalo a dospel k záveru, že odvolaniu navrhovateľa nie je možné vyhovieť. Z uvedeného dôvodu napadnuté rozhodnutie krajského súdu ako vecne správne potvrdil.

Najvyšší súd Slovenskej republiky sa v celom rozsahu stotožnil so závermi krajského súdu a konštatoval: „Je pravdou že z dikcie § 3 zákona o advokácii vyplýva povinnosť Slovenskej advokátskej komory zapísať do zoznamu advokátov každého žiadateľa, ktorý splní zákonom stanovené podmienky. Avšak rovnako tak z tohto ustanovenia vyplýva, že posudzovanie jednej z podmienok – bezúhonnosti je prísne a neobmedzuje sa len na negatívny výpis z registra trestov (...), ale zisťuje sa jednak z odpisu registra trestov a dokonca podľa ods. 4 na nesplnenie podmienky bezúhonnosti postačuje preukázateľné spochybnenie čestného a svedomitého plnenia povinností advokáta“. Aj podľa názoru Najvyššieho súdu takýmto spochybnením môže byť odsúdenie žiadateľa v minulosti za trestnú činnosť, ktorú páchal v čase, keď bol prokurátorom, resp. následne aj advokátom, a teda ako znalý práva si bol dobre vedomý nezákonnosti a protiprávnosti svojho konania. Názor krajského súdu, podľa ktorého preskúmaným rozhodnutím Slovenskej advokátskej komory nedošlo k porušeniu zákona a chránených záujmov navrhovateľa, preto považoval Najvyšší súd za správny.

Odôvodnenie je redakčne krátené a upravované a doplnené o odkazy na citované ustanovenia.

Právnu vetu a rozhodnutie spracovala:

Mgr. Zuzana Fabianová
advokátska koncipientka

Zo zasadnutia predsedníctva SAK

Predsedníctvo Slovenskej advokátskej komory zasadalo v budove SAK na Kolárskej v Bratislave 8. marca s pokračovaním 9. marca 2012. Zasadnutie viedol predseda SAK JUDr. Tomáš Borec, ktorý informoval členov predsedníctva o rozhodnutí Protimonopolného úradu SR a odvolaní proti nemu, o komunikácii s predsedníčkou Úradu priemyselného vlastníctva SR, ktorá odporučila do pozornosti advokátom časopis Duševné vlastníctvo, o stretnutí s riaditeľkou Centra právnej pomoci ohľadom správy o spolupráci z prvých dvoch mesiacov, o stretnutí s advokátmi v Nitrianskom a Banskobystrickom kraji. Členovia P SAK určili za overovateľa zápisnice Mgr. Juraja Veverku.

Predsedníctvo SAK **vzalo na vedomie** správy o stave súdnych konaní v statusových veciach a vo veciach vypratania kancelárskych priestorov v budove komory v Bratislave a tiež správu spoločnosti Legium s. r. o. o stave súdnych konaní v súvislosti s vymáhaním pohľadávok SAK

Mediálna agentúra Devon s. r. o. predložila program Dňa advokácie, ktorý predsedníctvo SAK **schválilo** a zároveň **odsúhlasilo** nomináciu 10 ocenených advokátov v rámci slávnostného galavečera.

Členovia P SAK sa zaoberali problémom pokútnictva a **vzali na vedomie** informáciu agentúry Devon o mediálnej kampani k problému neoprávneného poskytovania právnych služieb a **prerokovali** legislatívny a mediálny plán komunikácie P SAK na ďalšie obdobie.

Riaditeľka Odboru medzinárodných vzťahov Mgr. Marečková informovala o zámere medzinárodnej konferencie o histórii advokácie a pripravovanom stretnutí so zástupcami Českej advokátskej komory, o aktivitách SAK v zahraničí a o príprave stretnutia advokátov v slovensko-maďarskom pohraničí. Členovia predsedníctva vzali tieto informácie **na vedomie**.

Členka Škodovej komisie JUDr. Chrenková predložila správu o priebehu likvidácie poisťných udalostí, ktorú predsedníctvo **vzalo na vedomie**.

Predsedníctvo SAK prerokovalo žiadosti advokátov súvisiace so zoznamami advokátskych koncipientov, advokátov a obchodných spoločností vedených komorou.

Zasadnutie pokračovalo druhým rokovacím dňom 9. marca 2012, ktoré viedol JUDr. Ondrej Mularčík.

Predsedníctvo SAK rokovalo o zápočtoch inej právnej praxe do praxe advokátskeho koncipienta a prerokovalo návrhy na pozastavenie výkonu advokácie

Počas druhého rokovacieho dňa P SAK zasadlo ako odvolací orgán a rozhodovalo o odvolaniach v disciplinárnych konaniach.

Zapísala –no–

Pýta(j)te sa predsedníctva

Aký je rozdiel medzi odbornými zameraniami advokáta vedenými podľa uznesenia predsedníctva Slovenskej advokátskej komory č. 26/10/2011 z 10. novembra 2011, ktorým sa upravuje zastupovanie osôb v materiálnej núdzi podľa zákona č. 327/2003 Z. z., a odbornými zameraniami advokáta vedenými podľa uznesenia predsedníctva Slovenskej advokátskej komory č. 14/1/2012 z 12. januára 2012 o vedení verejného zoznamu odborného zamerania advokátov SAK?

Podľa uznesenia predsedníctva Slovenskej advokátskej komory č. 26/10/2011 z 10. novembra 2011, ktorým sa upravuje zastupovanie osôb v materiálnej núdzi podľa zákona č. 327/2003 Z. z., komora vedie zoznam odborných zameraní pre potreby Centra právnej pomoci. Ak si advokát zvolí

niektoré z odborných zameraní uvedených v tomto uznesení, Centrum právnej pomoci, v prípade, že bude oprávnenou osobou ustanovovať advokáta, prihliadne na zvolené odborné zameranie. V prípade, že si advokát odborné zameranie nezvolí, bude mu komora viesť ako odborné zameranie „všeobecnú prax“, a Centrum právnej pomoci ho môže ustanoviť oprávnenou osobou v akejkoľvek oblasti práva, v ktorých má kompetenciu ustanovovať advokátov. Toto uznesenie je účinné od 1. januára 2012.

Podľa uznesenia predsedníctva Slovenskej advokátskej komory č. 14/1/2012 z 12. januára 2012 o vedení verejného zoznamu odborného zamerania advokátov SAK komora vedie verejne prístupný zoznam odborného zamerania advokátov. Úlohou zoznamu je informovať budúcich klientov právnej služby o odbornom zameraní všetkých advokátov. Informácia o odbornom zameraní nenahrádza odbornú ani špecializačnú skúšku a neoprávňuje advokáta označovať sa za špecialistu v označenom odbornom zameraní. Zoznam bude verejne prístupný na webovej stránke komory. Advokát si bude môcť jedno alebo viac odborných zameraní. Ak si nevyberie žiadne odborné zameranie, bude mu komora viesť v zozname ako zameranie „všeobecnú prax“. Toto uznesenie bude účinné od 1. júna 2012.

Zo zasadnutia Stáleho výboru CCBE Viedeň, 16. február 2012

Stály výbor vo Viedni bol prvým stretnutím, ktorému predsedala pani Dr. Marcella Prunbauer-Glaser ako nová predsedníčka CCBE. Na úvod prítomných privítal aj predseda rakúskej advokátskej komory Dr. Rupert Wolff. Na zasadnutí sa zúčastnil rekordný počet 90 delegátov. Za Slovenskú advokátsku komoru sa stretnutia zúčastnili Mgr. Bužek, JUDr. Popovec a Mgr. Chládeková.

Stály výbor sa opäť venoval **vývoju situácie v Grécku, Írsku a Portugalsku**. Predsedovia CCBE, Americkéj advokátskej komory a Japonskej advokátskej komory vyjadrili v liste, ktorý adresovali Christine Lagarde, výkonnej riaditeľke Medzinárodného menového fondu (MMF), znepokojenie nad zásahmi do nezávislosti advokácie v týchto krajinách spôsobené vplyvom tzv. Troiky (EK, MMF, ECB). Tento krok si získal značnú pozornosť európskych médií.

Generálny tajomník CCBE Jonathan Goldsmith podal správu o stretnutí s predstaviteľmi Generálneho riaditeľstva Európskej komisie pre vnútorný trh. V mene CCBE vyjadril spokojnosť s priebehom **hodnotenia smerníc týkajúcich sa advokácie** (smernica 77/249/EHS a smernica 98/5/ES) a so spoluprácou s Komisiou v tomto smere. Naopak, vyjadril znepokojenie nad nedostatkom informovanosti ohľadom **štúdie o vyhradených činnostiach** a kontrole implementácie smernice o službách na vnútornom trhu (2006/123/ES). CCBE poukázala na to, že aj tieto oblasti môžu mať dopad na advokáciu a pripomenula, že advokácia sa riadi aj zásadami, ktoré nesúvisia len s čisto ekonomickými otázkami. Tender EÚ na vypracovanie **hodnotenia smerníc týkajúcich sa advokácie** získal výskumný inštitút Panteia a Maastrichtská univerzita. Ciele výskumu sa týkajú vyhodnotenia úspešnosti smerníc a ich interakcie s dôležitým vývojom v iných súvisiacich oblastiach. **Výkon kontroly implementácie smernice o službách na vnútornom trhu** (2006/123/ES) sa týka aj alternatívnych podnikových štruktúr a v tomto smere pokrýva okrem daňových poradcov a účtovníkom aj advokátov. Výkon kontroly je doplnkovým prieskumom, ktorý bude zahrnutý do procesu hodnotenia smerníc týkajúcich sa advokácie, v rámci ktorej sa tiež zvažuje zavedenie alternatívnych podnikových štruktúr.

CCBE vypracovala **stanoviská** k návrhom na revíziu smernice o transparentnosti (smernica 2004/109/ES o harmonizácii požiadaviek na transparentnosť v súvislosti s informáciami o emitentoch, ktorých cenné papiere sú prijaté na obchodovanie na regulovanom trhu) a smernice o zneužívaní trhu (smernica 2003/6/ES o zneužívaní informácií v obchodnom styku (tzv. insider dealing) a o zneužívaní trhu), dostupné na <http://www.ccbe.eu/index.php?id=33&L=0>.

Európska komisia zverejnila návrh na **revíziu smernice 2005/36/ES o uznávaní odborných kvalifikácií**, ktorého cieľom je uľahčiť voľný pohyb občanov a znížiť mieru diskriminácie. Podľa judikatúry Súdneho dvora smernica nebráni tomu, aby príslušný orgán členského štátu čiastočne vyhovel žiadosti podanej držiteľom diplomu získaného v inom členskom štáte o povolenie začať vykonávať regulované povolanie v tomto členskom štáte tak, že na žiadosť držiteľa diplomu obmedzí rozsah povolenia iba na činnosti, ku ktorým umožňuje uvedený diplom prístup v členskom štáte, v ktorom bol získaný. Návrh smernice ďalej počíta s rozšírením rozsahu pôsobnosti smernice na osoby s neúplnou kvalifikáciou, teda v prípade advokácie na koncipientov.

CCBE dala vypracovať štúdiu o technologických možnostiach elektronickej identifikácie advokátov v EÚ, čím reaguje na diskusiu o najvhodnejšej verzii spôsobu dokazovania identity pri elektronickej cezhraničných právnych operáciách. CCBE naďalej aktívne participuje v rámci **projektu E-Codex** a zabezpečuje, aby práva a postavenie advokátov boli pri realizácii projektu rešpektované. Zúčastňuje sa na každom prípade použitia (use case) jednotlivých prototypov operácií – európsky platobný rozkaz, drobné spory, európsky zatýkací rozkaz, výmena dát. CCBE sa podarilo zabezpečiť, aby aj advokáti mali právo namietať európsky zatýkací rozkaz elektronicke. **Projekt Find-A-Lawyer 1** bude oficiálne ukončený na konci marca a v tejto súvislosti CCBE predložila delegáciám finálnu správu určenú Komisii. Trinásť komôr úspešne ukončilo prípravu svojich databáz a CCBE tak splnila podmienku zo strany Európskej komisie na prefinancovanie projektu.

Francúzska delegácia požiadala CCBE o intervenciu v prípade Michaud proti Francúzsku na Európskom súde pre ľudské práva. Prvýkrát bude ESĽP rozhodovať o súlade práva na súkromie (čl. 8 Dohovoru) s povinnosťou advokátov vyplývajúcej zo smerníc EÚ o praní špinavých peňazí. CCBE bude vystupovať ako zainteresovaná strana a podá k veci stanovisko.

Mgr. Michaela Chládeková

Návšteva zástupcov Najvyššieho kasačného súdu Bulharskej republiky

Dňa 15. marca 2012 sme na pôde Slovenskej advokátskej komory privítali vzácnu päťčlennú delegáciu Najvyššieho kasačného súdu Bulharskej republiky vedenú predsedom prof. Lasarom Gruevom. Prof. Gruev má bohatý odborný profil, pôsobil ako prokurátor, profesor na katedre trestného práva Sofijskej univerzity, viedol Ústav nemeckého práva na právnickej fakulte v Sofii, pôsobil ako sudca ústavného súdu, je členom Poradnej legislatívnej rady národného zhromaždenia a poradného právneho výboru prezidenta Bulharskej republiky a v roku 2010 bol zvolený za člena predstavenstva

Siete predsedov najvyšších súdov Európskej únie. Na poste predsedu najvyššieho kasačného súdu pôsobí od roku 2007.

Hostí za Slovenskú advokátsku komoru prijal predseda JUDr. Borec, členovia predsedníctva JUDr. Chrenková, Mgr. Veverka a Mgr. Draškaba a tajomník SAK JUDr. Popovec. Z oficiálneho programu bolo zrejmé, že hostia už mali možnosť venovať sa profesionálnej etike sudcu a prokurátora a navštíviť Najvyšší súd Slovenskej republiky, Justičnú akadémiu, ako aj Generálnu prokuratúru Slovenskej republiky. Slovenská advokátska komora je inštitúcia, ktorá v systéme výkonu jednotlivých právomocí neodmysliteľne dopĺňa túto štruktúru. JUDr. Borec následne v krátkosti odprezentoval profil Slovenskej advokátskej komory a sféry jej pôsobnosti vrátane informácií o jej hlavných úlohách v reprezentatívnej oblasti, v oblasti vzdelávania a výkonu disciplinárnej právomoci, informácií o novodobej histórii, o členskej základni, o orgánoch komory a o pôsobení komory na zahraničných fórach.

Prof. Gruev poďakoval zástupcom slobodného povolania za milé prijatie. Poukázal na to, že v Bulharsku je badať trend prechodu sudcov a prokurátorov do advokátskeho stavu, zriedkavo sa z advokátov stávajú sudcovia alebo prokurátori. Zaujímal sa o preferencie absolventov právnických fakúlt na Slovensku, t. j. či inklinujú k slobodnému povolaniu alebo k štátom regulovaným povolaniam.

JUDr. Borec vysvetlil, že počet absolventov v porovnaní s minulosťou zaznamenal prudký nárast a vzhľadom na to, že advokácia je jediné neregulované právnické povolanie, je záujem o ňu z pohľadu počtu záujemcov prirodzene najväčší. Absolventi by nepochybne mali veľký záujem aj o pôsobenie v justícii a v prokuratúre, ale prístup k týmto profesiám je regulovaný.

Prof. Gruev poukázal na to, že aj v Bulharsku je pomer medzi štátom regulovanými povolaniami a slobodnými po-

➤ *Predseda Najvyššieho kasačného súdu Bulharskej republiky prof. Lasar Gruev (vľavo) a predseda Slovenskej advokátskej komory JUDr. Tomáš Borec*

← *Prof. Gruev (vpravo) a Savka Stoyanova, predsedníčka 2. senátu trestného kolégia*

INZERCIA

sa v elektronickej verzii nezobrazuje

volaniami takmer ten istý. Informoval, že organizácia advokácie v Bulharsku a na Slovensku je z jeho pohľadu podobná vrátane činnosti revízných a disciplinárnych orgánov. Rozdiel spočíva v tom, že v Bulharsku pôsobí tzv. „Akadémia advokácie“ ako advokátska vzdelávacia inštitúcia, ktorá úzko spolupracuje s Justičnou akadémiou. Oboznámil prítomných so systémom fungovania dvoch paralelných systémov súdov v Bulharsku, a to systému všeobecných súdov (občianskych, trestných a obchodných) a systému správnych súdov. Nad nimi stoja najvyšší kasačný súd a najvyšší správny súd. V rámci najvyššieho kasačného súdu pôsobí 100 sudcov, najväčším kolégiom je občianskoprávne kolégium, ktoré vybavuje najviac vecí. Najmenšiu agendu má obchodnoprávne kolégium. Najvyšší kasačný súd vo väčšine prípadov zasadá v 3-členných senátoch, zriedkavo v 5-členných senátoch. V Najvyššej súdnej rade Bulharska zohrávajú aktívnu úlohu aj advokáti, ktorých za členov volí parlament na funkčné obdobie 5 rokov. Druhú časť členov súdnej rady volia sudcovia a prokurátori. Najvyššia súdna rada volí a odvoláva sudcov a prokurátorov, riadi rozpočty súdov a prokuratúr a vykonáva disciplinárnu právomoc.

Prof. Gruev a členovia bulharskej delegácie sa ďalej zaujímali o pôsobnosť správneho kolégia Najvyššieho súdu SR pri preskúmaní rozhodnutí SAK o vyčiarknutí zo zoznamov vedených komorou, resp. o pozastavení činnosti, o advokátsku tarifu a formy odmien za poskytovanie právnych služieb, o poskytovanie právnej pomoci osobám v materiálnej núdzi a o formy jej odmeňovania.

JUDr. Borec na záver zdôraznil, že spolupráca právnickej a justičnej obce v oblasti vzdelávania a kultivácie osobností právnických profesií predstavuje dôležitý element na ceste budovania vzájomného rešpektu a dôvery. Slovenská advokátska komora nedávno uzatvorila dohodu o spolupráci v oblasti vzdelávania s Justičnou akadémiou SR, ktorá má potenciál prispieť k naplneniu tejto myšlienky vysokej profesionálnej symbiózy medzi justičnými orgánmi a advokáciou. Sudcovská aj advokátska profesia vychádza z rovnakého vzdelania v oblasti práva, smeruje k naplneniu ideálu spravodlivosti a plní úlohu pri budovaní dôvery verejnosti v riadny výkon justície. Obe profesie tvoria súčasť justície a ich dobré fungovanie je nevyhnutým predpokladom pre spravodlivé fungovanie spoločnosti.

Zapísala –km–

Foto Zuzana Kněžeková

■ Šachový turnaj

Slovenská advokátska komora a Nadácia slovenskej advokácie
v spolupráci s odbornými partnermi a Šachovým klubom ŠK Slovan Bratislava organizujú

V. ročník medzinárodného šachového turnaja ADVOKÁT CHESS OPEN BRATISLAVA

Ad honorem JUDr. Júliusa Kozmu

ktorý sa uskutoční 27. a 28. apríla 2012
vo veľkej zasadačke SAK na Kolárskej 4 v Bratislave

Účastníkmi môžu byť advokáti, prokurátori, sudcovia, notári, exekútori, koncipienti, čakatelia, študenti právnických fakúlt, iné právnické povolania a pozvaní hostia. Zúčastniť sa môžu registrovaní aj neregistrovaní šachisti. Počet účastníkov je limitovaný organizačnými možnosťami usporiadateľa.

Prihlášky posielajte do 13. apríla 2012. Kontakt: Katarína Marečková, tel.: 02 529 61 236, fax: 02/529 24 056, e-mail: mareckova@sak.sk. Záujemcovia, ktorí sa na turnaji zúčastnia po prvýkrát, pripojiť aj doklad o právnickom vzdelaní, resp. o štúdiu na právnickej fakulte. **Formulár a propozície nájdete na www.sak.sk.**

Z DISCIPLINÁRNYCH ROZHODNUTÍ SAK

Spôsob poskytovania informácií klientovi. Povinnosť advokáta reagovať na výzvu SAK vyjadriť sa k obsahu sťažnosti

- 1) Advokát, ktorý neodpovedá klientovi v písomnej forme na jeho list, ktorým ho vyzval na poskytnutie informácie o stave jeho veci, pričom inú formu poskytovania informácií si s klientom nedohodol, dopúšťa sa disciplinárneho previnenia podľa § 56 ods. 1 zákona o advokácii, pretože takýmto konaním porušuje povinnosti mu uložené v ust. § 6 písm. a.) a písm. c.) Advokátskeho poriadku SAK.
- 2) Advokát, ktorý nereaguje riadne a včas na výzvu SAK, ktorú preukázateľne prevzal a ktorou bol vyzvaný vyjadriť sa k obsahu sťažnosti alebo iného obdobného podania v rámci konania, ktoré proti nemu vedie komora na podnet iného, ani SAK neoznámí, že z dôvodu závažnej objektívnej prekážky nie je schopný v stanovenej lehote na výzvu reagovať, dopúšťa sa disciplinárneho previnenia podľa § 56 ods. 1 zákona o advokácii, pretože takýmto konaním porušuje povinnosti mu uložené v ust. § 28 ods. 4 zákona o advokácii.
- 3) Ustanovenie § 56 ods. 5 zákona o advokácii o upustení od uloženia disciplinárneho opatrenia nie je možné vykladať reštriktívne tak, že možnosť upustenia od uloženia disciplinárneho opatrenia je splnená len splnením podmienky účasti disciplinárne obvineného advokáta na disciplinárnom pojednávaní, pretože pojem prerokovanie disciplinárneho previnenia nie je možné obmedziť len na vykonanie pojednávania vo veci, keď ostatné okolnosti počas konania jednoznačne nasvedčujú tomu, že aj prerokovanie disciplinárneho opatrenia v písomnej forme viedlo k náprave disciplinárne obvineného, resp. tomu, že uznal svoje pochybenie.

*(Rozhodnutie Predsedníctva SAK z 24. júna 2011, sp. zn. P-25/11:3180/2010
Rozhodnutie II. Disciplinárneho senátu SAK z 5. apríla 2011,
sp. zn. DS II.-112/10:3180/2010)*

Dotknuté ustanovenia:

- § 28 ods. 4 a § 56 ods. 5 zákona č. 586/2003 Z. z. o advokácii a o zmene a doplnení zák. č. 455/1991 Zb. o živnostenskom podnikaní (živnostenský zákon) v znení neskorších predpisov v platnom znení
- § 6 písm. a.) a písm. c.) Advokátskeho poriadku SAK zo dňa 16. júna 2010 v platnom znení

Disciplinárny senát SAK uznal rozhodnutím z 5. apríla 2011, sp. zn. DS II.-112/10:3180/2010 disciplinárne obvineného advokáta za vinného z disciplinárneho previnenia, ktorého sa dopustil

tým, že

ako právny zástupca sťažovateľa zastupoval sťažovateľa v exekučnej veci proti povinnému A. B., pričom sťažovateľ sa

obrátil na disciplinárne obvineného listom zo dňa 10. decembra 2008, aby ho informoval o stave veci. Advokát na list nereagoval predpísaným spôsobom a nereagoval ani na výzvu SAK na doplnenie vyjadrenia, ktorú prevzal 22. novembra 2010,

čím porušil

povinnosti advokáta podľa ust. § 28 ods. 4 zákona o advokácii¹ a ust. § 6 písm. a.) a písm. c.) Advokátskeho poriadku SAK.²

Rozhodnutím Predsedníctva SAK z 24. júna 2011, sp. zn. P-25/11:3180/2010 v spojení s rozhodnutím II. Disciplinárneho senátu SAK z 5. apríla 2011, sp. zn. DS II.-112/10:3180/2010 podľa § 56 ods. 5 zákona o advokácii

bolo upustené od uloženia disciplinárneho opatrenia za disciplinárne previnenie.

Podľa § 57 ods. 5 zákona o advokácii bola disciplinárne obvinenému advokátovi uložená povinnosť zaplatiť na účet Slovenskej advokátskej komory paušálne náklady disciplinárneho konania vo výške **317 EUR** v lehote do 15 dní odo dňa právoplatnosti tohto rozhodnutia.

Z odôvodnenia:

Predseda Revíznej komisie SAK podal dňa 10. 12. 2010 proti disciplinárne obvinenému advokátovi návrh na začatie disciplinárneho konania pre závažné porušenie povinnosti advokáta podľa § 28 ods. 4 zákona o advokácii a § 6 písm. a.) Advokátskeho poriadku SAK na základe podnetu sťažovateľa.

Disciplinárne obvinený sa k sťažnosti a k návrhu na začatie disciplinárneho konania vyjadril písomne podaním zo dňa 1. 10. 2010 a zo dňa 5. 1. 2011, v ktorých spáchanie skutkov, ktoré mu boli kladené za vinu, v podstate nepoprel. Na svoju obranu uviedol, že vzhľadom na skutočnosť, že sťažovateľ je dlhodobo v ÚVTOS Leopoldov, kontakt s ním pri zastupovaní realizoval prostredníctvom jeho bývalej manželky a syna. Prostredníctvom týchto osôb sťažovateľovi odpovedal aj na jeho list zo dňa 10. 12. 2008 a tento spôsob informovania sťažovateľa považoval vzhľadom na okolnosti za dostatočný. K neskorej odpovedi na list SAK advokát uviedol, že táto situácia bola spôsobená jeho dlhodobými zdravotnými problémami a za oneskorenú reakciu sa ospravedlnil. Zároveň súhlasil, aby sa disciplinárne pojednávanie konalo v jeho neprítomnosti.

Disciplinárny senát na základe vykonaného dokazovania dospel k záveru, že podaný návrh na začatie disciplinárneho konania je dôvodný a uznal disciplinárne obvineného za vinného z disciplinárneho previnenia v súlade s návrhom na začatie disciplinárneho konania, upustil od uloženia disciplinárneho opatrenia disciplinárne obvinenému a uložil mu povinnosť nahradiť paušálne trovy disciplinárneho konania vo výške 317 Eur do 15 dní od právoplatnosti rozhodnutia.

Svoje rozhodnutie disciplinárny senát zdôvodnil tým, že na základe vykonaného dokazovania bolo preukázané, že formálno-právne došlo k naplneniu znakov skutkových podstat disciplinárnych previnení. Disciplinárny senát pritom vzal do úvahy a mal za preukázané, že disciplinárne obvinený informoval spôsobom pre daný vzťah (klient umiestnený v ÚVTOS Leopoldov) obvyklým, svojho klienta telefonicky o stave exekučného konania prostredníctvom jeho bývalej manželky, keďže nebol predložený žiaden dôkaz, ktorý by jeho tvrdenie vyvracal. Disciplinárne obvinený však o takomto spôsobe informovania nemal spísanú osobitnú dohodu, ako to má na mysli § 6 písm. a.) Advokátskeho poriadku. Nedodržanie predpísanej formy sa potom stáva disciplinárnym previnením advokáta.

K porušeniu § 28 ods. 4 zákona o advokácii disciplinárny senát uviedol, že disciplinárne obvinený nepochybne na písomnú výzvu SAK zo dňa 7. 10. 2010 nijako nereagoval až do 31. 12. 2010, kedy sa ospravedlnil za oneskorené vydanie dožiadania a oznámil svoju dočasnú pracovnú neschop-

nosť od 25. 10. 2010. Disciplinárny senát pri hodnotení konania disciplinárne obvineného vzal do úvahy jeho pracovnú neschopnosť, nemohol však akceptovať skutočnosť, že disciplinárne obvinený, napriek tomu, že prevzal zásielku a nebol hospitalizovaný, neinformoval aspoň telefonicky či emailom o tejto skutočnosti kolegov v SAK vybavujúcich danú vec. Keby k informovaniu došlo, mohla Revízna komisia SAK vziať do úvahy všetky súvisiace okolnosti, postup disciplinárne obvineného, a pri podávaní disciplinárneho návrhu nebyť limitovaná možným uplynutím objektívnej lehoty po 10. 12. 2010.

Pri ukladaní trestu disciplinárny senát dospel k záveru, že postup disciplinárne obvineného nebol vedený nekalou pohnútkou, ani priamo úmyselným zanedbaním povinností advokáta. Zbral do úvahy aj bezúhonnosť osoby disciplinárne obvineného a aj okolnosti zanedbania povinností voči SAK a usúdil, že prerokovanie disciplinárnych previnení považuje za postačujúce vzhľadom na menej závažný charakter porušených povinností, na spôsob konania a v neposlednom rade aj mieru zavinenia disciplinárne obvineného.

Proti rozhodnutiu disciplinárneho senátu podal navrhovateľ čo do výroku o uloženom disciplinárnom opatrení (riadne a včas) odvolanie z dôvodu, že záver disciplinárneho senátu o tom, že na nápravu disciplinárne obvineného postačilo prerokovanie vecí, nie je správny vzhľadom na to, že sa disciplinárne obvinený nedostavil na disciplinárne pojednávanie dňa 5. 4. 2011 a ani nepožiadaval o pojednávanie v jeho neprítomnosti. Z tohto dôvodu nemôže byť samotné prerokovanie vecí dostačujúcim, keď sa disciplinárne obvinený na samotnom pojednávaní v jeho veci nechcel zúčastniť a ani sa nezúčastnil.

Predsedsníctvo SAK svojím rozhodnutím z 24. júna 2011, sp. zn. P-25/11:3180/2010 podľa § 59 ods. 3 zákona o advokácii v spojení s § 33 Disciplinárneho poriadku SAK napadnuté rozhodnutie ako vecne správne potvrdilo.

Predsedsníctvo SAK po oboznámení sa s obsahom odvolania a napadnutého rozhodnutia dospel k nasledovným záverom:

Názor navrhovateľa vyslovený v podanom odvolaní, že disciplinárne obvinenie je možné pre účely zistenia podmienok upustenia od disciplinárneho opatrenia podľa § 56 ods. 5 zákona o advokácii považovať za prerokované len v prípade, ak sa disciplinárne obvinený osobne zúčastní na pojednávaní, nemožno považovať za správny.

Predsedsníctvo po dôslednom preskúmaní ustanovení, v ktorých je výraz prerokovanie v súvislosti s konaním o disciplinárnom previnení použitý (napr. § 56 ods. 5 zákona o advokácii, § 6, § 7 ods. 1, § 8 ods. 1 Disciplinárneho poriadku SAK), dospel k záveru, že slovo prerokovanie nemožno obmedziť len na vykonanie pojednávania vo veci, a to aj s prihliadnutím na to, že účasť na prerokovaní veci pred senátom je právom disciplinárne obvineného advokáta a nie je jeho povinnosťou. Samotná neúčasť disciplinárne obvineného advokáta na disciplinárnom pojednávaní ešte neznamená, že by sa disciplinárne obvinený advokát „nepoučil“ z prerokovania vecí.

V danom prípade senát správne vyhodnotil, že aj písomné konanie vo veci bolo voči advokátovi postačujúce, pretože bolo v konaní jednoznačne preukázané, že advokát bol od 25. 10. 2010 dlhodobo práceneschopný a jeho práceneschopnosť trvala ešte 1. 3. 2011, pokiaľ teda v súlade s pokynom revíziej komisie konal až s odstupom času 31. 12. 2010, bol na to ospravedlniteľný dôvod, disciplinárny senát sa však podľa názoru odvolacieho orgánu veľmi presvedčivo vysporiadal s argumentáciou disciplinárne obvineného advokáta v tom smere, že mal aspoň oznámiť revíziej komisii, že u neho trvá závažná prekážka, ktorá mu bráni v lehote na výzvu reagovať, z ktorého dôvodu disciplinárne obvinený bol uznaný vinným zo spáchania skutku aj napriek pretrvávajúcej objektívnej prekážke.

Okrem toho disciplinárne obvinený dodatočne nielenže splnil svoju povinnosť voči klientovi, ktorej zanedbanie mu bolo kladené za vinu, ale voči rozhodnutiu disciplinárneho senátu sa neodvolal, čo je tiež dôkazom o správnosti a presvedčivosti argumentácie senátu o tom, že samotné prerokovanie veci bolo v tomto prípade na nápravu disciplinárne obvineného postačujúce.

Podľa názoru Predsedníctva SAK teda nemožno reštriktívne vykladať § 56 ods. 5 zákona o advokácii a možnosť upustenia od uloženia sankcie striktne viazať na účasť disciplinárne obvineného advokáta na disciplinárnom pojednávaní, keď ostatné okolnosti počas konania jednoznačne nasvedčujú jeho náprave, resp. tomu, že uznal svoje pochybenie.

*Rozhodnutie je redakčne krátené, upravované
a doplnené o odkazy na citované ustanovenia*

Poznámky

1 § 28 ods. 4 zákona o advokácii:

„Advokát je povinný na požiadanie komory bezodkladne vyjadriť sa o obsahu sťažnosti alebo iného obdobného podania v rámci konania, ktoré proti nemu v súlade s týmto zákonom a predpismi komory vedie komora na podnet iného, a poskytnúť jej potrebné vysvetlenie a požadovanú spisovú dokumentáciu“.

2 § 6 písm. a.) Advokátskeho poriadku SAK:

„Advokát je povinný riadne a včas písomne informovať klienta, ako postupuje pri vybavovaní veci a posielat' klientovi všetky písomnosti, z ktorých pre klienta vyplývajú práva a povinnosti, ak sa s klientom písomne nedohodne inak.“

§ 6 písm. c.) Advokátskeho poriadku SAK:

„Advokát je povinný písomne odpovedať na písomné dopyty klienta súvisiace s poskytovaním právnych služieb“.

Právnu vetu a rozhodnutie spracovala

Mgr. Tatiana Frištiková
advokátska koncipientka

INZERCIA
sa v elektronickej verzii nezobrazuje

Z DISCIPLINÁRNYCH ROZHODNUTÍ ČAK

Povinnosť advokáta viest' primeranú dokumentáciu o poskytovaní právnych služieb

- k otázke premlčania disciplinárneho previnenia

- 1) Porušenie povinnosti advokáta založiť a viesť klientsky spis, viesť v ňom primerané záznamy a zakladať do neho dôležité listiny je disciplinárnym previnením advokáta.
- 2) Založenie a vedenie klientskeho spisu nie je samoučelné a okrem zaistenia podkladov pre kontrolu stavovskými orgánmi okrem iného chráni aj samotného advokáta pred nepravdivými tvrdeniami či neoprávnenými požiadavkami na náhradu škody zo strany klientov.
- 3) Advokát, ktorý prevezme zastúpenie klienta vo veci uplatnenia jeho peňažného nároku, je povinný za neexistencie iných pokynov klienta podať žalobu o zaplatenie tohto peňažného nároku najneskôr posledný deň pred uplynutím premlčacej doby tohto nároku, pretože v opačnom prípade uplynutím premlčacej doby sa dopúšťa disciplinárneho previnenia advokáta a týmto okamihom začína plynúť aj objektívna lehota na podanie návrhu na začatie disciplinárneho konania.

(Rozhodnutie disciplinárnej komisie Českej advokátskej komory z 25. septembra 1998, sp. zn. K 149/98)¹

Dotknuté ustanovenia:

- § 16 ods. 1 a 2 a § 25 ods. 1 zákona č. 85/1996 Sb., o advokácii v platnom znení
- § 26 ods. 1 stavovského predpisu ČAK č. 1 o prevzatí niektorých predpisov prijatých Českou advokátskou komorou a Komorou komerčných právnikov Českej republiky do 30. júna 1996 (uznesenie predstavenstva ČAK zo dňa 1. 7. 1996)
- uznesenie predstavenstva ČAK č. 9/1999 Vestníka, ktorým sa stanovujú niektoré podrobnosti o dokumentácii advokáta vedenej pri poskytovaní právnych služieb a o vedení evidencie prevedených konverzií v platnom znení
- **obdobné ustanovenia slovenských právnych predpisov:**
 - § 18 ods. 2,² ods. 3³ a § 29 ods. 4⁴ zákona č. 586/2003 Z. z. o advokácii v platnom znení
 - uznesenie predsedníctva Slovenskej advokátskej komory č. 29/11/2011 z 1. decembra 2011 o odporúčanom spôsobe vedenia spisovej agendy⁵

Disciplinárny senát uznal disciplinárne obvineného advokáta za vinného z disciplinárneho previnenia, ktorého sa dopustil

tým, že

- 1) vo veci svojho klienta, ktorého právne zastúpenie vo veci uplatnenia nároku na odstupné pri skončení pracovného pomeru prevzal dňa 6. 9. 1994, nepodal proti povinnému podniku (bývalému zamestnávateľovi) žalobu a klienta o tejto možnosti ani nepoučil,
- 2) po prevzatí zastúpenia tohto klienta nezaložil klientsky spis,

čím porušil

v bode 1) povinnosti mu uložené § 16 ods. 1 a 2 zákona o advokácii,⁶ keď nechránil a nepresadzoval oprávnené záujmy svojho klienta a pri výkone advokácie nekonal svedomito,

v bode 2) § 25 zákona o advokácii⁷ v spojení s ust. § 26 ods. 1 stavovského predpisu ČAK č. 19 (organizačný poriadok),

prevzatého stavovským predpisom ČAK č. 1 zo dňa 1. 7. 1996,⁸ keď o poskytovaní právnej služby nevedol zákonom predpísanú primeranú evidenciu.⁹

Podľa § 32 ods. 1 písm. a) zákona o advokácii disciplinárne obvinenému za to bolo uložené disciplinárne opatrenie – písomné napomenutie.

Z odôvodnenia:

Disciplinárny senát na základe vykonaných dôkazov zistil nasledujúci skutkový stav:

Na základe predloženej plnej moci disciplinárny senát zistil, že sťažovateľ udelil dňa 6. 9. 1994 disciplinárne obvinenému plnú moc s výslovným splnomocnením na uplatnenie nároku na odstupné voči označenému súkromnému podniku a že disciplinárne obvinený toto splnomocnenie prijal. Z príjmového dokladu bolo zistené, že sťažovateľ zložil disciplinárne obvinenému zálohu vo výške 330 Kč. Z obsahu sťažnosti sťažovateľa vyplynulo, že disciplinárne obvinený neskôr sťažovateľovi telefonicky oznámil, že celá vec je po prešetrení úradom práce uzatvorená a ďalej s ním odmietol komunikovať.

Disciplinárne obvinený vo svojom písomnom vyjadrení k žalobe potvrdil, že ho sťažovateľ niekedy v roku 1994 navštívil, avšak pretože nenašiel klientsky spis, nebol si istý, či rozsah zastupovania obsahoval aj uplatnenie nároku na odstupné podaním žaloby na súd. Disciplinárne obvinený ďalej uviedol, že pokiaľ sťažovateľ preukáže, že mu príkaz na podanie žaloby dal, je pripravený celú záležitosť vyriešiť cestou náhrady škody. Z obsahu disciplinárneho spisu vyplýva, že disciplinárne obvinený nakoniec nárok sťažovateľa na náhradu škody uznal a škodu vo výške 6 500 Kč sa mu zaviazal uhradiť v troch mesačných splátkach.

Disciplinárny senát vo vzťahu k skutku uvedenému pod bodom 1) žaloby sa prednostne zaoberal posúdením otázky, či sťažovateľ vôbec mal nárok voči bývalému zamestnávateľovi na zaplatenie odstupného, teda či vôbec mohlo dôjsť k porušeniu povinnosti advokáta chrániť a presadzovať oprávnené záujmy klienta. Z listinných dôkazov mal disciplinárny senát za preukázané, že v čase konkludentného zániku pracovného pomeru sťažovateľa (v priebehu obdobia mesiaca august alebo september 1994) bol už v platnej a účinnej právnej úprave zavedený inštitút odstupného, preto sťažovateľ nárok na jeho zaplatenie preukázateľne mal. Z obsahu listu disciplinárne obvineného právneho zástupcovi protistrany zo dňa 17. 10. 1994 vyplývalo, že aj disciplinárne obvinený v tejto dobe zastával názor, že sťažovateľ nárok na zaplatenie odstupného má.

Ďalšou otázkou, ktorou sa disciplinárny senát prednostne zaoberal bolo, či disciplinárna žaloba nebola podaná oneskorene a kedy teda vlastne došlo k udalosti zakladajúcej disciplinárne previnenie. V tomto smere vychádzal z toho, že nárok na zaplatenie odstupného sa premlčuje vo všeobecnej trojročnej premlčacej dobe, a preto k spáchaniu samotného disciplinárneho previnenia došlo až márnym uplynutím tejto premlčacej doby, teda v mesiaci august alebo

september 1997. Keďže nebolo preukázané ani tvrdené, že by klient dal disciplinárne obvinenému časovo vymedzený príkaz k podaniu žaloby, disciplinárne obvinený by splnil príkaz klienta i vtedy, pokiaľ by žalobu podal kedykoľvek počas plynutia premlčacej doby. Vzhľadom na to disciplinárny senát dospel k záveru, že žaloba nebola podaná oneskorene a že disciplinárne obvinený porušil povinnosti uvedené v § 16 zákona o advokácii, pretože existujúci žalovateľný nárok včas na súde neuplatnil; konanie iniciované na úrade práce síce mohlo byť účelné, ale nemohlo viesť k prerušeniu plynutia premlčacej doby. Ak disciplinárne obvinený zastúpenie klienta vo veci uplatnenia nároku na zaplatenie odstupného prevzal, za neexistencie iných pokynov klienta bolo jeho povinnosťou žalobu podať najneskôr v posledný deň pred uplynutím premlčacej doby. Pokiaľ tak neučinil, dopustil sa týmto okamihom disciplinárneho previnenia.

Pokiaľ disciplinárne obvinený v predmetnej veci vôbec nezaložil klientsky spis, porušil povinnosť viesť primeranú dokumentáciu o poskytovaní právnych služieb v zmysle § 25 zákona o advokácii. V stavovskom predpise ČAK č. 1 zo dňa 1. 7. 1996 (čl. 5 ods. 2) bolo upravené, čo sa rozumie pod pojmom primeraná dokumentácia. Založenie a vedenie klientskeho spisu nie je samoúčelné a okrem zaistenia podkladov pre kontrolu stavovskými orgánmi okrem iného chráni aj samotného advokáta pred nepravdivými tvrdeniami či neoprávnenými požiadavkami na náhradu škody zo strany klientov. Preto povinnosť viesť klientsky spis, činiť v ňom primerané záznamy a zakladať do neho dôležité listiny je veľmi dôležitá, pričom jej porušenie zo strany disciplinárne obvineného sa ukázalo byť v riešenom prípade najdôležitejším stimulom k podaniu sťažnosti a následne aj disciplinárnej žaloby. Disciplinárne obvinený sám priznal, že klientsky spis nezaložil, predmetnú vec nezaevidoval ani v tzv. zbernom spise, v ktorom je možné evidovať prípady porád a drobnej právnej pomoci ani nenašiel plnú moc či korešpondenciu týkajúcu sa daného prípadu.

Pri rozhodovaní o druhu disciplinárneho opatrenia prihliadol disciplinárny senát predovšetkým na to, že disciplinárne obvinený dobrovoľne uznal svoju zodpovednosť za škodu a s klientom sa finančne vysporiadal, teda bol schopný uznať svoju chybu a vyvodíť z nej dôsledky. Vzhľadom na to disciplinárny senát rozhodol o uložení takmer najmiernejšieho druhu disciplinárneho opatrenia – písomného napomenutia podľa § 32 ods. 1 písm. a) zákona o advokácii.

Rozhodnutie je redakčne krátené, upravované a doplnené o odkazy na citované ustanovenia.

Poznámky

- 1 Preložené a spracované z publikácie Bulletin advokacie – **Sbírka kárných rozhodnutí České advokátní komory 1998–1999** (zvláštní číslo/březen 2001). Česká advokátní komora, Praha 2001, s. 44–46.

2 § 18 ods. 2 slovenského zákona o advokácii:

„Advokát je povinný pri výkone advokácie postupovať s odbornou starostlivosťou, ktorou sa rozumie, že koná čestne, svedomito, primeraným spôsobom a dôsledne využíva všetky právne prostriedky a uplatňuje v záujme klienta všetko, čo podľa svojho presvedčenia považuje za prospešné. Pritom dbá na účelnosť a hospodárnosť poskytovaných právnych služieb“.

3 § 18 ods. 3 slovenského zákona o advokácii:

„Advokát postupuje pri výkone advokácie tak, aby neznižoval dôstojnosť advokátskeho stavu. V záujme toho je povinný dodržiavať pravidlá profesijnej etiky a iné pravidlá, ktoré určuje predpis komory“.

4 § 29 ods. 4 slovenského zákona o advokácii:

„Advokát je povinný viesť primeranú dokumentáciu o poskytovaní právnych služieb. Podrobnosti určí predpis komory“.

5 Uznesením predsedníctva Slovenskej advokátskej komory č. 29/11/2011 z 1. decembra 2011 bol schválený spisový poriadok ako nezáväzný vzorový dokument, ktorý upravuje podrobnosti zakladania a vedenia spisov klientov.

6 § 16 ods. 1 českého zákona o advokácii:

„Advokát je povinný chrániť a presadzovať práva a oprávnené

záujmy klienta a riadiť sa jeho pokynmi. Pokynmi klienta však nie je viazaný, ak sú v rozpore s právnymi alebo stavovskými predpismi; o tom je advokát povinný klienta primerane poučiť“.

§ 16 ods. 2 českého zákona o advokácii:

„Pri výkone advokácie je advokát povinný jednať čestne a svedomito; je povinný využívať dôsledne všetky zákonné prostriedky a v ich rámci uplatniť v záujme klienta všetko, čo podľa svojho presvedčenia pokladá za prospešné“.

7 § 25 ods. 1 českého zákona o advokácii:

„O poskytovaní právnych služieb je advokát povinný viesť primeranú dokumentáciu“.

8 § 26 ods. 1 stavovského predpisu ČAK č. 1 zo dňa 1. 7. 1996:

„Advokát je povinný viesť spisovú evidenciu tak, aby kedykoľvek umožnila kontrolu správnosti postupu a vyúčtovania a viesť účtovnú evidenciu v súlade so všeobecne záväznými právnymi predpismi“.

9 V súčasnosti sú podrobnosti vedenia klientskych spisov upravené uznesením predstavenstva ČAK č. 9/1999 Vestníka, ktorým sa stanovujú niektoré podrobnosti o dokumentácii advokáta vedenej pri poskytovaní právnych služieb a o vedení evidencie prevedených konverzií.

Právnu vetu a rozhodnutie preložila a spracovala

Mgr. Tatiana Frištková
advokátska koncipientka

Pozvánka

na jubilejnú XX. konferenciu

Karlovarské právnické dni

ktorá sa koná

7. – 9. júna 2012

v Hoteli Thermal v Karlových Varoch

Organizátori sa pri príprave konferencie zamysleli nad tým, že vývoj práva sa v mnohých ohľadoch vo všeobecnosti odvíja cestou jeho detailnejšej a výslovnejšej úpravy. Akoby sa pri posudzovaní a riešení problémov podľa základných princípov práva zužoval priestor pre samostatné myslenie bez toho, aby mal zákonodarca takýto zámer. Logickým a očakávateľným rizikom je častejšia iba formálna interpretácia zákona odporujúca jeho zmyslu a účelu. Prednášajúci si preto sami zvolili problematiku, ktorú považujú za vysoko aktuálnu a ku ktorej cítia potrebu určitým spôsobom sa vyjadriť, či vyvolať odbornú diskusiu.

Program XX. konferencie sa bude niesť v znamení princípu effet utile, demonštrovaného na rôznych prípadoch a v rôznych právnych oblastiach a krajinách, kde práve judikatúra ESD má mať v značnej miere zjednocujúci prístup a náhľad.

Všetky informácie nájdete na stránke www.kjt.cz

DO VAŠEJ KNIŽNICE

Obhájce v trestním řízení

Jelínek, J. – Uhlířová, M.: **Obhájce v trestním řízení.**

I. vydání, Praha : Leges 2011, 416 s. ISBN 978-80-87212-88-2

V súčasnosti nie je na Slovensku práca, ktorá by sa komplexne zaoberala problematikou obhajcu v trestnom konaní. Z tohto dôvodu možno privítať vydanie publikácie Jiřího Jelínka a Marty Uhlířovej *Obhájce v trestním řízení*.

Knižné vydanie problematiky obhajcu v trestnom konaní, podľa nášho názoru, zaujme každého, kto sa o trestné právo zaujíma. V tejto súvislosti možno uviesť, že obhajca je významným činiteľom trestného konania, je odborným pomocníkom obvineného, jeho zástupcom konajúcim za neho ako procesnú stranu v jeho prospech. Recenzovanú publikáciu by sme radi dali do pozornosti aj z toho dôvodu, že sa zaoberá aj skutočnosťami, ktoré sú aktuálne aj v podmienkach Slovenskej republiky.

Autori **prof. JUDr. Jiří Jelínek, CSc.** – vysokoškolský profesor a významný predstaviteľ odboru trestného práva v ČR a **JUDr. Marta Uhlířová, PhD.** – advokátka, priblížili svojím dielom problematiku obhajcu v trestnom konaní nielen na vysokej odbornej úrovni, ale aj prístupnou a zrozumiteľnou formou.

Po formálnej stránke sa publikácia člení na úvod, 12 relatívne samostatných kapitol, ktoré na seba logicky nadväzujú.

V úvode autori zamerali pozornosť na výklad ústavnoprávnej zásady práva obvineného na obhajobu. V súvislosti s touto zásadou autori zvyrazňujú, že bez plného uplatnenia práva na obhajobu vo všetkých jeho prejavoch a v jeho plnom zákonom vyjadrení nemožno hovoriť o dosiahnutí spravodlivosti. O to viac je naliehavou požiadavka na dôsledné a zmysluplné premietnutie práva na obhajobu do úpravy trestného konania.

Ťažisko samotnej publikácie spočíva v právnom rozbere postavenia obhajcu v trestnom konaní. Autori pojednávajú o postavení obhajcu z hľadiska historického vývoja, ako aj de lege lata a tiež analyzujú ústavné súvislosti postavenia obhajcu v trestnom konaní. Tieto súvislosti sú okrem súdnej judikatúry doplnené o relevantnú judikatúru Európskeho súdu pre ľudské práva.

Posledná časť publikácie sa zaoberá samotným výkonom nutnej obhajoby, činnosťou zvoleného obhajcu a ustanove-

ného obhajcu a nadväzujúcimi skutočnosťami (určenie advokáta Českou advokátskou komorou a ukončenie obhajoby obhajcom). V súvislosti s touto časťou publikácie možno oceniť, že autori sa neobmedzujú len na výklad relevantných ustanovení právneho poriadku, ale riešia aj praktické problémy (napr. časový okamih vzniku povinnej obhajoby, pluralita obhajcov, zodpovednosť advokáta obvineného pri nevyužití všetkých zákonných prostriedkov). V publikácii sa ako praktické javí používanie súdnej kazuistiky, ktorá autorom umožňuje nájsť riešenia aplikačných problémov.

Na uvedenú časť nadväzuje výklad práv a povinností obhajcu najmä v trestnom konaní. Autori reagujú podrobne na faktickú realizáciu obhajoby, najmä toho, čo advokát môže a čo nemôže alebo nesmie urobiť v trestnom konaní. Rozlíšenie medzi legálnou obhajobou a ilegálnym nadržovaním môže byť veľmi tenké. Z tohto dôvodu je vhodné, že sa autori zaoberajú medzami obhajoby v trestnom konaní. Oceníť možno tiež, že autori sa erudovane vyjadrujú aj k viacerým aktuálnym témam, ako napr. zákaz odpočúvania obhajcu, právo obhajoby vykonávať dôkazy, konanie obhajcu v prospech alebo na ujmu klienta.

V závere publikácie sa venuje pozornosť obhajcovi v rakúskom trestnom konaní a v nemeckom trestnom konaní.

V recenzovanej publikácii autori komplexným spôsobom spracovali postavenie a oprávnenie obhajcu v trestnom konaní. Prínosom publikácie je, že autori sa neuspokojili len s výkladom relevantných ustanovení právneho poriadku, ale priniesli aj vlastné originálne úvahy na zvolenú problematiku. Pozitívne možno hodnotiť aj použitú judikatúru súdov a kazuistiku, ktorá dáva návod na riešenie aplikačných problémov.

Recenzovaná publikácia môže poslúžiť ako cenná pomôcka pre sudcu, prokurátora, advokáta, študenta právnickej fakulty, ako aj ďalších, ktorí sa zaoberajú trestným právom.

doc. JUDr. Jozef Čentíš, PhD.

Generálna prokuratúra Slovenskej republiky
Právnická fakulta Univerzity Komenského v Bratislave

Advokát Janko Jesenský (30. 12. 1874 – 27. 12. 1945) a advokáti v jeho diele

JUDr. Peter Kerecman, PhD.

Prinášame tretiu časť referátu JUDr. Kerecmana, ktorý odznel na ôsmej konferencii o histórii advokácie v Brne.

Začiatok vojny – koniec advokácie

Do pokojného života Jesenských zasiahne prvá svetová vojna. Jesenský narukuje 4. 8. 1914 do kasární v Trenčíne. Odtiaľ je odvelený do Trstenej. Spomína: „Na druhý deň mi dali rozkaz v Žiline vystúpiť, zobrali ma späť do Trenčína, ulicami Trenčína ma viedli na postrach obecnstva pod bodákmi so sputnanými rukami na chrbte, odtiaľ ma poslali do Bratislavy (do IV. vojenskej okrskovej väznice). Tu ma aj vypočúvali. V živote som bol prvý raz zavretý. Dennodenne som sa prechádzal 2 hodiny, ale dozorca s bodákom ma strážil. Obžaloba bola, že som učil mužstvo, ako majú vítať Rusov a ako treba ničť železničné mosty. Vojaci, ktorí ma do väzenia sprevádzali vedeli, že v obžalobe je sedem bodov a sedem svedkov a že budem zastrelený“.

Ešte na ulici v Trenčíne stretol náhodne túto vojenskú patrolu s väzňom jeho brat Vladimír, ktorý bol dôstojníkom. Patrolu zastavil, márne však zisťoval kam a prečo väzňa odvádzajú. Upovedomil o všetkom Jankovu manželku. Tá ihneď prišla do kasární do Trenčína, kde jej veliteľ maďarsky oznámil, že jej muž „už zajtra nebude žiť“. Medzitým Vladimír zistil, že ho odvedli do Bratislavy. Anna sa rozhodla cestovať. Potrebovala na to ale osobitné povolenie od slúžneho Zsambokrétého. Dostala ho, ale až po tom, čo si od neho vypočula zlomyseľné: „O jedného pansláva menej“. Počas cesty vlakom do Bratislavy jej ktosi oznámil, že jej muža už zastrelili – správa bola uverejnená v novinách. Nestratila však nádej. Prešla všetky väznice, manžela však nikde nenašla. Navštívila svojho príbuzného, tabulárneho trestného sudcu dr. Zoltána Pazára. Po tom, čo je slúbil pomoc, uspokojená sa vrátila domov. Pazár, keď zistil, že veliteľstvo nedokázalo ani počas dvoch týždňov zostaviť obžalobu, doporučil vojenskému sudcovi, aby väzňa prepustil a ten tak aj urobil 19. 8. 1914. Jesenského manželke to oznámil listom z 19. 8. 1914 advokát Antalík, ktorý sa zrejme vo veci tiež angažoval.

Jesenský sa vrátil do kasární, strážil ranených, bol povýšený na čatára. Jeho manželka medzitým odišla z existenčných dôvodov z Bánoviec domov do Revúcej. O dom v Bánovciach medzičasom prišli.

Ešte pred odchodom na front sa s manželkou stretnú na železničnej stanici, odkiaľ jednotka odchádzala v máji 1915

na ruský front. Vtedy sa stretol aj s bratom Vladimírom. Ten mu ako dôstojník a nefajčiar odovzdal všetky nafasované zásoby cigariet a dohodli sa, že pri prvej príležitosti prebehnú k Rusom. Vladimír bol však ranený a prebehnúť sa mu nepodarilo, Janko sa dostal do ruského zajatia v noci 3. 7. 1915. V Rusku redigoval časopis Čechoslovák, bol redaktorom týždenníka Slovenské hlasy, vyšla mu zbierka básni *Zo zajatia*.

Po vojne

Po vojne sa vracia domov. Na svoj návrat do Československa spomína: „V decembri 1918 poslal ma generál Štefánik spolu s druhými ako posolstvo do vlasti. Do Prahy som prišiel v marci 1919. Cestou domov som sa potom zastavil v Bratislave. Dr. Šrobár, ma hneď aj vymenoval za **župana gemer-malohontskej** župy a v máji 1919 som prevzal túto župu do československej správy“.

Do Rimavskej Soboty prišiel koncom apríla. Funkciu preberal od kolegu advokáta dr. Sama Daxnera, ktorý po prevrate vstúpil do mesta až s pomocou vojska a začal obnovovať župný úrad. Do Rimavskej Soboty však vzápätí vtrhli maďarskí bolševici (31. 5. 1919), poriadok obnovilo až české vojsko (1. júla 1919). Jesenský musel sfunkčniť župný úrad znova. Vyzval dovtedajších zamestnancov, aby zložili sľub vernosti Československej republiky. Výzva ale ostala bez odozvy, zamestnanci naďalej do úradu prichádzali. A tak Jesenský nechal vyvesiť na vchod do budovy tabuľu, že tým, ktorí sľub nezložia, sa zakazuje vstup do budovy, čo vyvolalo veľké pobúrenie. Tvrdým prístupom získal rešpekt. Svojim demokratickým zmysľaním si získal drobných ľudí, bol ochotný prijať každého, kto niečo potreboval a pokúšal sa pomáhať. Raz zvolal zamestnancov úradu a povedal im: „Žiadam Vás, aby ste boli presní, v každom počínaní korektní a písomné vybavovanie štylizovali krátko, výstižne a dbali na úhľadnosť. Takýchto ľudí a takúto prácu vyžaduje nový svet, ktorý máme vytvoriť.“ Aj jeho aktivita priviedla väčšinu obyvateľov k presvedčeniu, že starý svet definitívne zaniká. Tvrdoprepustil všetkých úradníkov, ktorí odmietli zložiť sľub Československej republiky. Neprepustil však obyčajných zriadencov hoci boli Maďarmi, pretože podľa jeho názoru oni „za nič nemoh-

li“. A tak mal za sluhu celé roky akéhosi Nándorbáčiho, ktorý po slovensky vedel iba „pán župan doma“ a „pán župan ne doma“.

Od 1. 1. 1923 dochádza k reforme župného zriadenia, zanikajú malé župy a Jesenský sa stáva županom v jednej zo šiestich novovytvorených veľkých žúp – **nitrianskej**. Dr. Vavro Šrobár od neho očakával energické kroky pri očistení tejto kedysi pre Slovákov najnepriateľskejšej župy. Na splnenie úlohy dostal však iba niekoľko žandárov a českých úradníkov. Ako právnik sa cítil byť viazaný stále platnými maďarskými zákonmi, na rozdiel od županov, neprávnikov, ktorí si s maďarským právom nelámali hlavu. Napriek tomu žil pokojným životom. Býval v Nitre v služobnom byte s manželkou a dvoma dobermanmi. Mal jedno z prvých rádií. Keď bol županom, navštívil ho bývalý slúžny v Bánovciach Zsambokrétý a požiadal ho, aby sa stal slúžnym aj v Československej republike. Pochopiteľne, neuspel.

V roku 1928, keď župné zriadenie nahradil nový administratívny systém, stáva sa **vládnym radcom Krajského úradu** a prichádza do Bratislavy, kde mu pri hľadaní ubytovania pomohol brat Vladimír, ktorý bol vo vedení Tatrabanky a našiel mu byt v budove Tatrabanky. Nájomné mu však banka určila dvojnásobné ako bolo obvyklé, pretože o tom rozhodol akýsi úradník, o ktorom Janko kedysi napísal nelichotivú básničku (a v nej veršik „Kde je správna rada, ktorej by nebol členom? Kde je taká cesta do cudziny, po ktorej nešiel, keď ju platil iný?“). Jesenský mal pre malichernosti iba trpký úsmev, z bytu sa odsťahoval.

Od roku 1931 je **viceprezidentom Krajského úradu**. Krajským prezidentom bol v tom čase dr. Jozef Országh (1883 – 1949), pôvodným povoláním tiež advokát (v Martine) a predtým koncipient Matúša Dulu a Pavla Mudroňa. Podľa spomienok jeho podriadených bol Jesenský svedomitý a spravodlivý, nenechával ležať u seba nevybavené veci. Osobitne starostlivo riešil disciplinárne veci úradníkov. Bol pedantný, prichádzal načas, prijímal stránky, býval dobrej nálady, bol vtipný a niekedy aj ironický.

V roku 1930 (30. 11.) zomiera v Martine Jesenského matka. Dožila sa 88 rokov, k jej smrteľnej posteli prišli všetci traja synovia. Jej posledné slová boli: „Mám ja len dobré deti“. Jesenský o jej smrti napísal báseň, verš z ktorej znel: „Niet matky, niet detstva. Niet matky, nieto lásky. Na líca žijúcich prelietli z mŕtvej vrásky“.

Počas pôsobenia v Bratislave podporoval finančnými príspevkami rôzne spoločenské podujatia, najmä študentské, navštevovali ho začínajúci umelci.

Jesenského román Demokrati

V roku 1934 vychádza prvá časť románu *Demokrati* (druhá vyjde o štyri roky neskôr). Je jedným z najlepších satirických románov modernej slovenskej prózy. Poskytuje aj obraz advokátov tejto doby.

Hlavnou postavou je mladý právnik **dr. Ján Landík**, komi-sár pri okresnom úrade v malom meste. Jeho nadriadeným

Janko Jesenský – advokát

je **dr. Brigantík**, ktorý ako Landík vraví „má namiesto hlavy paragraf“. Landík sníva: „prestúpil by som do advokátskej kancelárie, ale tie sú už všade preplnené. Navyše koncipienti pracujú zadarmo. Vlastne praktikanti majú platiť advokátom za to, že sa u nich priučia a nie advokáti praktizujúcim koncipientom, že im pomáhajú pri písacom stolíku“.

Tak ako nebolo veľkého rozdielu medzi Jesenského životom a dielom, aj tento román obsahuje množstvo autobiografických momentov. Aj Landíkov otec bol advokátom: „Mal pekný majetok ale prišiel oň. Vravelo sa, že pre voľby.

– Musíš kandidovať, Janičko – hovorili mu vedúci v strane. – Peniaze daj, veď ti to národ vráti –. Dával vlastné, kým mal. Keď sa vlastné minuli, požičiaval si, až bolo požičaných viac ako vlastných. Bol už starý a chorľavý. Aj jeho kancelária bola taká. Bolo treba do nej vziať mladú silu. Našiel sa mladý advokát z rodiny. Oživil kanceláriu, ale v dome zrazu zavládla bieda. Prišla otcova choroba, dlhá, neznáma, nevyliciteľná. Umieral, keď mladý advokát, naštepený na Landíkovu kanceláriu, prešiel s celou kanceláriou do druhého domu a osamostatnil sa. Nemusel už dávať ani korunky rodine“.

Druhou hlavnou postavou románu je bratislavský advokát Petrovič (45). „Petrovičovci bývali v Bratislave pri Dunaji v modernom nájomnom dome. Privátny byt bol na druhom poschodí, kancelária na prízemí. Pokladali ich všeobecne za poprednú rodinu v Bratislave. Hlava rodiny JUDr. Petrovič nie len advokatizoval, nie len, že bol krajským poslancom, ale aj členom všelijakých správnych rád. Donášala nie len

kancelária, ale i tieto rozličné prezidenstvá, ktoré nikdy nebývali čestnými. Jeho najmilším titulom bol – pán krajinský poslanec. Keď za ním niekto volal „pán advokát!“, toho si ani nevšimol. Nepopulárne povolanie, hovorieval. Keď Petroviča jeho politická strana nominuje za malú protislužbičku na zvoliteľnom mieste na poslanca Národného zhromaždenia, prichádza ráno do advokátskej kancelárie „s mladistvou radosťou objíma svojho prvého koncipienta, dr. Malého s otázkou, čo bude dnes pri súde. Len tak mimochodom zavzdychol: „Zasa nové starosti! Budem poslancom!“ Koncipient reaguje: „Gratulujem, ale obávam sa o kanceláriu. Málo nás tu ostane. Ani desať dobrých koncipistov nenahradí jedného šéfa“, zalichotil koncipient. Cestou do svojho kancelárskeho kabinetu objal cez plece i mladšieho koncipistu – dr. Rafaja: „Zostanete sami!“ „Ako to?“ nalinkoval sa Rafaj, „na vedenie takej veľkej kancelárie som ešte nie súci,“ upozorňoval skromne. „Aj z malej by si spravil stajňu,“ mal na jazyku Petrovič. Uvažoval: „Ešte jeden koncipient bude potrebný... Tí dvaja barani nepostačia, ešte čosi vyparatia... Ale taký nový zasa nevie nič a mám ho platiť?!“

Dej románu je jednoduchý. Landík sa zaľúbi do kuchárky bankového riaditeľa Rozvalida, Aničky. Keď sa o Landíkovej známosti dozvedel jeho nadriadený Brigantík, navrhuje začať proti nemu disciplinárku. Na vyššom úrade mal o veci rozhodnúť rozumný dr. Hrnčiarik a ten chcel urobiť Brigantíkovi napriek a tak Landíka síce preloží, ale tak, že ho vlastne povýši. Dr. Hrnčiarik hovorieval: „Ten pokrútený paragraf viaže síce ľudí, ale úradník je na to, aby ho rozplietol na srdce a nie na bič, aby ním láskal a nie práskal ... Kto to len povedal: zákon je pavučina: slabý sa do nej lapí a mocný ju roztrhne!“. Landík je preložený do Bratislavy, spoznáva **advokáta Petroviča** a jeho dcéru. Medzi mladými preskočila iskra a Landík zabúda na Aničku. Jej zamestnávateľ má medzitým finančné problémy, pretože ho oklamali jeho politickí priatelia, ktorým avaloval zmenky. Hľadá advokáta. Navštívi ho Petrovič a keď zistí, že zmenky avaloval Petrovičovým politickým nepriateľom, prisľúbi mu pomoc: „Taká krásna kauza. Odmenou mi bude, že vec využijem politicky“. Tento spor Petrovič nakoniec vyhrá. Prisľúbil však aj pomoc pri získaní majetku pre Aničku od jej nehodného otca. Tu je však problém: jej otec je bohatý a navyše prejaví záujem o Petrovičovú dcéru. Je predsa lepšie, ak si jeho dcéru vezme bohatý statkár ako Landík. Petrovič uvažoval „S tým procesom trochu počkám, lepšie bude predbežne čušať.“ a neskôr „Tu bojuje advokát Petrovič s otcom Petrovičom. Ak advokát vyhrá, prehrá otec. Bolo by treba zistiť, či sa statkár o Aničku vážne zaujíma...“ A ako sa to všetko skončilo? Petrovič sa stal poslancom, dokonca má nádej byť i ministrom. Rozvalid získal späť majetok. Landík sa oženil s Aničkou, ktorej otec vyplatil zaopatrenie. A keď sa Petrovičova dcéra vydá za statkára, stane sa vlastne macochou Aničky a namiesto manželky Landíka, jeho svokrou...

Román *Demokrati* však nenastavuje zrkadlo len advokátom ale aj úradníkom, ktorých Jesenský dôverne poznal. Dr. Jozef Országh je tým vysokým úradníkom, ktorý je v *Demokratoch* zobrazený ako štvornožky v kancelárii chytá

a hľadá na zemi svoje spisy rozviate prievanom. Táto príhoda sa skutočne aj stala. Keďže bol Országh prudkej povahy, čakalo sa, ako na to zareaguje. Reagoval nakoniec v rozhovore s jedným z úradníkov takto: „Čítal si, akú opicu ten Jano zo mňa spravil? A čo si ja s ním počnem. Janko Jesenský si môže dovoliť všetko. On je básnik...“

Na sklonku života

Krajinským viceprezidentom bol Janko Jesenský do roku 1938, keď bol penzionovaný na vlastnú žiadosť na protest proti fašizácii štátu. Keď prichádzal posledný deň na Krajinskú úradu, preškrtol v kalendári ďalšie dni a k tomu poslednému napísal: „Marš von!“. Vzdal sa aj funkcie predsedu Zväzu slovenských spisovateľov (1938).

Utiahne sa do súkromia a píše. Jeho tvorba bola antišarptická, nemohla byť vydávaná a kolovala iba ako samizdat. Obdobie Slovenského štátu veľmi ťažko prežíval. Po vojne (1945) sa stal poslancom Slovenskej národnej rady a 23. mája 1945 ho vláda vymenovala ako prvého za národného umelca. Potešilo ho to, ale žil už v predtuche blízkej smrti.

Vravieval: „Ja už evakuujem“. Keď sa blížil štedrý večer roku 1945, povedal manželke, že on už nebude potrebovať vianočný stromček, ktorý zdobila. Hoci Vianoce zvykol tráviť s manželkou u brata Vladimíra, teraz tam už nevládal ísť. Na štedrý večer ešte chodil, ale netešil sa, prvý sviatok vianočný už nechcel jesť, nechal padnúť horiacu cigaretu na obrus. Na druhý sviatok vianočný manželke povedal: „Anka, ja už asi umieram“. Manželka si k nemu sadla na posteľ a zavrel oči. Zomrel v Bratislave v byte na Somolického ulici č. 17 na zlyhanie srdca v deň svojich menín 27. 12. 1945 o 11:30. Pochovaný bol o tri dni v Bratislave na cintoríne pri Kozej bráne, neskôr (1950) bol prevezený na martinský cintorín.

V roku 1948 sa Zbor povereníkov uzniesol, že zriadi v jeho byte na Somolického ulici, kde prežil 15 rokov, Múzeum Janka Jesenského, ktoré existuje doposiaľ. Jeho manželka Anna zomrela v roku 1961, obaja bratia ho prežili. V Bánovciach na jeho dome je pamätná tabuľa, jeho busta je i na budove bývalého župného domu v Nitre. Sú po ňom pomenované ulice v mnohých slovenských mestách. V roku 1948 na jeho počesť bola premenovaná obec Feledince ležiaca blízko Rimavskej Soboty (inak po mnohé roky aj sídlo okresného súdu), na Jesenské. Na vysokej škole v Sládkovičove dnes nesie najmladšia slovenská právnická fakulta jeho meno.

Záver

„Janko Jesenský patrí k najvýznamnejším zjavom a osobnostiam v dejinách slovenskej literatúry. Málokto z slovenských spisovateľov pred ním i po ňom sa dokázali s takou odvahou i kultivovanou eleganciou vysmiať zadubenosti, spoločenskej i mravnej pretváрке, prízemnosti ideálov a životných cieľov slovenského meštiaka, ako Janko Jesenský“ (Petrus).

Bulletin slovenskej advokácie

CENNÍK INZERCIE NA ROK 2012

Ceny a rozmery uvedené na schémach platia pre vnútorné strany čísla.

Druhá strana obálky

Vodorovná polovica strany 210 x 147 mm + 3 mm dookola na orez 800 eur

Celá strana 210 x 297 mm + 3 mm dookola na orez 1 600 eur

Pre 2. stranu obálky nie je rozhodujúca farebnosť inzerátu.

Celostranová inzercia má na 2. strane obálky prednosť pred polstranovou.

Tretia strana obálky – detto ako 2. strana obálky.

Štvrtá strana obálky

Výlučne **celá strana** 210 x 297 mm + 3 mm dookola na orez 2 400 eur

Pre 4. stranu obálky nie je rozhodujúca farebnosť inzerátu.

Zľavy pri opakovanom obsadení tej istej inzertnej plochy

Opakovaným obsadením sa rozumie **vopred** ohlásený počet, veľkosť, farebnosť a umiestnenie inzerátu. Samotný obsah sa pritom môže meniť, ak inzerent dodáva definitívne spracovaný tlačový podklad. Za opakovanie sa považuje **aj znovuobjednanie toho istého inzerátu** do nasledujúceho čísla, aj keď bolo ohlásené dodatočne; zľava za prvé uverejnenie sa započíta.

2 uverejnenia 5 %

3 uverejnenia 10 %

4 a viac uverejnení 15 %

Vkladaná inzercia – 0,20 eura/ks

Ide o distribúciu **inzerentom dodaných tlačovín** spolu s bulletinom.

Maximálna veľkosť je formát A4.

Riadková inzercia sa neuverejňuje. Výnimkou sú žiadosti o zamestnanie advokátskych koncipientov a praktikantov, ktoré sú zverejňované a praktikantov, ktoré sú zverejňované v samostatnej kapitole čísla zadarmo.

Špeciálny inzerát výlučne pre advokátov, advokátske kancelárie a firmy, ktorého účelom je **ponuka práce pre koncipienta/koncipientku**, má jednotnú úpravu, rozmer štvrtiny strany (kvadrant), sa zverejňuje za režijnú cenu 17 eur.

Podklady

Podklady inzerátu sa prijímajú výlučne v elektronickej podobe, definitívne spracované pre tlač vo formátoch PS, EPS, PDF, JPG, TIF... Musia spĺňať technické parametre na požadovanú kvalitu tlače (nedegradované fotografie s rozlíšením cca 300 dpi, farebnosť v CMYKu, texty v krivkách a pod.). Pri osobitnej požiadavke na vernosť reprodukcie musí inzerent dodať nátláčok inzerátu v skutočnej veľkosti. Materiál na vkladajúcu inzerciu si zabezpečí inzerent sám a doručí ho priamo do firmy, ktorá finalizuje bulletin. Inzerent zodpovedá za obsah inzerátu i za kvalitu dodaných podkladov.

Ceny sú uvedené bez DPH 19 %.

Štvrtina strany
– kvadrant
83 x 123 mm
(š x v)

čb 170 eur
cmyk 300 eur

Štvrtina strany – vodorovný pás
172 x 60 mm (š x v)

čb 170 eur
cmyk 300 eur

Vodorovná
polovica strany
spadavka
210 x 145 mm
(š x v)
+3 mm dookola na orez

čb 370 eur
cmyk 660 eur

Vodorovná
polovica strany
zrkadlo
174 x 123 mm
(š x v)

čb 340 eur
cmyk 600 eur

Zvislá
polovica strany
zrkadlo
83 x 254 mm
(š x v)

čb 340 eur
cmyk 600 eur

Zvislá
polovica strany
spadavka
101 x 297 mm
(š x v)

+3 mm dookola na orez

čb 370 eur
cmyk 660 eur

Celá strana
zrkadlo
174 x 254 mm
(š x v)

čb 680 eur
cmyk 1 200 eur

Celá strana
spadavka
210 x 297 mm
(š x v)
+3 mm dookola na orez

čb 740 eur
cmyk 1 320 eur

bulletin slovenskej advokácie

Mesačník Slovenskej advokátskej komory
Vychádza desať ráz do roka
(8 riadnych čísel a dve dvojčísla)
Náklad 5 200 ks

Redakčná rada:

JUDr. Jozef Brázdil (predseda)
JUDr. Peter Kerecman, PhD. (podpredseda)
JUDr. Ing. Imrich Flassik (čestný podpredseda)
Mgr. Marek Benedik
doc. JUDr. Milan Ďurica, PhD.
JUDr. Zuzana Ďurišová
doc. JUDr. Svetlana Ficová, CSc.
JUDr. Roman Hošovský
JUDr. Ondrej Mularčík
prof. JUDr. Oľga Ovečková, DrSc.
JUDr. František Sedlačko, PhD., LL.M.
JUDr. Alexander Škrinár, CSc.
JUDr. Marek Števček, PhD.
JUDr. Andrea Tomlainová, PhD.
prof. JUDr. Peter Vojčík, CSc.

Výkonná redaktorka:

PhDr. Naďa Ondrišová, tel.: 02/5296 1236
ondrisova@sak.sk
Administrácia:
Darina Stračinová, tel.: 02/5296 1556
darina.stracinova@sak.sk

Sídlo redakcie:

SAK, Kolárska 4, 813 42 Bratislava
tel.: 02/5296 1556, 5296 1236
fax: 02/5296 1554, 5292 4056

Vizuálna koncepcia:

Ladislav Blecha
Predtlačová príprava:
Helondia, s. r. o., Bratislava
Tlač:
Print Hall, s. r. o., Bratislava

Objednávky bulletinu a inzercie:

Kancelária SAK
Kolárska 4, 813 42 Bratislava
fax: 02/5292 4056, 5296 1554

reg. č. MK SR: 4161/10

ISSN 1335-1079

Uzávierka odbornej časti: 7. 3. 2012

Uzávierka redakčnej časti: 22. 3. 2012

Toto číslo vyšlo 12. 4. 2012

Pokyny pre autorov odborných článkov

1. Do redakcie treba poslať rukopis v elektronickej podobe.
2. Treba uviesť meno a priezvisko autora (autorov), vedecké a akademické hodnosti, povolanie, adresu pracoviska a trvalého bydliska, rodné číslo, kontakty (telefónne číslo, e-mailovú adresu).
3. Titulok príspevku má byť krátky, vecný, výstižný. Pri dlhších príspevkoch sa odporúča krátky úvod (perex) objasňujúci výber témy. Dlhý text je vhodné členiť medzitolkami.
4. V texte treba dôsledne dbať na presnú identifikáciu osôb a inštitúcií. U osôb nasleduje po akademických tituloch meno a priezvisko, v prípade potreby i vedecká hodnosť. Ak nie je známy slovenský prepis zahraničných hodností alebo ich uvedenie nie je podstatné vzhľadom na informačnú a protokolárnu potrebu, tak ich možno vynechať. Názvy zahraničných a medzinárodných inštitúcií sa uvádzajú v plnom pôvodnom názve (prípadne so skratkou v zátvorke). Ak existuje zaužívaný slovenský prepis, treba ho dôsledne používať, inak je potrebný čo najpresnejší preklad do slovenčiny.
5. Poznámky v texte treba označovať číslom bez zátvorky a bez bodky. Pri citovaní bibliografických údajov treba dodržať nasledovnú schému:
Priezvisko1, M. – Priezvisko2, M.: **Názov diela. Prípadný podtitul.** Miesto vydania : Vydavateľ, ROK, s. XY.
6. Autor pripojí krátku **anotáciu** v rozsahu do 600 znakov vrátane medzier, v ktorej zhrnie problematiku článku, svoje stanoviská a vývody. Redakcia zabezpečí preklad anotácie do angličtiny a nemčiny.
7. Autor tiež napíše **stručnú informáciu** o svojom aktuálnom odbornom pôsobení a prípadne o iných skutočnostiach, ktoré považuje za dôležité v súvislosti s obsahom článku. Pripojí tiež **fotografiu**, ktorá bude spolu s informáciou uverejnená na prvej strane príspevku v graficky odčlenenej ploške. Rozmer fotografie má byť aspoň 300 × 360 pixelov (to zodpovedá rozmeru 25 × 30 mm pri tlačovej kvalite).
8. Maximálny odporúčaný rozsah odborného článku je 34 000 znakov vrátane medzier, čo zodpovedá cca 6 stranám v bulletine. Maximálny odporúčaný rozsah recenzie, poznámky, správy z podujatia, úvahy na aktuálnu tému a pod. je 4 500 znakov vrátane medzier. K recenzii je potrebné dodať sken obálky knihy.
9. O zaradení príspevku do konkrétneho čísla a výške autorského honoráru rozhoduje redakčná rada Bulletinu slovenskej advokácie. Vyslovuje sa k obsahu a forme spracovania príspevku, prípadne konzultujte s autorom možné úpravy a doplnky. Môže požiadať autora o skrátenie príspevku alebo rozdeliť dlhý článok do viacerých čísiel. Vyhradzuje si tiež právo uverejniť svoj kolektívny názor k publikovanému príspevku.
10. Redakcia bulletinu si vyhradzuje právo upraviť názov príspevku, medzitolky, vykonať v rukopise potrebné štylistické, jazykové a technické úpravy.
11. Tesne pred publikovaním dostane autor svoj príspevok na odsúhlasenie redakčných zásahov a na prípadné doplnenie a aktualizáciu. Autorizovaný príspevok sa uverejní bez ďalších redakčných zásahov.
12. Príspevky sa uverejňujú na základe písomného súhlasu autorov na osobitnom redakčnom formulári. Nevyžiadané rukopisy redakcia nevracia.

INZERCIA

sa v elektronickej verzii nezobrazuje

INZERCIA

sa v elektronickej verzii nezobrazuje